

T.C

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

KÜLTÜR MİRASI VE İLETİŞİM ARACI OLARAK ISLIK DİLİ
ARAŞTIRMASI: GÜNYÜZÜ KÖYÜ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS

MEHMET ÇAK

NİSAN-2023
GÜMÜŞHANE

**GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

**KÜLTÜR MİRASI VE İLETİŞİM ARACI OLARAK ISLIK DİLİ
ARAŞTIRMASI: GÜNYÜZÜ KÖYÜ ÖRNEĞİ**

**CULTURAL HERITAGE AND STUDY WISDOM AS A COMMUNICATION
TOOL: THE CASE OF GÜNYÜZÜ VILLAGE**

YÜKSEK LİSANS

MEHMET ÇAK

**NİSAN-2023
GÜMÜŞHANE**

T.C.

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

KÜLTÜR MİRASI VE İLETİŞİM ARACI OLARAK ISLIK DİLİ
ARAŞTIRMASI: GÜNYÜZÜ KÖYÜ ÖRNEĞİ

CULTURAL HERITAGE AND STUDY WISDOM AS A COMMUNICATION
TOOL: THE CASE OF GÜNYÜZÜ VILLAGE

YÜKSEK LİSANS

MEHMET ÇAK

Danışman: Doç. Dr. Abdullah Muhsin YILMAZÇOBAN

NİSAN-2023
GÜMÜŞHANE

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**Kültür Mirası ve İletişim Aracı Olarak Işık Dili Araştırması: Günyüzü Köyü Örneği**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmalarını kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi'nin lisanslı kullanıcısı olduğum intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün belirlediği kısıtlara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

06/04/2023

.....
Mehmet ÇAK

TEŞEKKÜR

Araştırmanın belirlenmesinde ve tezin tüm süreçlerinde her zaman desteklerini ve ilgisini gördüğüm aynı zamanda engin bilgilerine başvurduğum değerli danışman hocam **Doç. Dr. Abdullah Muhsin YILMAZÇOBAN**'a, zamanını ve bilgilerini benden esirgemeyen, çalışmamla yakından ilgilenen Lisans ve Yüksek Lisans öğrenimimde hocam olan değerli hocam **Prof. Dr. Gülsüm ÇALIŞIR**'a, çalışmanın multidisipliner bir bakış açısına dönüşmesine ışık aralayan ve yer sistemleri hakkında teknik bilgilerini aktaran **Jeomorfoloğ Sefa AK**'a, eğitim hayatıma destek veren kıymetli abim **Yüksek Mühendis Erdinç ÇAK**'a, hayatıma yön veren değerli eşim **Zabıt Kâtibi Tuğçe ÇAK**'a teşekkür ederim.

Mehmet ÇAK

GÜMÜŞHANE-2023

ÖZET

Geleneksel bir dil olan ıslık dilinin, dünyanın farklı coğrafyalarında ve Anadolu topraklarının değerli ve bakir yörelerinde sürekli kullanıla geldiği bilinmektedir. ıslık dili 2017 yılında UNESCO tarafından somut olmayan kültürel miras listesine kazandırılmıştır. Dünya ölçeğinde bilinirliği artan bu dilin ülkemizde kullanıldığı yörelerin başında Giresun ve çevresi gelmektedir. Ancak Giresun'un yanı sıra şimdiye kadar literatürde ilk defa yer alacak olan ve Günyüzü Köyü örneğinde gerçekleştirilen özgün araştırmamız, iletişim bilimi yanında çok farklı komşu disiplinlerden de faydalanılarak incelenmiştir. Böylece literatürdeki bu yöndeki akademik boşluğa özgün konusu ve araştırma yöresiyle mutevazı katkılarda bulunmak başlıca hedefimiz olmuştur. Çalışmanın kapsamını oluşturan ıslık dilinin yöredeki yansımalarını somut bir şekilde değerlendirmek ve örneklendirebilmek için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak, ayrıca konunun özetlenerek ve sınırlandırılarak bilimsel katkı ve niteliğinin daha net bir biçimde ortaya konulmasına çalışılmıştır. Bu teknik sayesinde araştırmacının tarafsızlığıyla birlikte, bölge insanının fikirlerinin zengin içerik ve farklılıklarıyla beraber bütünleşmiş bir akademik çalışma tasarlanmış ve sonuçlandırılmıştır. İletişim alanının dışında ıslık dilinin şekillenmesinde ana unsur konumunda olduğu düşünülen fiziki coğrafyanın kendine has özellikleri özlü; ancak ayrıntılarında ihmal edilmeden ele alınarak disiplinler arası kimlikte bir çalışma tasarlanmıştır. Böylelikle çalışmanın bölgenin ve Türkiye'nin kültür yapısına katkısı düşünülerek, diğer taraftan da konunun özgünlüğü zenginleştirilmeye ve çeşitlendirmeye çalışılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilere göre ıslık dilinin geçmişe oranla kullanımında azalmaların olduğu tespit edilmiştir. ıslık dilinin aslına uygun şekilde yaşatılması için yapılacaklar, çalışmanın sonuçları açısından elde edilen bilgilerin hayata geçirilmesi adına oldukça önemli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gelenek, Kültür, İletişim, ıslık dili, Gümüşhane.

SUMMARY

It is known that the whistling language, which is a traditional language, is constantly used in different geographies of the world and in valuable and untouched regions of Anatolian lands. The whistling language was included in the intangible cultural heritage high school by UNESCO in 2017. Giresun and its environs are at the forefront of the regions where this language, which is known worldwide, is used in our country. However, in addition to Giresun, our original research, which will be included in the literature for the first time and carried out in the example of Günyüzü Village, has been examined by making use of very different neighboring disciplines as well as communication science. Thus, it has been our main goal to contribute modestly to this academic gap in the literature with its original subject and research area. In order to evaluate and exemplify the reflections of the whistled language, which constitutes the scope of the study, in a concrete way, it has been tried to reveal its scientific contribution and quality more clearly by using the semi-structured interview technique, and also by summarizing and limiting the subject. Thanks to this technique, an integrated academic study with the rich content and diversity of the ideas of the people of the region, together with the impartiality of the researcher, was designed and concluded. The unique features of physical geography, which is thought to be the main factor in shaping the whistled language outside the field of communication, are concise; however, an interdisciplinary study was designed by considering its details without neglecting it. Thus, considering the contribution of the study to the cultural structure of the region and Turkey, on the other hand, the originality of the subject has been tried to be enriched and diversified.

According to the data obtained in the research, it has been determined that there is a decrease in the use of whistled language compared to the past. What can be done to keep the whistled language alive in accordance with its original form will be very important for the realization of the information obtained in terms of the results of the study.

Keywords: Tradition, Culture, Communication, Whistling language, Gümüşhane

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET.....	VI
SUMMARY.....	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLOLAR DİZİNİ	X
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XI
EKLER DİZİNİ.....	XII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XIII
GİRİŞ.....	1
1. İLETİŞİM ARACI OLARAK ISLIK DİLİ	3
1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.2. Araştırma Alanı ve Sınırları	3
1.3. Araştırma Yöntemi.....	3
1.4. İletişim	6
1.5. İletişim Tarihi.....	7
1.6. İletişim Türleri	9
1.7. Temel iletişim Modeli.....	13
1.7.1. Kaynak	14
1.7.2. Mesaj.....	14
1.7.3. Kanal	14
1.7.4. Alıcı.....	14
1.7.5. Gürültü	14
1.7.6. Dönüt (Geribildirim).....	15
1.8. İletişimin Özellikleri	15
2. KÜLTÜR MİRASI BAKIMINDAN ISLIK DİLİ.....	17
2.1. Kültür Nedir?	17
2.2. Kültürel Miras	17
2.3. Somut Olan Kültürel Miras Öğeleri.....	18
2.4. Türkiye'nin UNESCO'daki Somut Olmayan Kültür Mirası	19
2.5. Islık Dili	32

2.5.1. Islık Dilinin Tarihçesi	34
2.5.2. Dünya’da Islık Dili.....	34
2.5.3. Türkiye’de Islık Dili.....	36
2.5.4. Islık Dilinin Dil Bilgisi.....	37
3. KÜLTÜR MİRASI VE İLETİŞİM ARACI OLARAK ISLIK DİLİ GÜNYÜZÜ KÖYÜ ÖRNEĞİ	39
3.1. Günyüzü Köyünün Topoğrafya Durumu	39
3.2. Günyüzü Köyünün İklim Durumu	40
3.3. Günyüzü Köyünün Nüfus ve Göç Durumu.....	41
3.4. Günyüzü Köyünün Yerleşme Durumu	42
3.5. Günyüzü Köyü Kırsalında Islık Dili	43
3.6. Günyüzü Köyünde Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği ile Islık dilinin Analizi.....	44
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
KAYNAKÇA.....	69
EKLER.....	76
ÖZGEÇMİŞ.....	78

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: İletişim Türleri.....	9
Tablo 2: Analiz Edilen İletişim Modülü.....	12
Tablo 3: Kültürel Mirasın Sınıflandırılması.....	17
Tablo 4: UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine Kayıtlı Unsurlarımız....	20
Tablo 5: Dünyada İslık Dili Kullanılan Coğrafyalar.....	35
Tablo 6: Türkiye’de İslık Dilinin Konuşulduğu Bölge ve Bölümleri.....	36
Tablo 7: Günyüzü Köyünün İklim Verileri.....	40
Tablo 8: Günyüzü Köyünün Yağış ve Sıcaklık Grafiği.....	40
Tablo 9: Günyüzü Köyünün 2021 Toplam Nüfusu ve Nitelikleri.....	41
Tablo 10: Günyüzü köyünün 2021 yılı yaş Dağılımı.....	41
Tablo 11: Demografik Unsurlar.....	44
Tablo 12: İslık diliyle ilgili bulgular.....	46

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: İletişimde Tarihsel Akış Şeması.....	7
Şekil 2: Temel İletişim Modeli.....	13
Şekil 3: Osmanlı Kahvehanelerinde Meddahlık Geleneği.....	20
Şekil 4: Mevlana Müzesi Önünde Mevlevi Sema Töreni.....	21
Şekil 5: Âşıklık Geleneğinin Kadim Temsilcilerinden Âşık Veysel.....	22
Şekil 6: Sünnet Düğünü oyununda curcunabazlar ve Hacivat ile Karagöz.....	23
Şekil 7: Nevruz Kutlamaları.....	24
Şekil 8: Kırkpınar Yağlı Güreşlerinden bir kesit.....	24
Şekil 9: Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah.....	25
Şekil 10: Geleneksel Sohbet Toplantıları.....	26
Şekil 11: Tören Keşkeği Etkinliğinden bir kesit.....	26
Şekil 12: Manisa'nın Tarihi Mesir Macunu Festivalinden Bir kesit.....	27
Şekil 13: Tarihsel bir gelenek: Türk Kahvesi.....	27
Şekil 14: Ebru Sanatı.....	28
Şekil 15: Çini Motifi.....	28
Şekil 16: İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği.....	29
Şekil 17: Bilecik'te Hıdırellez Kutlamalarına hazırlıktan bir kesit.....	29
Şekil 18: Dede Korkut ve Oba Kültüründen bir kesit.....	30
Şekil 19: Geleneksel Türk Okçuluğundan bir kesit.....	30
Şekil 20: Minyatür Sanatı.....	31
Şekil 21: Geleneksel Oyunlardan Mangala.....	31
Şekil 22: Hüsn-i Hat sanatından bir kesit.....	32
Şekil 23: İslık Dili Kullanılmasından bir kesit.....	32
Şekil 24: Günyüzü Köyünün Lokasyon Haritası.....	39

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Tezde Kullanılan Anket Soruları

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

DM: Dünya Mirası

DML: Dünya Mirası Listesi

SOKÜM: Somut Olmayan Kültürel Miras

GİRİŞ

İletişim, insanoğlunun ilk çağlardan bu yana kullandığı vazgeçilmez bir araçtır. İletişimin şekillenmesinde ön görülen temel unsur ise zamanın ihtiyaçları olmuştur. Geleneksel dillerde iletişim farklı yöntem ve tekniklerle şekillenmiş olup, günümüze kadar gelebilmiştir. Bazı kültürlerde yaşanan kültürel kesintiler dillerin kullanılmasında doğrudan etki etmiş olsa da insanlar arası diyalogların sürdürülmesi iletişimi sürekli diri tutmuştur.

“Kültür Mirası ve İletişim Aracı Olarak ıslık Dili Araştırması: Günyüzü Köyü Örneği” adlı çalışma, Anadolu topraklarında yer alan soyut kültürel miras öğelerine katkıda bulunmak ve elde edilen verilerle ıslık dilinin geleceğini tayin etmeyi amaçlamıştır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, iletişim aracı olarak ıslık dili ele alınmıştır. İkinci bölümde kültürel miras bakımından ıslık dili hakkında düşünceler değerlendirilmiştir. Son bölüm içerisinde Kültür Mirası ve İletişim Aracı Olarak ıslık Dili Günyüzü Köyü Örneği hakkında değerlendirmeler yapılarak çalışma tamamlanmıştır.

Toplulukların birbirini farklı kılan özellikleri, geçmiş dönemlerden itibaren süregelen kendilerine has folklorik kimliklerini oluşturan kültür, ıslık dilinin de geçmişten günümüze ulaşmasına yardımcı olmuştur.

Kültürün şekillenmesinde tarih, coğrafya, iklim, insan davranışları ve toplum yapısının varlığının belirleyici olduğu ön görülmektedir. Bu bağlamda kültürün şekillenmesinde insanlar arası diyalogların doğru ve sağlıklı sürdürülmesi kültürün ileriki nesillere taşınmasında önemlidir.

Kültürel coğrafya, kültür konusunu sosyoloji ilminin ve sosyal psikolojik analizin katkısı ile de inceleyerek, insanın doğadan faydalanarak tabiat ve coğrafyanın sınırlayıcı veya geliştirici özelliklerinin, kendi kültürel ve tabii unsurlarıyla şekillendirmesinin etkisiyle ıslık dilinin değişimlerle birlikte farklı yapılara evrilerek, hayatiyetini devam ettirdiği görülmektedir.

Çalışma Doğu Karadeniz Bölümünün içerisinde yer alan Gümüşhane ilinin Kürtün ilçesine bağlı Günyüzü Köyüyle sınırlandırılmıştır. Bu yörenin literatürde pek bilinmeyen özelliği ıslık dilinin konuşulduğu coğrafya olmasıyla ilgilidir. Yörede ıslık dilinin geçmiş dönemlerden bugüne kadar kullanıldığı bilinmekle birlikte günümüzde ıslık dili kullanımının azaldığı görülmektedir.

Günümüzde ıslık dili gibi geleneksel dillerin kullanılması ve tercih edilme sıklığının azalmasının dünya kültürü ve Anadolu'da kadim kültür kayıpları bağlamında ciddi zararlar vereceği düşünülmektedir. Bu amaçla 2017 yılında UNESCO tarafından açıklanan ıslık dilinin korunması, kimliğe ait değerlerin barındırılması ve sürdürülebilir bir öz, değer, kültür ve turizm varlığı haline getirilmesi gerekmektedir.

1. İLETİŞİM ARACI OLARAK ISLIK DİLİ

Bu bölümde, araştırmanın şekillenmesinde temel öge olan iletişim ve iletişimin bazı unsurlarına yer verilecektir. İlk olarak amacı, alanı, sınırları, yöntemi ve hipotezi ele alındıktan sonra iletişimin tanımı, iletişim tarihi ve gelişim sürecine değinilecektir. Dilin ortaya çıkışı ile başlayan ve son asırdaki elektronik etkiyle olumsuz şekilde değişen kültür yapısının oluşmasına kadarki süreç, öncelikle tarihi anlamda değerlendirilmiştir. Yapısı, tanımı, kavramı, içeriği, açıklaması ve sınıflandırılması bağlamında iletişim, tür bakımından birçok sınıflandırmada yer alan en çok tercih edilen kategoride değerlendirilmiştir. Bu ayrım bağlamına ve aracına göre iki şekilde açıklanmıştır. Son olarak; iletişimin temel bileşenini meydana getiren akış şemalarının özelliklerine yer verilmiştir. Böylece ıslık dili diye bilinen geleneksel sanatın iletişim bağlamı içerisindeki konumu da irdelenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı, geleneksel açıdan değerli olan ıslık dilinin coğrafi sınırlılığı içerisinde bulunan bölgelerdeki önemli kalıntıları korumak, soyut olan kültürel miras ögesinin varlığın tanıtımına ciddi manada katkıda bulunmaktır. Bu amaçla çeşitli yöntem ve hipotezler geliştirilerek, çalışmaya farklı bir boyut kazandırılmaya çalışılmıştır. ıslık dilinin araştırılmasında sadece belirli bir disiplin kazanımları bünyesinde değerlendirilme yapılmamış olup, farklı bilimlerin materyal ve yöntemlerinden de faydalanılarak multidisipliner bir yaklaşım amacı sergilenmiştir.

1.2. Araştırma Alanı ve Sınırları

Coğrafi olarak, Türkiye'nin kuzeydoğusunda, Karadeniz Bölgesinin sınırları içerisinde konumlanan Gümüşhane'nin Kürtün İlçesi'ne bağlı Günyüzü Köyü ile sınırlandırılmıştır. Kürtün ilçesi, kuzeyden Trabzon, doğudan Torul (Gümüşhane), güneyden ve batıdan Giresun ili ile çevrilidir. Günyüzü Köyü, 40°44'52.44" Kuzey Enlemi; 38°59'5.96" Doğu Boylamında yer almaktadır.

1.3. Araştırma Yöntemi

Sosyal bilimlerde yöntem olarak belirlenen çoğu araştırmada değerlendirme bölümü benzer sonuçlar doğurmakta ve bu durum çoğu zaman akademik anlamda tartışmalara yol açmaktadır. Bu bağlamda çalışmada doğrudan anket yöntemi kullanımı

tercih edilmemiş, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanımı tercih edilmiştir. Böylece sadece yazara ait olan sübjektif değerlendirmeler değil, ankete katılan bireylerin tutarlı yorumları ele alınmıştır. Mekânsal ve topografik bir sahada ele alınan araştırmada gözlem yöntemiyle konu başlıklarında ayrı ayrı değerlendirmelere ışık tutmuştur.

Görüşme, sosyal bilimler çevresinde gerçekleştirilen araştırmalarda genellikle kullanılan bilgi toplama tekniğidir. Bunun sebebi ise; görüşmede kişilerin tecrübe, tavır, his, düşünce ve inanç vb. nitelikleriyle alakalı olarak tesirli ve etraflıca veri toplamanın mümkün olmasıdır (Şimşek vd. 2004: 105).

Görüşme; başlangıçta soru sorma ve cevabını almaya müteveccih olarak karşılıklı bir etkileşim ve iletişim süreci olarak adlandırılmaktadır. Buna uyarınca tanımda bahsi geçen süreç; iletişimin devamlılığına ve eylemine; karşılıklı gerçekleşen etkileşime; önceden belirlenmiş bir hedef, röportaja dâhil olan bireylerin bir hedef çevresinde bir araya gelmiş olmasına; soru sorma ve cevap alma; görüşme gerçekleştirilen bireyler arasındaki etkileşimin gerçekleşmesi ve devamlılığı ile planlanmış hedefin gerçekleşebilmesi için bilgiye erişme işlevine işaret etmektedir (Çalışır, 2017: 15).

Çağdaş yaşamın hızlı bir şekilde ilerlemesiyle birlikte iletişimde de bir takım değişimler meydana gelmiştir. Geçmişte bireyleri birbiri içlerinde yaklaştıran ve aralarındaki bağı güçlendiren ıslık dili günümüzde yerini teknolojinin de ilerlemesiyle bilgisayar ya da akıllı telefona bırakmıştır. Bu çalışmada geçmişin toplumsal yaşamında birleştirici güce sahip olan ıslık dilinin iletişimde ne şekilde kullanıldığını öğrenmeyi amaçlamıştır. Bu çerçevede söz konusu ıslık dili iletişime ne şekilde katkı sağladığı konusunda verilere ulaşmak hedeflenmiştir. Bu verilere ulaşabilmek adına da yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Birey merkezli çalışmalarda ehemmiyetli olan husus, bireye dokunmak ve onun ne duygular içerisinde olduğunu ve ne düşündüğünü anlayabilmektir. Bunu anlayabilme şansı ise nitel araştırma teknikleriyle daha olağan olmaktadır. Nitel teknikle gerçekleştirilen faaliyetlerde direkt olarak katılımcıların görüşlerinin aktarılması, çalışmaya ayrıca bir canlılık kazandırmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşmede hedef, araştırma sorularına ait olarak ayrıntılı ve derinlemesine veriye ulaşmaktır. Görüşme, alınan verilere göre ek sorular sorulmasına imkân verdiği için değişkenlik gösterir (Yıldırım ve Şimşek, 2004: 125).

Araştırmada Günyüzü köyünde görüşme yapılan katılımcıların dokuzu kadın olurken, on üçü ise erkeklerden oluşmaktadır. Yirmi katılımcı evli, ikisi ise bekâr olduklarını beyan etmişlerdir. Eğitim düzeylerinde; dört okuryazar olmayan, dört ilkokul, on lise, üç lisans ve bir yüksek lisans mezunu şeklinde katılımcı grubu yer almaktadır.

Katılımcıların yaş aralığına bakıldığında; dört kişinin 20-30, sekiz kişinin 30-40, iki kişinin 40-50, bir kişinin 50-60 yaş aralıklarında ve yedi kişinin ise 60 yaş üzeri olduğu görülmektedir. Görüşme tekniğinde yer alan katılımcıların ikametgâh adreslerine göre; Ankara, İstanbul, Gümüşhane merkez, Kürtün ve Günyüzü köyünde şekillendiği görülmektedir. Son olarak katılımcıların ekonomik refah seviyesine bakıldığında en düşük aylık geçim ücreti kazananların 0-1000 TL ile ev hanımları olduğu, en yüksek gelire sahip meslek gruplarının ise mühendis, teknisyen, memur ve ev hanımları şeklinde sıralamak mümkündür.

Bu çalışma ile Günyüzü köyünde kültürel miras ögesi olan ıslık dilinin tanıtımına ciddi manada katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Cevapları aranan sorular şunlardır:

- ✓ ıslık dili nedir, bir fikriniz var mı?
- ✓ ıslık dili ile gündelik hayatta hangi konularda iletişim sağlamaktasınız?
- ✓ Kültürel miras olan ıslık dilini yeni nesillere hangi yollarla (yöntemlerle) aktarıyorsunuz?
- ✓ ıslık dilini kullanırken en çok kimlerle iletişim kuruyorsunuz?
- ✓ Kültürel miras olan ıslık dilinin kullanılmasında coğrafi unsurun ne olduğunu düşünüyorsunuz?
- ✓ Somut olmayan kültürel miras ögesi ıslık dilinin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?
- ✓ Kültürel miras olan ıslık dilinin günlük yaşantınızda ki kullanımını ekonomik, sosyal ve kültürel yönden nasıl katkı sağlıyor?
- ✓ Kültürel miras olan ıslık dilinin daha geniş kitlelere ulaşması için ne tür uygulamalar yapılmalı?
- ✓ Kültürel miras olan ıslık dilini öğrenme sürecinde kimlerin katkısı olmuştur?
- ✓ Kültürel miras olan ıslık dilini kullanımının azalmasında en büyük zararı ne verdiğini düşünüyorsunuz?
- ✓ Kültürel miras öğelerinden hangilerini genç nesle aktarmada daha öncelikli görüyorsunuz?
- ✓ Kültürel miras olan ıslık dilini kendi çocukluğunuz ile şimdiki çocukların geçirdiği dönemin özelliklerine göre düşündüğünüzde neler söyleyebilirsiniz?

- ✓Kültürel miras olan ıslık dilini kimlere öğrettiniz?
- ✓İmece kültürünün ıslık dili kullanımındaki etkisi nedir?
- ✓Yerel yönetimlerin ıslık dili turizmi ile ilgili çalışmalar yaptığını düşünüyor musunuz?

Çalışmanın amacına uygun olacak bazı sorular üretilerek hipotezler oluşturulmuştur. Sorunsallar aşağıda belirtilmiştir:

- ✓ ıslık dili geleneksel tarzında değişiklikler olmuştur.
- ✓ ıslık dili yörede kullanımında zamansal değişimler meydana gelmiştir.
- ✓ ıslık dilinin yöreden yöreye farklılıkları oluşmaktadır.
- ✓ ıslık dili kullanımını belirleyen iletişim unsuru bulunmaktadır.
- ✓ ıslık dilinin kullanılmasında teknoloji belirleyici etken olmuştur.
- ✓ ıslık dili kullanımında topografyanın etkisi bulunmaktadır.
- ✓ ıslık dili tarımsal faaliyetlerde ve hayvancılıkta kullanımı daha yoğundur.
- ✓ ıslık dili eğitim seviyesine göre kullanımı değişiklik göstermektedir.

1.4. İletişim

İnsan, iletişim bilgisini yaşadığı süre içerisinde sürdürmektedir. Çevreyi gözlemlemeye, algılamaya ve düşünmeye başladığı süreçte iletişim sağlayarak etkileşim ortamına sahip olmaktadır. Sosyal çevrenin varlığı ile birlikte kazanılan deneyimler iletişimin gelişmesine ve değişmesine yol aralamaktadır. Medya, İnsanların düşüncü biçimlerini, toplumsal yapılarını değiştirmiştir (Aydoğan, 2013: 83). Dilin sağladığı olgunlaşma sayesinde iletişim becerileri gelişmekte ve toplumsal hareketlerde de etkili olabilmektedir. Hemen hemen her toplumsal olgunun olduğu gibi iletişimin büyük önem taşıdığı toplumsal hareketlerin de bu iletişimsel dönüşümden etkilenmemesi imkânsızdır (Günel, 2017: 2). İletişimin insanlar arasında oluşturduğu birlikteliğin dışında sosyolojik olarak da önem arz ettiği görülebilmektedir. Kültürlerarası değerlerde yaşanan diyaloglar iletişimin etkin gücünü işaret eder. Farklı kültürler arasındaki iletişime işaret eden Kültürlerarası iletişimde bir ilişkidir söz edebilmemiz için iletişim şarttır (Tımcheva, 2017: 15). İletişimin ihtiyaçlar doğrultusunda değerlendirmek gerekmektedir. İhtiyaçların zamansal dönüşümüne bağlı olarak farklı türde ve dokuda iletişim becerileri gelişmektedir. İletişim, sesli işaretlerden bilgi dönemindeki internete kadar geçen sürede insanoğlunun gereksinimleri doğrultusunda gelişmiştir (H. Çakır, 2012: 58). İletişimin doğru ve işlevsel olması dil kullanımı açısından önemlidir. İletişimsel bozuklukların insanların kişisel deneyimlerine bağlı olarak gelişmesi sürecin sağlıklı yönetilmesine neden olmaktadır.

Toplumsal yaşama katılma hakları olarak bilinen iletişimi anayasal bir hak olarak da görebilmekteyiz. Özellikle teknoloji çağıyla birlikte iletişimde bazı hakların engellendiği dikkat çekicidir.

Bu bağlamda 1977 yılında İrlandalı Seán MacBride tarafından oluşturulan MacBride Raporunda; iletişim sorunları, uyum süreçleri, araçları ve kaygıları ele alınmıştır (H. Çakır, 2012: 56). İletişimin sözel, sözsüz, simgesel, yazılı, medyatik ve sanatsal türleri yer almaktadır. Her ne türde olursa olsun iletişimin temelinde belirli bir akış şeması konumlanmaktadır. Kişiler, sözcükler kanalıyla birbirlerine anlamlar yüklü birçok ileti gönderebilmektedirler (Zeki Orta, 2009: 52). Bu durum iletişimin anlam yüklem prensibinde toplumsal farklılıkların önemli ölçek oluşturduğunu da işaret etmektedir. Isık dili iletişim unsurları içerisinde beden dili sınıflandırmasında yer aldığı bilinmektedir. Isık dilinin kullanımı noktasında iletişim değerleri önemli yer tutmaktadır. Bu bağlamda iletişimin belirli bir dil kıvraklığı ve tekniği ile kullanılan bu geleneksel dilde belirli bir sanatsal değer yer almaktadır.

1.5. İletişim Tarihi

Dilin Ortaya Çıkışı (M.Ö. 35000)	Yazının Keşfi (M.Ö. 3000)	Matbaa'nın kullanımı (1545)	Yaygın (M.S. 1844)	Telgraf, Radyo v.b. (M.S. 1844)
Tarih Öncesi Kültür	Sözlü El Yazmalı (Chirografik Kültür)	Kültür (Tipografik Kültür)	Matbaa Kültürü	Elektrik-Elektronik Kültür Görsel İletişim

Şekil 1. Genel olarak iletişimde tarihsel akış şeması.

İletişim kültürünün oluşmasında etkin olan zaman kavramıdır. Dünya tarihinde meydana gelen her gelişme iletişim türlerinin de kaderini belirlemektedir. İletişimin zaman içerisinde bazı devrimsel gelişmelere sahne olduğu ön görülmektedir. Bunlar; Chirografik ihtilal (M.Ö. 4. yy'da yazının bulunmasını müteakip), Gutenberg ihtilali (15. yy. ortalarında matbaanın bulunmasını izleyen) ve elektrik ve elektronik reformu (telgraf ve daha sonra radyo ve televizyonun bulunması)'dır (Baldini, 2000; Gündüz 2022: 3). Dünya ölçeğinde oluşan toplumsal gelişmeler ışığında şekillenen iletişim çeşitliliğinde de bazı kritik noktalar oluşmuştur. Özellikle son altı bin yıl içinde meydana gelen dört önemli evrede (sözlü, yazılı, tipografi ve elektronik medya) iletişim kültürünün çeşitlendiğini sıralamak mümkündür (Şekil 1).

İletişimin tarihsel seyrine bakmak için iletişimin sanatsal olarak değerlendirilmesi gerekir. M.Ö. 5 ve 4 yüzyıllarında iletişimin sanatsal bir beceri olduğu dönemin bilim insanları tarafından açıklanmıştır (Gönenç, 2017: 94). İletişimin

gelişmesinde insanların yaşadıkları bölgenin de sosyo-ekonomik düzeyi önemlidir. Yazılı iletişimin Sümerliler tarafından bulunmuş olması Fırat ve Dicle kültürüyle yakından ilişkilidir. Bir Akdeniz medeniyeti olan Fenikelilerin yazılı iletişim olarak kullandıkları alfabe coğrafi kültürün birer parçası konumundadır. Uygarlıkların gelişime katkı vermesi iletişime yeni bir boyut kazandırmıştır. Zamansal teknolojik gelişmelerin iletişim türlerine yaptıkları kazanımlar yeni anlayışları da meydana getirmiştir. Teknolojinin kendini yenilemesi ile birlikte iletişim aracı da kendini yenilemiştir (Yapar, 2004: 437).

Dilin ortaya çıkışıyla başlayan süreçte tarih öncesi dönem kapanmış ve sözlü kültür dönemi hâkim olmuştur. Özellikle dil yeteneğinin gelişmesiyle insanlar arasında yarar sağlayan bir dönüt tablosu elde edilmiştir (Erdoğan ve Korkmaz, 2002: 23). Sözlü kültürün gelişmesine bağlı olarak iletişimde ilk devrim yaşanmıştır. Bu devrimle birlikte dil toplumsal, söz bireysel bir davranışı ifade etmektedir (Aydoğan, 2013: 5). Yazının keşfi ile birlikte iletişimde senaryolar değişmiş, insanlık tarihinde çizim yeteneği gelişmeye başlamıştır. Özellikle Mısır'da çivi yazısı hiyeroglifi sanatının oluşmasına imkân vermiştir. Yazının geliştiği dönem içerisinde farklı coğrafyalarda meydana gelen alfabe ihtiyacı, yaşamı pratikleştirme hareketini şekillendirmiştir. Yazıyla birlikte insanların oluşturdukları somut bulgular geçmişe ait izleri incelemeye ve arkeolojik eserlerin betimlenmesine yardımcı olmuştur. Ortaçağ sonlarında Avrupa'da coğrafya, din, edebiyat ve sanat alanlarında radikal değişimler gerçekleşmiştir. Çin'den alınan barut, pusula ve matbaayla tipografik kültür safhası süregelmiştir. Dünya'da meydana gelen kültürel ve sosyal faaliyetler iletişimde yayıncılık anlayışına dönüşüyordu. Kentlerde sanayi faaliyetleriyle birlikte artacak olan nüfusun kitap, gazete ve dergi ihtiyacına bağlı olarak basılı öğeler iletişimde ön planda tutulacaktı. Bu hareket Avrupa'da gelişme gösterirken Osmanlı İmparatorluğu'nda daha geç gelmiş olacak ve ilk etapta gazete basımı şeklinde devam edecekti. 11 Kasım 1831 yılında basıma hazırlanan ilk resmi gazete Takvim-i Vakayı beraberinde iletişimin basılı yayıncılığa dönüşümünün ilk sinyallerini vermiştir.

İletişimde son safha olan elektrik- elektronik devrim meydana gelmiştir. Özellikle WEB tabanlı yazılımlar görsel iletişime katkı sağlamıştır. Tüm bu gelişmeler yaşanırken; insanlar arasında coğrafi uzaklık kalkmış ve mekânın zaman içerisindeki yansımaları değişmişti. Akışkanlaşan modernliğin debisi mekânın aşılmasına, mesafenin önemini kaybetmesine neden olmuştur (Yırtıcı, 2009: 162). Enerjiye hapsolan iletişim bugün görsel medya sanatlarıyla gelişmektedir. Bu durum mekânın iletişimdeki

etkinliğini azaltmakta birlikte, samimiyet kavramına da zarar vermeye devam etmektedir.

1.6. İletişim Türleri

İletişim, insanın yaşamsal faaliyetlerini sürdürmesindeki en önemli aracıdır. İletişimin kimler arasında gerçekleştiğini ve amacının ne olduğunu belirlemede bazı iletişim türleri dikkat çekicidir.

Tablo 1. Genel Olarak İletişim Türleri.

İLETİŞİM TÜRLERİ	
Bağlamına Göre	Araca Göre
Kişi-içi İletişim	Sözlü İletişim
Kişilerarası İletişim	Sözsüz İletişim
Örgütsel iletişim	Yazılı İletişim
Kitle İletişimi	Görsel İletişim

Duygu, düşünce ve istekleri yansıtmak için tutum ve becerilerin etkili olduğu iletişimde farklı araçlar kullanılmaktadır. Günümüzde bu araçların başında elektronik kaynakların varlığı iletişimin dinamik oluşunu işaret etmektedir. Genel anlamda iletişim türleri hakkında birçok sınıflandırma ayrımı yapıldığı bilinmektedir. Literatür içerisinde daha sade olabilecek sınıflandırma iletişimin bağlamına ve aracına göre yapılması daha uygundur. Zira bu şekilde iletişimin yaygın hataları en aza indirilebilecektir (Tablo 1).

Bağlamına göre iletişim kendi içerisinde kişi-içi, kişilerarası, örgütsel ve kitle iletişim şeklinde açıklanmıştır. Öte yandan araca göre yapılan tasnifte ise; sözlü, sözsüz, yazılı ve görsel iletişim başlıkları diye dört farklı türde sınıflandırılmıştır (Aziz, 2012). Bağlamına göre yapılan sınıflandırmada ilk olarak kişi-içi iletişim yer almaktadır. Kişi-içi iletişimde insanın kendisiyle yaptığı saf birincil iletişim yer almaktadır. İkinci sıradaki kişilerarası iletişimde ise, insanın kendi içerisinde yaşadığı iletişim döngüsünü diğer bireylerle kurması bulunmaktadır. Bu süreci gerçekleştirmek üzere telefon, mektup ve e-posta araçlarını kullanması elzemdir. Üçüncü sıradaki iletişim türü olan örgütsel iletişimde, gruplar arasında sağlıklı iletişim süreci yatmaktadır. Dikey ve yatay hiyerarşide kullanılan bu ilişkide düzen ön plandadır. Son olarak değinilen kitle iletişimde bir iletinin belirli araçlar kullanılarak farklı toplumlara, kültürlere, kıtalara ve ülkelere ulaştırılması hedeflenmektedir. Kitle iletişimde televizyon önemli araç olmakla birlikte, kıtalararası düzeyde ortak program sürecine katkı vermektedir.

Araca göre yapılan sınıflandırmada ise, iletişimde hangi araç kullanılacağını belirlemesi sorunsalı yer almaktadır. Doğa bilimcisi Alexander Von Humboldt'a göre, insan, dili sayesinde ancak insan olabilir diye belirterek sözlü iletişimin temelini ifade

etmiştir (E. Akbulut, 2017: 65). Sözsüz iletişim türünde ise, beden hareketi ön plandadır. Mekân ve mesafenin önem arz ettiği bu türde belirli işaretler değerlidir. Yapılan bir araştırmada iletişimde %55 beden dili, %38 sesin biçimi ve tonu, %7 ise sözcüklerin etkili olduğu tespit edilmiştir (Yaman, 2012). Yazının icadı ile gelişen süreçte yazılı ve basılı yayınların sürekli artması yazılı iletişimin gelişmesinde rol oynamıştır. Söz uçar yazı kalır deyiminin anlam bulduğu bu türde mekân atmosferinin önemi azalmakta, kâğıdın tasarımı daha çekici bir hal almaktadır. Son olarak, günümüzde görsel iletişimin daha popüler olduğunu ifade etmekte fayda vardır. Görsel sanatların hızla gelişme gösterdiği toplumlarda işitsel argümanların yerini estetik almıştır.

Tablo 1’de İslık dili iletişim türleri içerisinde bağlamına göre kişilerarası iletişim kategorisinde yer alırken; araca göre bir sınıflandırmada sözlü iletişim bölümünde yer almaktadır.

Kişilerarası İletişim: İletişim; sosyal bir varlık olan insanın vazgeçilmez bir eylemidir. Kişilerarası iletişim; iki kişi arasında kurulan etkileşim sonucunda anlam yaratılması ve anlamın paylaşılması süreci olarak tanımlanabilir (Gürüz ve Eğinli, 2011: 54).

Kaynağın ve alıcının insan olduğu iletişim türü, kişilerarası iletişim olarak isimlendirilmektedir. İletişime dâhil olan bireylerin belli bir yakınlık içerisinde karşılıklı bir şekilde olması, iletişime dâhil olanlar içerisinde çift yönlü bir iletişim meydana gelmesi, iletişimde iletilen mesajların sözlü ve sözsüz iletilerle zaman ve mekân bütünlüğü içinde gerçekleşiyor olması gerekmektedir (Çalışır, 2017: 147).

Kişilerarası iletişim, en az iki insanın karşılıklı olarak bilgi, duygu, düşünce ve yaşantılarını belirli yollarla paylaştıkları psiko-sosyal bir süreç olarak tanımlanabilir (Kaya, 2010)

Kişilerarası iletişim sürecinde bireyin bizzat anlaşıldığını hissetmesi elzemdir. İnsanların dinleme hususundaki muvaffakiyeti, onun kişilerarası iletişimde de başarılı olduğu manasına gelmektedir. Etkili bir iletişimin kaynağında konuşmadan da önce gelen dinleme kabiliyeti bulunmaktadır. Karşılıklı bir iletişim atmosferinde aktif dinleme becerilerine sahip olunmadığı hallerde, iletişimin de tesirinin yok olduğundan bahsetmek muhtemeldir. Şahsına anlatılanları dinlemeyen bir bireyin, o iletişimi anlamlandırmasını beklemek doğru olmaz. Bu sebeple de iletişime ket vurulmuş olur.

Kişilerarası iletişim sürecinde insanlar iletişim halinde buldukları kişilere iletilerini ulaştırmaktadırlar. Bu vesileyle karşılıklı ileti alışverişi meydana gelmektedir. Bahsi geçen ileti alışverişi esnasında ayrıca hisler de aktarılmaktadır. Bu manada hislerin, kişilerarası iletişimde etkili bir yanı bulunmaktadır. Duygusal bir farkındalığa gereksinim duymaktadır. Kişilerarası iletişimde hislerin mühim olduğunu belirleyen hususlardan birisi de duygusal zekâ teorisi. Bu teoriye göre, kişilerin kendi hislerinin farkında olması, duygularını anlamlandırarak denetim altına alabilmesi mühimdir. Teori bunun yanı sıra karşımızdaki kişilerin hislerine yönelik işaretlerini doğru şekilde değerlendirip, onlara yerinde tepkiler vermeyi ve onların hislerini de olumlu yönde etkileyebilmeyi gerekli görmektedir. Böylelikle kişilerarası iletişimde sorunsuz, sağlıklı, sürdürülebilir ve etkili bir iletişim mümkün olabilmektedir (Çalışır, 2017: 149).

Kişilerarası iletişim, “birbirlerine karşı değişen rolleri ve ilişkileri olan iki bireyi içermektedir” (Hartley, 2010: 41)

Elverişli iletişim atmosferinin ortaya çıkmasıyla birlikte birey kendini başkalarına anlatma, hislerini ve düşüncelerini aktarma hedeflerinin ne olduğunu ifade etme şansı bulabilmektedir. Sağlanan elverişli iletişim atmosferiyle beraber birey aynı zamanda da karşısındaki bireylerin de aynı konudaki hislerinin ne olduğunu öğrenebilmektedir.

Böyle bir atmosfer ile kişilerarası bir iletişim için zaruri olan elverişli zeminin oluşturulduğu anlaşılmaktadır (Çalışır, 2019: 1247).

Kişilerarası iletişim kaynağını ve hedefini insanların oluşturduğu iletişimdir. Kişilerarası iletişimde verilen bir mesaj, alıcı tarafından algılanır ve geribildirimle iletilmek üzere olumlu ya da olumsuz bir tepki verilir. Karşılıklı iletişimde bulunan kişiler bilgi, sembol üreterek, bunları birbirlerine aktararak ve yorumlayarak iletişimi sürdürür (Dökmen, 1999: 61).

Kısaca kişilerarası iletişimin esasında süreklilik, varyasyon ve hareketlilik yer almaktadır. Bireyin duygusal tavır özellikleri, kişiliği, kanıları, değerleri, sahip olduğu kültürel prensipleridir. Bu prensipler iletişim sürecini zenginleştirmekte ya da bu süreci sekteye uğratarak, yoksullaştırmaktadır (Çalışır, 2017: 149).

Sözlü iletişim: İletişim, karşımızdaki kişiye ileti sunma, tepki verme süreci olarak değerlendirilmektedir. Bir iletişim ortamının oluşabilmesi için gerekli olan ileti sunma durumu ise yazılı ve sözlü şekilde olmaktadır.

Sözlü iletişimin kökenini “konuşma” teşkil eder. Dil edimi sürecinin arkasında da konuşma gelmektedir. Böylece ana diline malik olan her insan, bu evreleri gerçekleştirdikten sonra iletilerini iletmek için konuşmayı bir taşıt olarak kullanmaktadır (Çalışır, 2017: 148). Verimli bir iletişimde görüşmenin inceliklerine hakim olmak elzemdir. Bu husus aynı zamanda, fikri olarak bir deneyimi mecbur kılmaktadır. Şöyle ki konuşmanın etkin bir halde gerçekleşmesi için hislerin ve düşüncelerin entelektüel bir süreçten geçirilmesi zorunludur. Böylece sağlıklı bir konuşma ile beraber sağlıklı bir iletişim de meydana gelmiş olacaktır.

İletişim denilen mefhum, insanlığın tarihi kadar eskidir. İletişimin failini oluşturan birey, kendi dışındakilerle daima bir yakınlaşma; hislerini ve görüşlerini gerek sözlü gerekse de sözsüz biçimde karşısındakilere nakletme arzusu duymuştur. Diyalog yoluyla meydana gelen sözlü iletişimde iletiler, sözlü kültürün tesiriyle nesiller boyu aktarılabilmekle yetisine sahiptir. Işık dili; sözlü iletişimin geniş biçimde kullanımı neticesi yüzlerce yıllık kültürel birikimin jenerasyonlar arasında aktarılması yönüyle günümüze kadar ulaşmıştır. Dünden bugüne taşınan mevzubahis kültürel unsurlar, sözlü iletişim vesilesiyle sürekli yaşama fırsatını bulmuştur. Böylece sözlü kültür ile sözlü iletişim arasında var edilen köprüler, geçmişle gelecek arasındaki ilişkinin güçlenmesine aracılık etmiştir. Ecdadımızdan bizlere kalan sözlü kültür faziletleri, bizden de gelecek jenerasyonlara benzer şekilde sözlü kültür vasıtasıyla aktararak, daha kim bilir kaç yüzyıl ileriye taşınacaktır. Bu vesileyle sözlü iletişim ve sözlü kültür arasında oluşan zengin ve etkili bağ, aynı zamanda iki görüş arasındaki harmoninin de varlığını ortaya çıkartmıştır.

Tablo 2. Analiz edilen iletişim modülü (MEGEP, 2009).

İletişim Türü (Oransal Olarak)		İletişim Türü (Saat Olarak)	
Yazma	% 9	Yazma	% 1,5 saat
Okuma	% 16	Okuma	% 3 saat
Konuşma	% 30	Konuşma	% 4,5 saat
Dinleme	% 45	Dinleme	% 7 saat

Tablo 2’de İletişimin türü ne olursa olsun gönülden dile yansıyan iletişim süreci; konuşma, yazma, okuma ve dinleme parametrelerine göre de düşünülerek ifade edilmelidir. Her birinin birbiriyle yakından ilişki içerisinde olduğu iletişim sürecinde

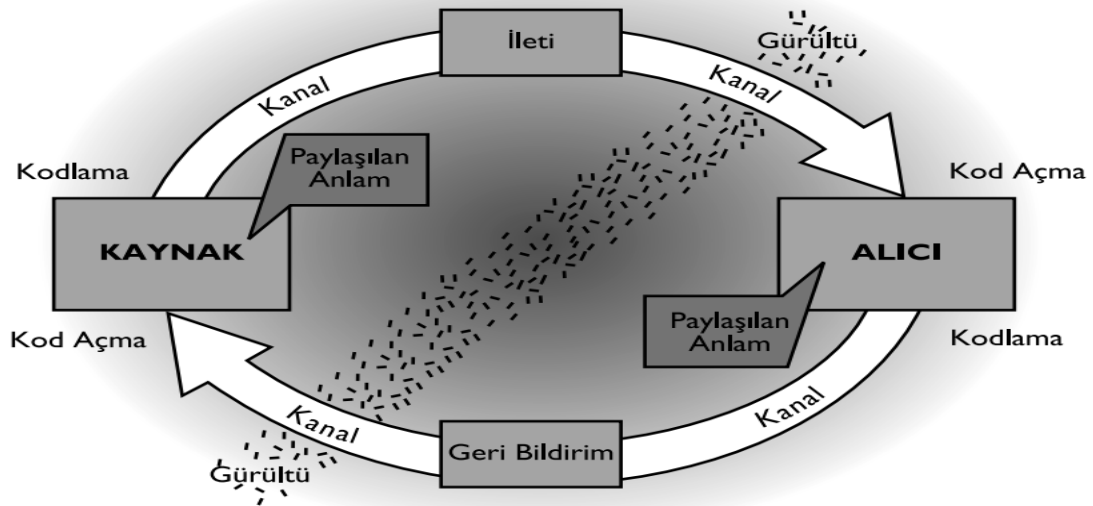
dinleme türünün oransal ve saat olarak daha etkin olduğu çalışmalarda değerlendirilmiştir.

1.7. Temel İletişim Modeli

İletişim modelleri, iletişim sürecinin sadeleştirilmiş sembolleridir. Birçok model sözlü ve sözsüz şekilde iletişimi tamamlayarak mesaj alışverişini gerçekleştirir. Bu durum araştırmacıların varsayımlarını gerçekleştirmesine, iletişimle ilgili kanılarını günlük yaşama uygulamasına ve öngörülerini test etmesine olanak sağlar.

Sağlıklı bir iletişimin kurulması için önemli olan bazı sıralama unsurları bulunmaktadır. Akış şeması içerisinde iletişimin sürdürülebilir olmasında bireysel ve toplumsal faktörler baskın etki yaratabilmektedir. Dil ile sağlanan ikna kabiliyetinde hiç kuşkusuz iletişim süreci amil durumdadır. Çeşitli diyalogların karşılıklı etkileşimde bulunması üzerine iletişimin önemi belirtilmektedir. Bu amaçla sağlıklı, sürekli ve amaç belirten iletişim safhalarını iletişim modeli başlığı altında değerlendirmek elzemdir (Orhon ve Eriş, 2012).

Farklı unsurların ve bu unsurların etkileşimleri genellikle bir şema şeklinde sunulur. Bunlar arasında göndericinin bilgiyi bir mesaj şeklinde işlemesi ve bir kanal aracılığıyla alıcıya göndermesi düşüncesi yer alır. Alıcı, bilgi çözümlemesini gerçekleştirdikten sonra bir tür geri bildirim sağlamalıdır.

Şekil 2. Temel iletişim modeli (Orhon ve Eriş 2012, 9).

1.7.1. Kaynak

Birincil konumda yer alan kaynak, dinleyicileri etkileyen konuşmacı statüsünde yer alır. Çeşitli yol ve yöntemler kullanarak dinleyicileri kendi atmosferine katabilen kaynak, mesajlarını kısa, net ve anlaşılır olarak dile getirmelidir. Kaynağın bireysel becerileri, yönetimi ve tutumu iletişimin sağlanmasında kilit rol oynamaktadır (Orhon ve Eriş, 2012).

1.7.2. Mesaj

Kaynak oluşturan kişinin iletişim becerilerini sağlarken oluşturduğu temaya mesaj denilebilir. Alıcıya ulaşması istenilen bilginin çeşitli yollarla değerlendirilmesi için mesajın durumu etkilidir. Mesajın açıklık belirtmesi, şeffaf içeriğe sahip olması ve sınanabilir gibi faktörleri içerisinde bulundurmalıdır (E. Akbulut, 2017: 16).

Yukarıda değinilen unsurlar mesajı sağlamada etkili olmuş olsa da bireysel becerilerin iletişimi sağlamada öncü birlik görevinde olduğu bilinmelidir.

1.7.3. Kanal

Kaynak ile alıcı arasındaki ulaşım akışını sağlayan koridora kanal adı verilmektedir (Aziz, 2012). Bunun için iletişimdeki kaygıların, becerilerin ve kontrollerin etkisi büyüktür. Kanal sağlanırken, araçların doğru tercih edilmesi gerekmektedir. Araç kullanımı konusunda alıcıya uygun olabilecek iletişim türleri de yer almalıdır.

1.7.4. Alıcı

Kaynaktan gelen iletileri doğrudan alan kişiler alıcı düzeyindedir. Hedefin doğru noktada birleştiği konumda kanalın anlaşılır bir dilde tercih edilmesi alıcıya kolaylık sağlamaktadır. Alıcının bireysel duyarlılığı mesajın doğru ulaşmasına ve algılama yolculuğuna kazanım katmaktadır. İletişimde bireysel, toplumsal ve psikolojik duyarlılığı alıcı üzerinde baskı oluşturabilmektedir (E. Akbulut, 2017: 17).

1.7.5. Gürültü

İletişimde sağlıklı bir dönüt oluşturmak için en değerli faktörün gürültü ortamı belirlemektedir. Mesajın alıcıya ulaşmasına engel olan gürültü, kişiler arasında negatif yük uygulamaktadır. Fiziksel engellerin bireyler arasında sağladığı olumsuz tablo geribildirime engel olmaktadır (Orhon ve Eriş, 2012).

1.7.6. Dönüt (Geribildirim)

Kaynak ile alıcı arasında sağlanan sağlıklı iletişim dönütü oluşturmaktadır. Geribildirim olması için kanalın doğru tercih edilmesi ve içeriğin doğru oluşturulması kazanım olarak belirlenebilir. Verilmek istenilen mesajın açık ve net olması ise iletişim modeline uygunluk hareketini yüklediğini bildirmektedir (E. Akbulut, 2017: 19).

İslık dili diğer dil türlerinde olduğu gibi iletişim modeli sürecinde bir akış şeması sergilemektedir. Dil kaynaktan alınan mesajın sözlü olarak ifade edilmesiyle belirli bir kanal düzleminden akış göstererek alıcıya uzak veya yakın mesafelerde bir tasarım oluşturmaktadır. Bu süreç içerisinde kişilerin aracı sağlıklı, düzgün ve doğru sıralanması için dönüt unsurunun dikkate alınması ön şarttır.

1.8. İletişimin Özellikleri

İletişimin temel amacı, insanlar arasında güçlü diyaloglar oluşturmaktır. Bilgiyi işleme ve aktarma arasında iletişimin işlevsel görevi yer almaktadır. Burada ele alınması gereken temel özellikler arasında; iletişimin bilgi ve deneyim alışverişi sağlaması, sürdürülebilir olabilmesi, iletişim modeline uygun olması, çok yönlü olması, insan davranışlarına yön verebilmesi ve toplumsal düzene bir araç olarak hizmet etmesi yer almaktadır.

İletişimi birden fazla kişinin duygu, düşünce ve bilgilerini paylaşarak birbirlerini anlaması ile ilgili bir süreç, diğer deyişle kişiler arası bilgi, enerji ve madde alışverişi olarak tanımlanabilir (Yatkın, 2018: 39). Daha kapsamlı bir tanımla iletişim, mesaj, gönderici ve mesajı alan olmak üzere, üç önemli unsuru olan ve bilgi, deneyim, duygu, görüntü veya sesin iletilmesi ve işlenmesi sürecidir (Tutar, 2003).

Özellikle insan davranışlarında sıkça ele alınan iletişim tayini psikoloji, sosyoloji ve felsefi bilimlerce sıkça araştırılarak, özellikleri yeniden şekillenebilmektedir. İletişim insan davranışlarının bir ürünüdür.

İletişim sürecinde, en basit anlamda bir gönderici ve bir alıcının olması gerekir. Buradaki amaç göndericinin düşüncelerini alıcıda oluşturmaktır.

Başkalarıyla her türlü ilişkide, radyo, televizyon, gazete ve kitap gibi kitle iletişim araçlarından yararlandığımızda konuşuyor, okuyor, dinliyor, yazıyor ve izliyoruz. Başka deyişle iletişim zamanımızın çoğunda etkili oluyor. Ayrıca, bir gülümseme, bir el hareketi, konuşurken, dururken araya konan mesafe, yakaya takılan kırmızı bir karanfil, buluşma yerine önceden, zamanında, sonradan gelme, bir resim, bir

grafik, bir karikatür, sözlü ve yazılı dil dışında yararlandığımız ve uyarıldığımız iletişim kodlarının örneklerindedir. Bunların yanı sıra trafik lambaları, reklam afişleri, uyarı yazıları, çok açılmış bir radyodan kulağımıza çalınan sözler, sokakta, dükkânda, otobüste istemeden de olsa duyduğumuz konuşmalar, tartışmalar vb. iletişimin her zaman her yerde yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olduğunun kanıtıdır. Kısaca, insanın yaşamı bazen gönüllü, bazen de zorunlu olarak içinde yer aldığı bir İletişim ağı içinde geçmektedir.

İletişimde temel amaç çevre üzerinde etkin olmaktır. Her iletişim durumunda insanların kendilerine özgü beklenti ve amaçları vardır (Schramm ve Berlo, 1960: 18).

İletişim anlamların paylaşımıdır. Duyularımızın ses, ışık, renk, hareket, koku, tat gibi uyarıcılarla uyarıldığı bir dünyada yaşıyoruz. Bunlardan algıladıklarımızı anlamlara, iletilere dönüştürdüğü için çevremizi belli bir düzen içinde görüyor ve kavriyoruz. Başka deyişle, belli uyarıları anlamlı iletiler olarak algılamaya koşullandığımız için bunları değerlendirip anlamlandırabiliyoruz. Sesi uzaktan gelen bir cankurtaran arabasının sireni ilkel bir toplumun insanı için ne denli yabancıysa; bilmeyen birisi için Japonca bir konuşma da o denli anlamsızdır, iletişim değerinden yoksundur. Kısaca, bireysel ve toplumsal yaşantılarımız hangi uyarıcıların nasıl anlamlandırılacaklarını belirler.

2. KÜLTÜR MİRASI BAKIMINDAN ISLIK DİLİ

Bu bölümde, araştırmaya konu olan ıslık dilinin kültürel miras olma özelliğine ait bağlantılar ve dayanaklar ele alınacaktır. Bölümün temel konusuna başlamadan önce kültürün ve kültürel mirasın tanımı yapılacak olup, sınırlarının neler olduğu ifade edilecektir. Hemen sonrasında kültürel mirasın kendi içerisindeki faktörlerinden birisi olan somut olan ile somut olmayan kültürel mirasın özellikleri değerlendirilmiştir. Ayrıca bölüm sonunda ise Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)'nun Türkiye'deki Somut Olmayan Kültürel Miras öğeleri açıklanmıştır.

2.1. Kültür Nedir?

Kültür, toplumlar arasında farklı yaşantı kaderinin bir yansıması olarak görmekteyiz (Saatçı vd., 2018: 3). Köken itibariyle Arapça bir sözcük olan 'hars', 'harse' kökünden türemiştir (Alver, 2019: 9). Kültür aynı zamanda bir topluluğun, hatta tüm toplulukların birikimli uygarlığını ifade etmektedir (Tellan, 2019: 2). Kültürün şekillenmesinde tarih, coğrafya, iklim, insan davranışları ve sosyolojik durumların varlığı belirleyici olduğu ön görülmektedir. Bu bağlamda kültürün şekillenmesinde insanlar arası diyalogların doğru ve sağlıklı sürdürülmesi kültürün ileriki nesillere taşınmasında önemlidir. Kültür geniş bir yelpaze şeklinde akademik anlamda çalışılmaktadır. Ancak bu noktada kültürü kültürel miras tanımı adı altında incelemek ve somut olan/somut olmayan şeklinde sınıflandırılmaktadır.

2.2. Kültürel Miras

Tablo 3. Genel olarak kültürel mirasın sınıflandırılması.

Somut Kültürel Miras	Sualtı Kültürel Mirası	Somut Olmayan Miras	Doğal Miras
Taşınır veya taşınmaz eserler	Bazı batık eserler	Sözlü eserler, geleneksel sanatlar, ritüeller	Jeolojik ve jeomorfolojik yapılar

Toplumların yaşadıkları coğrafyalar üzerinde veya bölge belleklerinde bıraktıkları iz, eser, emare veya söz öbeklerinin tamamına kültürel miras denilmektedir (Ünal, 2014: 11). Tanımlamaların tamamına yakınında tarihsel, etnografik ve antropolojik bulgular üzerinden anahtar kelimeler türetilebilir. Kültürel mirasın yaşanılan coğrafya üzerindeki zamansal değerlerin tümü olduğu dile getirilebilir.

Kentler, tarihsel dokularını koruyarak somut ve soyut eserleri muhafaza etmektedir. Kültürel miras değerlerinin kendi içerisinde farklı türleri bulunmaktadır (Tablo 3).

Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarmakla asli görevli olan insanoğlu, koruma planlaması yapması gerekmektedir. Özellikle aşırı olaylar diye nitelendirilebilecek; deprem, sel, taşkın, heyelan, sıcak çatışmalar ve savaşıardan korunmak üzere değerlendirmeler ele alınacak olan sözleşmelere ihtiyaç duyulmaktaydı (Ünal, 2014: 15). 1907 Lahey Sözleşmesinden sonra; İtalya'da 1931 yılında imzalanan Carta Del Restauro ile anıt eserlerin mükemmel şekilde korunması gerektiği ifade edilmiştir. Kültürel mirasın korunması noktasında milat olan bu düzenlemeler 2. Dünya savaşı döneminde çoğu kez ihlal edilmiş ve yeni yasal dayanağı olan sözleşmelere ihtiyaç oluşturmuştur. 1964 yılında Venedik Tüzüğü, 1974 yılında Amsterdam Bildirgesi ve 1994 Nara Bildirgesi gibi önemli metinler düzenlenmiştir. Ancak tüm bu düzenlemeler ulusal ölçekte kalmakta ve sürdürülebilirlik anlamında kesintiler oluşturmaktadır. Bu nedenle kültürel mirasın korunması için uluslararası bir kuruma özellikle de 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ihtiyaç duyulmuştur (Ünal, 2014: 15).

Dünyada kültürel mirasın korunması üzerine en yetkin kurum UNESCO konumundadır. Mirasın korunması ihtiyaçlarından doğan UNESCO'nun kültür konusuna olan ilgisi 20. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. İlk olarak Silahlı Çatışma Durumunda Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi 1954 yılında imzalanarak değerler koruma altına alacak yasal mevzuat belirlenmiştir (Yıldız, 2020: 1). 1970 yılında da benzer hedefleri olan Kültürel Mirasın Kaçakçılığına Karşı Mücadele Sözleşmesi imzalanır (Karakul ve Yıldız, 2020: 20). Zaman içerisinde toplum tarafından verilen dönütlere bağlı olarak 2003 yılında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi uygulamaya alınmıştır.

DM Komitesine ikinci defa seçildiği 2013 yılında DML'nde Türkiye'nin 11 kültürel ve 2 karma olmak üzere 13 miras alanı bulunmakta olup, ilk miras alanları 1985 yılında DML'ne kaydedilmiştir (Ürün, 2016: 10).

2.3. Somut Olan Kültürel Miras Öğeleri

Somut kültürel miras taşınmaz eserleri kapsamaktadır. 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi somut kültürel değerler odaklı olup, taşınmaz değerler için yapılan bir sözleşmedir (Uğur ve Dönmez, 2021: 55). Doğal ve tarihi mirasın korunması için çeşitli kurum ve kuruluşların hazırladıkları projeler ile somut

olan kültürel miras öğeleri korunma altına alınarak gelecek nesillere tanıtımı yapılabilmektedir. Dünya’da ve Türkiye’de somut olan kültürel miras öğeleri arasında müzeler önemli aktarım merkezleri konumundadır. Bu bağlamda; cami, medrese, saray, kilise, köprüler, kaleler ve benzeri sanat yapıları dikkat çekmektedir (Uğur, 2021: 55).

2.4. Türkiye’nin UNESCO’daki Somut Olmayan Kültür Mirası

Kültürel miras öğeleri somut ve somut olmayan şeklinde sınıflandırılmaktadır. Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) UNESCO tarafından; toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar biçiminde tanımlanmaktadır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022). Kavramın şekillenmesinde toplulukların etkisi olmuş olmakla birlikte uluslararası kurumların da etkili olduğu bilinmektedir. Somut olmayan kültürel miras terimi ise UNESCO’nun Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi ile birlikte kullanıma girmiş ve kavramsallaştırılmıştır (Karabaşa, 2014: 100).

Somut olmayan kültürel miras alanları beş alanda değerlendirilmiştir. Bunlar arasında sözlü gelenekler, gösteri sanatları, toplumsal günler, halk bilgisi ve el sanatları gelenekleri gösterilmektedir.

Sözlü Gelenekler: Mitler, efsaneler, masallar, destanlar, hikâyeler, ağıtlar, ninniler, türküler vb.

Gösteri Sanatları: Karagöz, meddah, orta oyunu, köy seyirlik oyunları.

Toplumsal Günler: Doğum, sünnet, evlenme, askere uğurlama.

Halk Bilgisi: Halk hekimliği, halk baytarlığı, halk meteorolojisi vb.

El Sanatları: Bakırcılık, kalaycılık, demircilik, semercilik, yorgancılık, sepetçilik vb. şeklinde alanlara ayrılmaktadır (Oral ve Kılıç, 2018: 830). Somut olmayan kültürel miras öğeleri turizm destinasyonu açısından da önemlidir. İnsanların yeni gelenekleri görmesi ve deneyimlerini aktarmasıyla kültürel miras unsurları yeni medya araçları kullanılarak tanıtılabilmektedir. Somut Olmayan kültürel miras değerleri koruma altına alınmaktadır. Bu amaçla Türkiye’nin ilk unsuru Meddahlık 2008 yılında UNESCO listesine girmiştir. Türkiye Somut Olmayan Kültürel Miras listesine unsur kayıt ettiren ilk 5 ülke arasında yer almaktadır. Türkiye’nin Somut Olmayan Kültürel Miras listesinde son güncellemeyle birlikte 21 unsuru bulunmaktadır. Ülkemizde Somut

Olmayan Kültürel Miras listesine katılma başarısının son unsuru 2021 yılında Hüsn-i Hat olmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. UNESCO Somut olmayan kültürel miras listesine kayıtlı unsurlarımız (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

Türkiye'nin UNESCO'daki Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi		
Meddahlık (2008)	Mevlevi Sema Töreni (2008)	Âşıklık Geleneği (2009)
Karagöz (2009)	Nevruz (2009)	Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
Semah, Alevi Bektaşî Ritüeli (2010)	Geleneksel Sohbet Toplantıları (2010)	Tören Keşkeği (2011)
Mesir Macunu Festivali (2012)	Türk Kahvesi Kültürü ve Geleneği (2013)	Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)
Geleneksel Çini Sanatı (2016)	İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği (2016)	Bahar Bayramı Hıdırellez (2017)
Islık Dili (2017)	Dede Korkut-Korkut Ata Mirası (2018)	Geleneksel Türk Okçuluğu (2019)
Minyatür Sanatı (2020)	Geleneksel zekâ ve strateji oyunu (2020)	Hüsn-i Hat (2021)

Şekil 3. Osmanlı kahvehanelerinde meddahlık geleneği (URL-1).

Meddahlık: Kelime anlamı övmek anlamına gelen meddah, taklit ve detaylı hikâyeleştirme olarak bilinmektedir. Arapça ‘medh’ kökeninden gelen ve övücü anlamında kullanılan meddah, kutsal kişileri ve kahramanları öven bir sanattır (Altunel, 1994: 158). Meddahlığın doğuşu hakkında Çin’de yoğun ilgi olduğunu söylenmekte ve daha çok kahramanlık anlatım tarzını tercih edilerek hikâyelerde olay odaklı konuları işlemeyi tercih ettikleri belirtilmektedir (Gruber, 1530: 101). İslamiyet’ten önceki Türk toplumlarında meddahlık benzeri sözlü anlatımın yer aldığı, Budist Uygurların mensur dini hikâyelerin anlatımıyla bu sanatın ayrıca gelişim gösterdiği ifade edilmiştir (İto, 2012: 6). Meddah ya da diğer bir adıyla “dramatik hikâye anlatıcısı” olarak geçen tiyatromuz İslam ülkelerinde en fazla tercih edilmiş türdür (Yılmaztürk, 2020: 25).

Meddah, Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun seyirlik oyun ve anlatı özelliği taşıyan en önemli türlerinden biridir (Sekmen, 2019: 7). Meddahların bilgi yelpazesi fazla olup Hazreti Hamza Hazreti Ali'den gelen konular, Battal Gazi, Kebela'da olayları, İran kaynaklı efsaneler, Destan, Şehname, Türk hikâyeleri, efsaneler, masal gibi konuları işler (Yılmaztürk, 2020: 26). 17. Osmanlı döneminden günümüze meddahlık önemli bir yer tutmuştur. Yıldırım Beyazıt döneminde Kör Hasan, III. Murad döneminde Bursalı Seyyit Mustafa Baba, IV. Murad döneminde Tıfli, II. Mahmut zamanında Derviş Mehmet Madih Mustafa (Kırımlı) ve 19. yüzyıl sonlarına doğru Kız Ahmet gibi isimler toplumda tanınan isimler olmuştur. Osmanlı'da kahvehane kültürünün yoğun olduğu 19. yüzyılda meddahlık saraydan sokaklara doğru taşınmıştır (Şekil 3). 20 yüzyılda ise Aşki Efendi yer alırken bu dönemin ikici yarısında; Münir Özkul, Erol Günaydın, gibi isimler söylenebilir (Aydın, 2019: 17). Günümüzde Sinan Bayraktar, Kenan Olpak ve Seçkin Bayramoğlu gibi isimler meddahlık kültürüne katkı vermeye devam etmektedir.

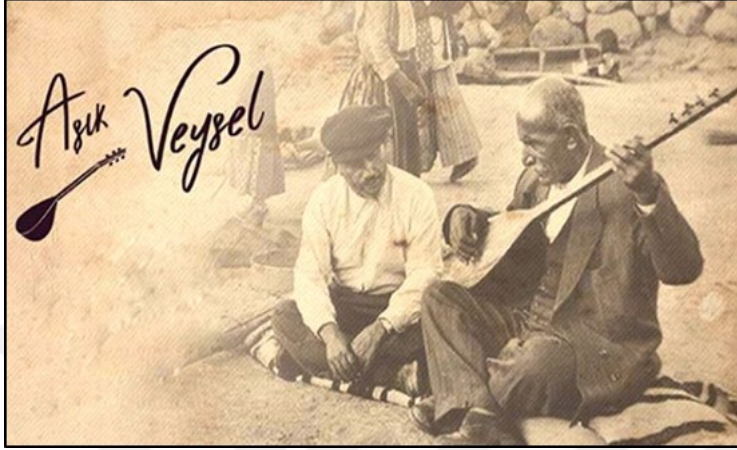
Şekil 4. Mevlana müzesi önünde Mevlevi sema töreni (URL-2).

Mevlevi Sema Töreni: Mevlevilik, Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin ilke ve öğretilerini yaymak amacıyla Mevlana'nın ölümünün ardından 13. yüzyılın sonlarında Çelebi Hüsameddin, Bektemüroğlu Şeyh Kerimeddin ve Mevlana'nın oğlu Sultan Veled tarafından Konya'da kurulmuş ve Mevlana Celaleddin-i Rumi'ye nispet edilmiş bir tarikattır (Bademci, 2018: 18).

Mevlana'nın hayata bakış açısını yansıtmak üzere kurulduğu bilinen Mevlevilik, ölümünden sonra oluşturulmuştur. Sufilik geleneğinden olan Mevlana'nın Mesnevi adlı sanatsal eserinde aktarmış olduğu sözler, davranışlar ve toplantıların varlığı Mevleviliğin şekillenmesinde önemlidir.

Türkiye’de 1953 yılında sema gösterileri Şeb-i Arus adıyla devlet eliyle düzenlenmeye başlanmıştır. Mevlevilerin önemli törenlerinden olan sema kültürü yarı dini bir eğlence olarak gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Yazıcı, 1963: 146).

Sema Törenleri, 2008 yılında UNESCO tarafından korunması gereken soyut kültürel miras olarak nitelendirilmiştir (Uysal, 2016: 19).

Şekil 5. Âşıklık geleneğinin kadim temsilcilerinden Âşık Veysel (URL-3).

Âşıklık Geleneği: Türk tarihinde ve edebiyatında âşıklık geleneği önemli yer tutmaktadır. Orta Asya’dan batıya göç eden Türklerin beraberinde getirdiği sözlü kültürel değer olan âşıklık geleneği, destan, sağı ve koşuk diye bilinen halk edebiyatı ürünleriyle aktarılmaktadır. Âşık veya ozan diye bilinen halk şairleri yaşadığı dönemin sosyal hayatını ifade ettiği bilinmektedir. Ozan ve âşık aynı ifade olarak bilirse de bünyesinde farklılıklar göstermektedir (Özdemir, 2013: 3).

Türklerin, İslâmiyet öncesi dönemlerde dinî inanışlarını yerine getirirken yaptıkları törenlerde ozanlarda yer almaktaydı (Köprülü, 1989: 159). Türk tarihinde 13-16 yüzyıl arasında âşıklık ifadesi sıkça görülmektedir (Artun vd., 2022: 12).

18. yüzyıldan sonra Divan Edebiyatının gelişim göstermesine bağlı olarak aruz ölçüsü kullanılmış ve âşık geleneğine olan popüleriteyi etkilemiştir (G. Erdoğan, 2020: 24). Bu dönemde Bayburtlu Zihni, Erzurumlu Emrah, Dadaloğlu ve Tokatlı Nuri diye önemli âşıklar bulunmaktaydı.

Günümüzde âşık geleneği kitle iletişim araçları üzerinden yayılmaktadır. Sosyo-kültürel gelişmelere bağlı olarak sınırlı bir mekâna sıkışan âşıklık geleneğinin Anadolu'daki temsilcileri arasında hiç kuşkusuz Âşık Veysel yer almaktadır. Özellikle Adana, Kars, Artvin ve Kırşehir gibi illerimizde âşıklık geleneğinin yaşatıldığı bilinmektedir.

Şekil 6. Hacivat ile karagöz (Özhan, 2020: 521).

Karagöz: Gölge oyununun nerede doğduğu hakkında kesin bilgiler bulunmamaktadır. Ancak yaygın görüşlere göre gölge oyunu Endonezya ve Hindistan ülkelerinde ilk kez oynandığı düşünülmektedir. Kökenine dair bir diğer görüş ise; Moğollar 'da gölge oyununun olmasının Orta Asya Türklerinde de var olduğunu gösterdiğini; Karagöz tasvirlerinin benzerini Sümerler 'in kabartmalarında da olduğunu, bunun da gölge oyununun Çinliler 'den değil, Türkler 'den geldiğini gösterdiğini söylemektedir (Şapolyo, 1964: 6). Orta Asya'dan İpek Yolu ve diğer kültürel rotalarla birlikte Anadolu'ya geldiği yönünde hâkim görüş bulunmaktadır.

XVI. yüzyıl sonlarına kadar hayal oyunu olarak adlandırılan bu gösteri türü XVII. yüzyıl başlarından itibaren karagöz ismiyle anılmaya başlar (Siyavuşgil, 1938: 151). Osmanlı döneminde Karagöz gölge oyununun özellikle belirli günlerde sergilendiği görülmektedir. 17. Yüzyıldan itibaren Osmanlı toplumunda geniş yer bulan gölge oyunu zaman içerisinde değişen toplumsal hareketlere bağlı olarak önemini yitirmiştir (Özhan, 2020: 523). Sonuç olarak Osmanlı Türkiye'sinde özgün kimliğini aldığı söylenebilmektedir (Tekerek, 2001: 15). 2009 yılında Türkiye'nin UNESCO tarafından kabul edilen dördüncü somut olmayan kültürel mirası olarak kayıtlara geçmiştir.

Şekil 7. Nevruz kutlamaları (URL-4).

Nevruz: Nevruz, Türkistan'dan başlayıp, ta Avrupa'ya yayılan büyük Türk milletinin vatan yaptığı ellerde sevinç içinde beklediği, kıvançla yaşadığı, sonraki nesillere gururla anlattığı büyük bayram töreninin -millî bayramının- adıdır (Ziyai ve Yelok, 2005: 184). Türk Dünyasında Nevruz kutlamaları esnasında, Temizlik yapma ve giyim kuşamdaki değişiklikler; Hediyeleşme, akraba ziyareti gibi adet ve gelenekler de yaşatılmaktadır (Uca, 2007: 151). Günümüzde Türkiye, Azerbaycan, İran, Afganistan, Türkmenistan, Kazakistan ve Kırgızistan da kutlana gelmiştir (Bal, 1998: 123). 2009 yılında Türkiye'nin UNESCO tarafından kabul edilen beşinci somut olmayan kültürel mirası olarak bildirilmiştir.

Şekil 8. Kırkpınar yağlı güreşlerinden bir kesit (URL-5).

Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali: Tarih boyunca güreşler çeşitli medeniyetlerde bir spor olarak benimsenmiş ve gelişme göstermiştir. Mısır, Mezopotamya ve Antik Yunan'da M.Ö. 3000'lerde, Anadolu'da ve Orta Asya'da M.Ö. 2500'de, Hindistan'da M.Ö 2000'de ve Japonya'da M.Ö 22'de toplumlar kendi kültürlerini güreşlere yansıtarak farklı güreş çeşitlerinin doğmasını sağlamışlardır (Özdemir vd., 2018: 502).

Güreş, Türk sporunun en eski dallarından birisidir (Özdemir vd., 2018: 503). Osmanlı'dan Cumhuriyete kadar gelmiş olan güreş günümüzde Edirne, Çanakkale, Balıkesir, Bursa, Manisa, İzmir, İstanbul, Ankara, Konya, Amasya, Tokat, Kayseri, Kahramanmaraş, Diyarbakır ve Şanlıurfa kentlerinde aktif olarak yaşatılmaktadır. Bu kentler içerisinde önemi ayrı olan şehir ise Edirne olmuştur. Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreş Festivalinin vatanı olan Edirne'de ata sporu yıllardan beri yapılmaktadır. Kuşkusuz ülkemizde güreş denildiğinde akla ilk gelen tarihi Kırkpınar er meydanıdır. Kırkpınar efsanesinin doğuşu hakkında sınırlı bilgiler bulunmaktadır. Yaygın görüşe göre; Orhan Gazinin Rumeli fethi sırasında kardeşi Süleyman Paşa 40 kadar askeriyle Domuz hisarı Kalesini ele geçirmiştir. Birlik geri dönerken Yunanistan sınırında güreşe tutuşurlar. Hıdırellez günü 6 Mayıs'ta sabah başlayan güreş akşama kadar sürer ve bu güreş iki askerin ölmesine neden olur. Diğer askerler iki güreşçiyi aynı yerde defneder ve aradan yıllar geçtikten sonra bölgeden geçen askerler sahada gürül gürül akan pınarın varlığına şahit olurlar. Bunun üzerine o bölgenin adı Kırkpınar olur ve güreşlerin sahnelendiği tarihi er meydanı olmuştur. 2010 yılında UNESCO tarafından kabul edilen somut olmayan kültürel değer, Dünya mirası şeklini almıştır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

Şekil 9. Alevi-Bektaşî ritüeli semah (URL-6).

Semah, Alevi Bektaşî Ritüeli: Anadolu Alevi-Bektaşî “Cem’lerinde icra edilen “on iki hizmet ”ten biri olan ve “cem”in aslî unsurlarından sayılan semahlar; cem âşıkları “Zâkirlerin çaldığı saz eşliğinde söylenen sözlere bağlı olarak, “semahçı” adı verilen hizmet sahipleri tarafından, müziğin ritmine uyularak yapılan mistik ve estetik vücut hareketleridir (Yılmaz, 2015: 45). Semah, Alevi-Bektaşî Ritüeli 2010 yılından itibaren UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesine kayıtlıdır (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022).

Şekil 10. Geleneksel sohbet toplantıları (URL-7).

Geleneksel Sohbet Toplantıları: Yörelere göre adlandırmaları, sayıları, yaş sınırı, toplanma sıklıkları değişen erkek gruplarının, yılın özellikle kış aylarında ve rutinleşen bir periyotta belli kurallar çerçevesinde bir araya gelerek sanal akrabalıklar kurdukları sosyo-kültürel ve ekonomik işlevli geleneksel toplantılardır (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022). Anadolu sohbet ve hoşgörü kültürünü sergileyen bu toplumsal ortamlar, insanların kaynaştığı ve çeşitli çözümlerin üretildiği mekânlar olmuşlardır. 2010 yılında UNESCO Somut Olmayan Miras Listesine eklenen bir diğer değerimizdir.

Şekil 11. Tören keşkeği etkinliğinden bir kesit (URL-8).

Tören Keşkeği: Özellikle düğün, doğum, asker uğurlama gibi törensel anlam taşıyan ve toplu halde bulunulan ortamlarda imece usulü hazırlanıp ve yine hep birlikte tüketilmesi toplumumuzdaki birlik ve beraberliği yansıtmaktadır (Teyin, 2020: 313). Keşkek geleneği, buğday ve etin pişirilmesiyle oluşturulan keşkek, sembolik bir kültürel değerdir. Başta Ege, Akdeniz ve Karadeniz Bölgeleri olmak üzere gendirme pilavı (Gümüşhane, Giresun, Erzincan), aşür, etli aşure (Hatay) bunlardan bazılarıdır (Çekiç, 2015: 10). Türkiye’de keşkek festivallerinin sayısı 70’in üzerinde olup, 2011 yılından itibaren UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi ağına alınmıştır.

Şekil 12. Manisa'nın tarihi mesir macunu festivalinden bir kesit (URL-9).

Mesir Macunu Festivali: Macunlar (elektüerler), binlerce yıldır çeşitli içeriklerde hazırlanan yumuşak hamur kıvamında olan veya bitki tozlarının bal ya da şurup ile karıştırılmasıyla elde edilen bir üründür (Çoksarı vd., 2014: 43). Şifalı otlardan oluşan bu yapı Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde üretilmektedir. Gastronomik değerimizdir.

Şekil 13. Tarihsel bir gelenek Türk kahvesi (URL-10).

Türk Kahvesi Kültürü ve Geleneği: Anavatanı Afrika olan kahve Avrupa'ya Türkler tarafından tanıtılmıştır. Türk kültürünün en önemli içeceği olarak tarihi, siyasi, sosyal ve kültürel bir geçmişe sahip olan "Türk kahve"si hazırlanışı, araç ve gereçleri, sunumu ve ritüelleriyle birlikte soyut ve somut bütün kültürel unsurlarıyla beraber atasözlerine, deyimlere, halk bilmecelerine, türkülere, resimlere ve şiirlere konu olmuştur (Karhan, 2021: 149).

Şekil 14. Ebru sanatı (URL-11).

Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı: Ebru, “(Süsleme) Kitre ve kola gibi yapıştırıcılarla yoğunlaştırılmış su üzerine, neftyağı ile sulandırılmış yağlıboya damlatılarak yapılan ve kâğıda geçirilen süs” ve ”bezemecilerin, türlü renk ve desende yaptıkları bir tür su kâğıdı” olarak tanımlanmaktadır (Beğiç, 2015: 589). Ebru, kâğıda aktarılan geleneksel bir “süsleme sanatı”dır (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022). Ebru Sanatı, 2014 yılında UNESCO Somut Olmayan Miras Listesine eklenmiştir.

Şekil 15. Çini motifi (URL-12).

Geleneksel Çini Sanatı: Türk sanatında önemli yer tutan mimari dekor olarak bilinen çini sanatında bazı renk dokuları ve estetik ön planda tutulmaktadır. Çinliler tarafından Dünya porselen sanatına kazandırıldığı bilinen çiniler Osmanlı Devletinde mimari mekânları süslemek üzere kullanıldığı bilinmektedir. Çini sanatında önemli

merkezlerin İznik ve Kütahya’da olduğu bilinmektedir. 14. Yüzyıla kadar İznik çinicilik başkenti iken; 17-18 yüzyıldan sonra Kütahya çini merkezi olmuştur. Yapı malzemesinin kuvars, kil ve benzeri mineralojik unsurlardan olduğu bilinen çiniler görsel sanat olarak günümüzde de kullanılmaktadır. Çini Sanatı, 2016 yılında UNESCO Somut Olmayan Miras Listesine eklenmiştir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

Şekil 16. İnce ekmek yapımı ve paylaşımı geleneği (URL-13).

İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka ve Yufka, oklava ya da elle açılan yuvarlak veya oval biçimli ince ekmek türlerinden olup Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye’de yaşayan halklarca sadece yemek amaçlı bir tüketim maddesi değil, aynı zamanda bu coğrafyada geçmişten günümüze aktarılan ortak bir yapma ve paylaşma kültürünü simgeler. Türkiye’nin kırsal kesimleri başta olmak üzere tüm bölgelerinde daha çok Lavaş ve Yufka isimleriyle bilinmektedir (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022). Unsur, 2016 yılında UNESCO Somut Olmayan Miras Listesine eklenmiştir.

Şekil 17. Bilecik’te Hıdırellez kutlamalarına hazırlıktan bir kesit (URL-14).

Bahar Bayramı Hıdırellez: Hıdırellez, Hızır ile İlyas’ın buluştuğuna inanılan gündür. Hızır ve İlyas kelimelerinin halk dilinde birleştirilmesiyle Hıdırellez şeklini alan gün, 6 Mayıs’ta kutlanır. Hıdırellez günü, Rûz-ı Hızır (Hızır’ın günü) olarak da adlandırılmıştır (Bulut vd., 2017: 80). Bolluk, bereketi simgeleyen Hıdırellez, özellikle kırsal yaşantıda renklilik kazandırmaktadır (Çelikoğlu ve Atış, 2014: 1185). Gelenek,

2017 yılında UNESCO Somut Olmayan Miras Listesine eklenmiştir. Araştırma sahası bünyesinde yer alan Günyüzü Köyünde de mayıs ayında her yıl düzenli olarak Hıdırellez kutlamalarının yapıldığı bilinmektedir.

Şekil 18. Dede korkut ve oba kültüründen bir kesit (URL-15).

Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Türk kültürü açısından önemli olan Dede Korkut, edebiyatımızda birçok metne konu olmuştur (Salmenova, 2020: 14). Dede Korkut bilgelik, ululuk, yol göstericilik gibi birçok sıfatı kendinde toplamıştır. Kabile teşkilatını koruyan odur. Güç durumlarda hanlar ona danışırlar, hanlara ve kabileye öğütler veren, yol gösteren, içinden çıkılmaz gibi görünen güçlükleri çözen odur. Halk tarafından sözleri dinlenir dedikleri saygı ile yapılır bunun yanında kerametler sahibi bir kimse olarak kabul edilir (Bayram, 2016: 47). Miras, 2018 yılında UNESCO Somut Olmayan Miras Listesine dâhil edilmiştir.

Şekil 19. Geleneksel Türk okçuluğundan bir kesit (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022).

Geleneksel Türk Okçuluğu: Türklerin yerleşik hayata geçmeden önce öğrendiği savunma ve saldırı amaçlı ateşsiz silah olan ok, Orta Asya kültürünün bir parçasıdır. Ok özellikle Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin tuğralarında da yer almakta ve kültürün ana simge olduğu betimlenmektedir. Türk ok ve yay kültürü Dünya savaş sahnesinde

tarihsel süreçte adından sıkça bahsettirmiş ve Avrupa savaş platosunda geniş ses getirmiştir (Tükel vd., 2019: 354).

Şekil 20. Minyatür sanatı (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022).

Minyatür Sanatı: Minyatür; öykü, olay ya da bilgilerin resim diliyle tasvir edilmesi sanatıdır. Osmanlı döneminde “nakış” veya “tasvir” olarak anılan bu sanatı icra edenlere nakkaş, müsavvir, minyatür sanatçısı, tasvir sanatçısı veya şebihnüvis denilmektedir (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022). “Minyatür mirası” 2020’de Türkiye, Azerbaycan, İran ve Özbekistan adına UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesine alınmıştır.

Şekil 21. Geleneksel oyunlardan mangala (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022).

Geleneksel zekâ ve strateji oyunu: Oyun, insanoğlunun zekâsına katkı sağlamak amacıyla oluşturulan aktivite çeşididir. Türklerin geleneksel oyunlarından en değerlisi olan mangala bu kategori içerisinde yer bulmaktadır (Kul, 2018: 979).

Şekil 22. Hüsni hat sanatından bir kesit (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022).

Hüsni Hat: “Hüsni” kelimesi Arapçada güzellik, “hat” ise çizgi, yazı ve çizgiye benzer şeyler manasını taşımaktadır.”Hüsni hat” ise “güzel yazı” anlamına gelir (Vural vd., 2021: 10). Türkiye’nin Somut Olmayan Kültürel Miras listesine katılma başarısının son unsuru 2021 yılında Hüsni Hat olmuştur.

Şekil 23. Işık dili kullanılmasından bir kesit (URL-16).

2.5. Işık Dili

Kültürel coğrafya, kültür konusunu sosyoloji ilminin bakış açısı ile incelemek yerine insanın doğadan faydalanması ve doğanın sunduğu imkânları kendi kültürel özellikleri ile şekillendirmesi üzerinde durmaktadır (Kayserili, 2011: 187). Dünyada bazı bölgelerinde sıklıkla konuşulan bu dil, Afrika (Ewe, Ari), Asya (Güneydoğu Asya /Akha, Hmong), Amerika (Meksika (Chinantec, Mazatec, Mixtec), Alaska (Siberian Yupik), Brezilya (Gaviao, Surui)), Avrupa (Yunanistan (Antia), İspanya (La Gomera), Türkiye (Kuşküy), Fransız Piresi (Aas)) ve Okyanusya (AbuWam) gibi farklı coğrafyalarda sıkça konuşulmaktadır (P. Meyer, 2004: 407).

Işık dilinin kelime bilgisine bağlı olarak topografik zorluklar ile mücadele yapabilme sanatı diye nitelendirilebilecek bu kültür, özellikle Doğu Karadeniz’de

kullanılmaktadır. Başta Giresun olmak üzere; Trabzon ve Gümüşhane çevresinde de kullanılan ıslık dili, son zamanlarda çeşitli nedenlerden dolayı kullanımını azalmıştır (Kutlu, 2012: 59).

Islık Dili, 4-9 Aralık 2017 tarihleri arasında Güney Kore'nin Jeju Adası'nda gerçekleştirilen Somut Olmayan Kültürel Miras hükümetler arası Komite 12. Olağan Toplantısı'nda ülkemiz adına UNESCO Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine kaydedtirilmiştir (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022).

İletişim dil becerilerinde önemli unsurdur. Sözlü ve geleneksel bir dil aracı olan ıslık dili çeşitli yapı ve yöntemlerle konuşulan türdür. Bir haberleşme aracı olarak kullanılan ıslık dili toplulukların gündelik hayatlarını şekillendiren kültürel birer parçadır. Islık dili; parmak, dil, diş, dudak ve yanaklar yardımıyla oluşan “ıs-lık”ın, kelime değeri kazanmasıyla kurulan iletişim sisteminin adıdır (Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022). Islık dili genellikle uzun mesafeli etkileşim, gizlilik, gürültülü ortamda iletişim veya kısa bir iletişimde etkileşim için kullanılan doğal bir iletişim yoludur (Uzun ve Zaman, 2021: 108). Islık dili terimi, kelimelerin çeşitli şekillerde ses veya hece ekleme, ters çevirme vb. değiştirilmesiyle oluşturulan konuşma için yaygın olarak kullanılırken, ayrıca kelimelere yeni anlamlar yükleyerek (argo) veya dilin yapısı korunarak yepyeni kelimelerle konuşarak (jargon) anlaşma; konuşma ve yazma haricinde başka araçlarla, özellikle ıslıkla anlaşma bol yabancı kelime veya bilinmeyen kelimeler kullanarak konuşma veya yazma anlamlarında da kullanılmaktadır (Şahin, 2008: 8).

Islık çalarken, ekseriyetle sağ ve sol elin çoğunlukla işaret ve orta parmakları veya sadece orta yahut serçe parmakları birlikte ya da sağ veya sol tek elin yarım çember şeklinde bükülmüş işaret ve orta parmakları birlikte kullanılır ya da hiç parmak kullanmadan da ıslık çalmak mümkündür (Genç, 2021: 28). Islık dilinin ses organının, özellikle dilin şekil değişmesiyle elde edilen frekans modülasyonlarının, normal konuşmadaki vokal ve konsonları meydana getirmesi gibi ıslığın dil olarak kullanabilmesi için de saf tonda ve dümdüz çalınan ıslığın, bu tonunda değişmeler yapılarak bazı çeşitlemeler ve bükümler sağlanması gerekmektedir (Başkan, 1968: 2).

Islık, ciğerlerden gelen havanın, burun yolundan veya dilin yanlarından kaçmasına fırsat verilmeden dil ucunda meydana getirilmiş dar bir oluktan şiddetli bir şekilde çıkarılması ile meydana gelmektedir (Genç, 2021: 28).

2.5.1. ıslık Dilinin Tarihçesi

ıslık dilinin başlangıç tarihi bilinmemekle birlikte, özellikle çobanlık faaliyetlerinin günümüze göre daha yaygın olduğu dönemlerde ıslık dili iletişim aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. ıslık dilinin akademik anlamda çalışmalara konu olması 1960'lı yıllardan sonra başladığı bilinmektedir (Aksan, 1968: 53). Türkiye'de ıslık dilinin Dünya'ya tanıtılmasına Kuşköy (Giresun) önemli lokasyon olmuştur. Türkiye'de ilk ıslık dili çalışması 1967 yılında (Busnel ve Classe, 1976) tarafından gerçekleştirildiği bilinmektedir. Dil bilgisi özelinde yapılan çalışmaların (Başkan ve Aksan, 1968); (Moles, 1970); (J. Meyer, 2004); (Güntürkün ve Hahn, 2015); (Özaydın, 2018) ve (Gülveren, 2016) gibi araştırmacılar tarafından yapıldığı dikkat çekmektedir.

2.5.2. Dünya'da ıslık Dili

İnsanlık tarihi süresince iletişim temel gereksinim olmuştur. Dilin kullanılmaya başlandığı ve ortaya çıkışı M.Ö 35000 tarihine kadar indirgenmiştir. İletişim tarihi süresinde sözlü, yazılı ve teknolojik ilerlemelere bağlı olarak dil çeşitli serüvenler yaşamıştır. Dil, türleri gelişim gösterirken coğrafyalar arasında mozaik veya çeşitlilik göstermesiyle farklı dil ailelerine bürünmüştür. Farklı bölgeler arasında aynı yapıda ve köklerdeki diller arasında da ayrımlar meydana gelmiş olmakla birlikte, coğrafyaların biricikliği iletişimi şekillendirmiştir. Coğrafyanın bir ürünü olarak sahneye çıkan ıslık dili bu mozaiklik içerisinde konumlandığı belirtilebilir. ıslık dili belirli bir sistemi, tekniği ve çalma unsuru ile insanlık tarafından geliştirilmiş sistemler bütünüdür.

Topografik etkenlere göre şekillendiği düşünülen ıslık dili, coğrafya için önemli bir yapı olan topografyanın yarılma derecesine bağlı olarak kullanıldığı bilinir. Engebeli sahalarda belirli bir mesafede iletişim sağlayan dil, dünyanın farklı coğrafyalarında kullanılmaktadır. La Gomera Adası (İspanya), Aas Pireneleri (Fransa), Evia (Yunanistan), Abu'-Wam (Papua Yeni Gine), Tepehua (Meksika), Mazateco (Meksika), H'monglar (Vietnam ve Guyana sınırı), Bai, Yunnan (Çin), Chepang (Nepal), Casamance (Senegal) ve Kuşköy (Türkiye)'de yaygın bir ıslık dili kullanıldığı bilinmektedir (Tablo 5). Coğrafyaların isimleri değişmiş olsa da hepsinin ortak noktası belirli bir amaç doğrultusunda zaman ve mesafe kavramlarını sınırlandırmaktır (Kutlu, 2012: 60). ıslık dilinin kırsal kesimde günlük işlerini kolaylaştırmak üzere kullanılması zaman içerisinde değişiklikler göstererek olumsuzluklara uğramasına sebep olmuştur.

Tablo 5. Dünyada ıslık dili kullanılan coğrafyalar (J. Meyer, 2004).

ıslık Dili Kullanan Coğrafyalar	Yazarlar
Silbo, küçük La Gomera adası (Kanarya Adaları, İspanya)	Classe (1956, 1957, 1963), Busnel and Classe (1976), Busnel and Siegfried (1990), Trujillo (1978), Riolland and Gautheron (2000).
Aas, Fransız Pireneleri	Busnel et al. (1962)
Kuşköy, Türkiye	Busnel (1970a, b), Lenneberg (1970), Leroy (1970), with M. Moles and B. Vallancien
Evia, Yunanistan	Charalambakis (1993)
Abu'-Wam, Papua Yeni Gine	Nekitel (1992)
Tepehua, Doğu Meksika	Cowan (1952, 1972, 1976, 1981)
Mazateco, Meksika	Cowan (1948, 1952), Busnel (1981)
H'monglar, Vietnam ve Guyana	Busnel (pers. comm. 2003)
Bai, Yunnan, Çin	Xian-Ming (2002)
Chepang, Nepal	Caughley (1976)
Casamance, Senegal	Moreau (1997)

Fransız bioakustik mühendisi Julien Meyer ıslık dili için yapmış olduğu son araştırması on yıl kadar sürmüştür. Dünyanın çeşitli bölgelerindeki on ülkede bir düzine ıslık sesini incelemiştir. Bunların arasında Gomera adaları (İspanya), Euboa (Yunanistan) Doğu Anadolu'nun dağlık bölgeleri de yer almaktadır (J. Meyer, 2004).

Meyer'in tahminine göre dünya genelinde yaklaşık olarak 60 ıslık dili kullanıldığı düşünülmektedir. Meyer, gezileri sırasında Amazonlarda, Tayland ve Laos'ta bugüne kadar hiç bilinmeyen üç ıslık dilini belgelemiştir. İlke olarak konuşulan her dil ıslık sesine dönüşeceğinin altını çizen Meyer, Yunanca, İspanyolca ve Türkçe ıslık dil hareketleriyle biçimlendirildiğini ifade etmektedir. Birçok araştırmacının sandığı gibi ıslıkların başka kalıp anlamlar içeren sesler değil, ıslıkla haberleşmenin gerçek bir dil olduğunu, çekirdek spin tomografisiyle (NMR) yapılan incelemelerde gösterilmiştir (Kutlu, 2012: 61).

Dünyada ve ülkemizde konuşulan ıslık dili üzerine yapılan araştırmalarda sanılanın aksine resmi rakamların dışında bir hayli fazla olduğu gözlenmektedir.

2.5.3. Türkiye’de ıslık Dili

ıslık dili Türkiye’nin çeşitli coğrafyalarında kullanıldığı tarihsel kaynaklarda belirtilmiştir. Ülkemizin kuzeydoğusunda sıklıkla kullanıldığı bilinen bölgelerin dışında henüz tespit edilmemiş yörelerin olabileceği de düşünülmelidir. Türkiye de yarı göçebe hayat yaşayan Yörüklerinde ıslık dilini kullandığı bilinmektedir. Yaylacılık faaliyeti olan çoğu ilimizde ıslık dili kullanıldığı yapılan görüşmeler sonucunda öğrenilmiştir. Örneğin: Bursa ve Rize illerinin bazı bölgelerinde de ıslık dili kullanılmaktadır.

Araştırmada elde edilen verilere göre ıslık dilinin geçmişe oranla kullanımında azalmaların olduğu tespit edilmiştir. Yöre insanının yaşadığı zorlu coğrafyadan göç etmesi sonucunda da iletişim unsuru olan ıslık dilinin kaderini doğrudan belirlediği görülmektedir. Bu amaçla yörede ıslık dilinin yaşatılması ve tanıtılması elzemdir. Başta Kültür Bakanlığı ve Mahalli İdareler olmak üzere yönetici erkin, bazı tedbirler alarak ve destekler vererek ıslık dilinin aslına uygun şekilde yaşatılması için yapılacaklar, çalışmanın sonuçları açısından elde edilen bilgilerin hayata geçirilmesi adına oldukça önemli olacaktır.

Tablo 6. Türkiye’de ıslık Dilinin konuşulduğu bölge ve bölümleri (Kutlu, 2012: 62).

ıslık Dili Kullanan Bölge	ıslık Dili Kullanan Bölümleri
Giresun ilinin Görele ilçesi	Kuşköy, Karabörk, Dereözü, Karlıbel, Yukarı Sığırlık, Aşağı Sığırlık (Soğukpınar), Karakaş, Önerli, Akköy, Beyazıt, Çatakkırı, Esenli, Beşirli, Hamzalı, Bakımlı, Kuzcaköy, Taşdikmen, Yeşilköy, Kızılcainek köyleri
Giresun’un Eynesil ilçesi	Ören ve Uğuz köyleri
Giresun ilinin Tirebolu ilçesinde	Törnük(Günyüzü), Sarıyar, Karademir, Eyenece, Çatalağaç, Çatak, Güdül, Furun, Düzcükur, Boncukçukur, Yukarı Boynuyoğun, Aşağı Boynuyoğun, Sekü, Oynaca, Süttaş köyleri
Trabzon ilinin Vakfikebir ilçesi	Dorukkiriş, Geyikli, Pelitcik, Doğancı, Kabasakal, Deregözü, Tarlacık, Şahinli, Doğancık, Samsun, Ballı, Mahmutlu köyleri
Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi	Eskiköy, Üzümlü, Yalıköy, Sarıca
Gümüşhane ilinin Kürtün İlçesi	Uluköy’de, Taşlıca, Üçtaş, Çatakkaya, Günyüzü (Törnük) köyleri

2.5.4. ıslık Dilinin Dil Bilgisi

Geleneksel bir dil olan ıslık dili, geçmiş kültürün bir parçasıdır. Tarihsel süreç içerisinde kuşların ses ahenklerine uygun olarak haberleşme aracı açısından kullanıldığı düşünülmektedir. Farklı kültür ve dinlerde kuşdilinin kullanımı ve dil bilgisi kuralları bütünü farklılıklar göstermektedir. Şaman inancında ruhlarla konuşmak adına gizli bir dile ihtiyaç doğmuştur. Bu nedenle, bir şamanda bulunması gereken en önemli özelliklerden biri hayvan seslerini taklit etme yeteneğine sahip oluşturmaktır (Şahin, 2008: 11). Bu bağlamda dilin kelime kalıpları yazı dillerine oranla daha farklı olduğu ıslık dili bedensel ve sözlü iletişim dil bilgisi değerlerine sahiptir. İslam dininin kutsal eseri Kuran-ı Kerim’de kuşlar ile ilgili sembollerin varlığı bilinmektedir. Neml Suresinin 16. Ayetinde; Süleyman Davud'a varis oldu: "Ey insanlar! Bize kuşdili öğretildi ve bize her şeyden bolca verildi. Doğrusu bu apaçık bir lütuftur." şeklinde bir ifadenin varlığıyla Süleyman peygamberin kuşlar ile iletişim sağladığı bilinmektedir (Kutlu, 2012: 63). Türk Edebiyatında kuşlarla ilgili eserler, simgeler ve çizimlerin olduğu bilinmektedir. Özellikle halk edebiyatında tasavvufi eserlerde kuşdillerine benzer iletişim türlerinin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Gündelik hayatımızda toplumdan ayrılmış kitlelerin de ıslık dilini kullandıkları ve gizli haberleşmede kullandıkları bilinmektedir. Özellikle şifreli haberleşmede kullanıldığı ve buna bağlı olarak illegal işlerde iletişim türü olarak kullanıldığı çeşitli filmlerde yansıtılmaktadır.

ıslık dili terimi, kelimelerin çeşitli şekillerde ses veya hece ekleme, ters çevirme vb. durumların değiştirilmesiyle oluşturulan konuşma için yaygın olarak kullanılan doğal bir iletişim yoludur (Uzun ve Zaman, 2021: 108).

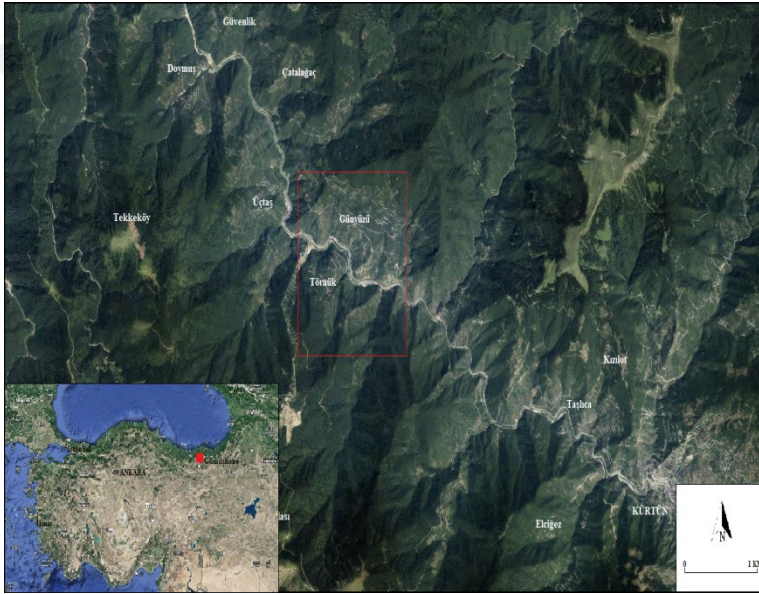
ıslık çalarken, ekseriyetle sağ ve sol elin çoğunlukla işaret ve orta parmakları veya sadece orta yahut serçe parmakları birlikte ya da sağ veya sol tek elin yarım çember şeklinde bükülmüş işaret ve orta parmakları birlikte kullanılır ya da hiç parmak kullanmadan da ıslık çalmak mümkündür (Genç, 2021: 28). ıslık dilinin ses organının, özellikle dilin şekil değişmesiyle elde edilen frekans modülasyonlarının, normal konuşmadaki vokal ve konsonları meydana getirmesi gibi ıslığın dil olarak kullanabilmesi için de saf tonda ve dümdüz çalınan ıslığın, bu tonunda değişimler yapılarak bazı çeşitlemeler ve bükümler sağlanması gerekmektedir (Başkan, 1968: 2).

Çalışmamızın birinci bölümünde iletişim ve iletişim öğelerine değinilmiştir. İkinci bölümde ise genel manada kültür ve kültürel miras öğelerine değindikten sonra çalışmamızın son bölümüne gelirken araştırmamıza konu olan Günyüzü Köyü kırsalında ıslık dili hakkında yapılan bilgi toplama verileri literatüre kazandırılmıştır.

3. KÜLTÜR MİRASI VE İLETİŞİM ARACI OLARAK ISLIK DİLİ GÜNYÜZÜ KÖYÜ ÖRNEĞİ

Kültür mirası ve iletişim aracı olan ıslık dili çalışması coğrafi olarak, Türkiye'nin; Karadeniz Bölgesinin içerisinde konumlanan Gümüşhane ilinin Kürtün İlçesi'ne bağlı Günyüzü Köyü ile sınırlandırılmıştır. Kürtün ilçesi, kuzeyden Trabzon, doğudan Torul (Gümüşhane), güneyden ve batıdan Giresun ili ile çevrilidir (Şekil 1). Günyüzü Köyü, 40°44'52.44" Kuzey Enlemi; 38°59'5.96" Doğu Boylamında yer almaktadır.

Şekil 24. Günyüzü köyünün lokasyon haritası (URL-17).

3.1. Günyüzü Köyünün Topoğrafya Durumu

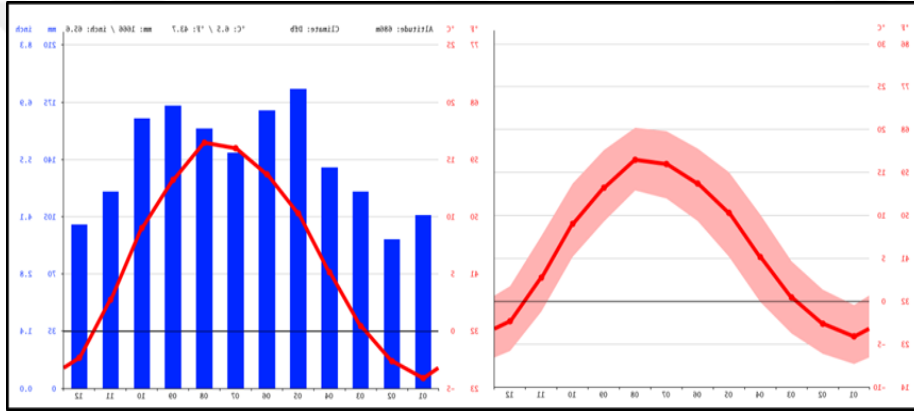
Topografya, yeryüzünün en belirgin tasnifi olarak tanımlanmaktadır. Harşit Vadisinde yer alan Günyüzü köyü topografya açısından engebeli bir yüzey morfolojisine bağlı olarak gelişmiş vadi sistemine sahiptir. Akarsu vadisi üzerinden yer alan köyün yamaçlarında eğim değerleri oldukça yüksektir. Günyüzü köyünde eğim değerleri çok dik eğimli sınıfta yer aldığı tespit edilmiştir (Sürmen, et al. 2020, 347). Günyüzü köyünün ortalama yükseltisi 700 metre civarında olup Gümüşhane il merkezine 71, Giresun il merkezine 75 ve Trabzon il merkezine 95 km uzaklıkta yer alan Günyüzü köyü bu üç ile sınır olmakla birlikte bu illerin kültürlerinden de etkilenmiştir.

3.2. Günyüzü Köyünün İklim Durumu

Tablo7. Günyüzü köyünün iklim verileri (Ak, 2019).

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ort. Sıcaklık (° C)	-4.1	-2.8	0.4	5.2	10.3	13.7	16	16.5	13.2	9	2.7	-2.3
Min. Sıcaklık (° C)	-7.3	-6.1	-3.8	-0.1	5.2	9.3	12	12.9	9.3	5.2	-1.2	-5.8
Maks. Sıcaklık (° C)	-0.4	1.3	4.7	10.1	15	17.8	19.8	20.2	17.6	13.7	7.6	1.8
Yağış / Yağış (mm)	106	91	120	135	183	170	144	159	173	165	120	100
Nem(%)	78%	77%	78%	78%	80%	83%	88%	88%	85%	81%	78%	77%
Yağmurlu günler (g.)	11	10	12	13	16	15	16	17	13	12	9	10
Güneşli saatler (s)	5.5	6.1	6.6	7.5	7.6	6.2	5.0	4.3	5.4	5.7	6.0	5.5

Tablo 8. Günyüzü köyünün yağış ve sıcaklık grafiği (Ak, 2019).

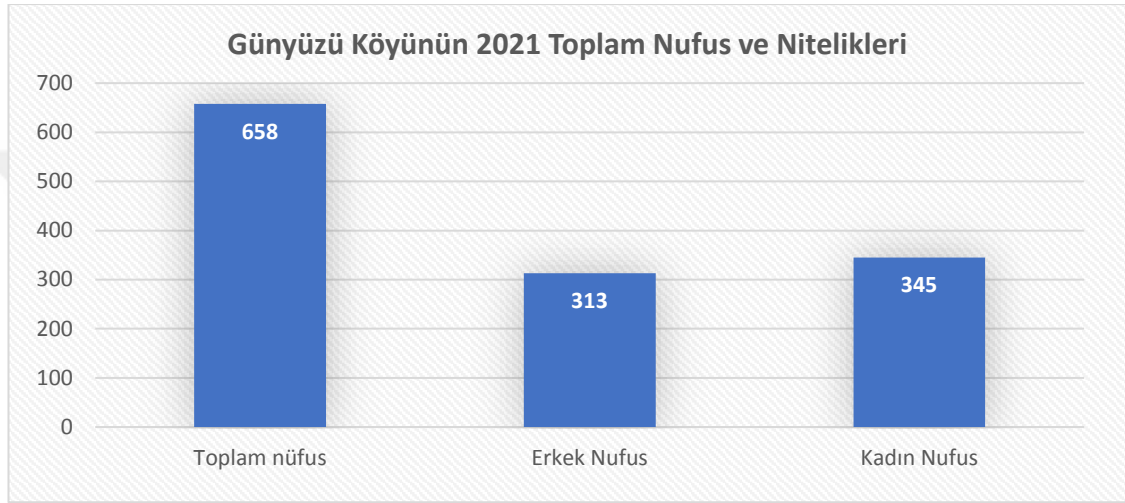

Araştırma sahası genel anlamda Karadeniz iklimi sistemi içerisinde yer almaktadır. Bu sebeple en kurak dönemleri olan Temmuz ve ağustos aylarında bile yağış görülmektedir. Günyüzü köyünün yıllık ortalama sıcaklığı 6.5 °C iken; yıllık ortalama yağış miktarı 1666 mm şeklindedir. Günyüzü köyünde ortalama sıcaklık değerlerinde en düşük sıcaklık ocak ayında -4,1 °C iken, en yüksek sıcaklıkların ağustos ayında 16,5 °C olduğu görülmektedir. Bu durumda maksimum sıcaklıkların da ortalama sıcaklık değerlerine doğru orantıda gelişen bir grafik sergilediği dikkat çekmektedir. Günyüzü köyünde yağışların Karadeniz İklimini yansıtan karakteristikte olduğu ön görülebilmektedir. En az yağışların şubat ayında 91 mm olduğu görülürken en fazla yağışların eylül ayında 173 mm şeklinde olduğu bilinmektedir. Günyüzü köyünde yağmurlu günlerin en az olduğu ay kasım ayında 9 gün olduğu, en fazla yağış ise, ağustos ayında 17 gün şeklinde yer aldığı dikkat çekmektedir. Güneş radyasyonu güneşli günlerin şekillenmesinde önemli bir süreçtir. Günyüzü köyünde güneşli saatler açısından en fazla saatin Mayıs ayında 7,6 iken, en az güneşli saatin ağustos ayında 4,3

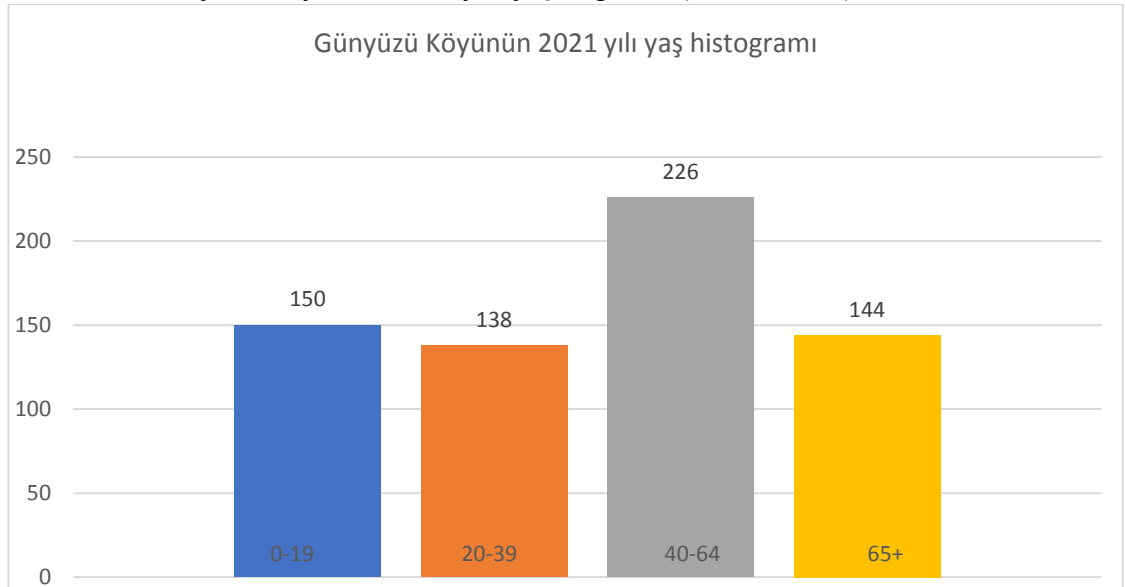
şeklinde olduğu görülmektedir. Nem açısından en yoğun ayın %88 ile ağustos iken, en az nem miktarı %77 ile şubat ve aralık aylarında gerçekleştiği görülür (Ak, 2019). Günyüzü köyünün iklim özelliklerinden de anlaşıldığı üzere Karadeniz iklimi görülmektedir. Havaların yağışlı sisli olması dolayısıyla görüş mesafesinin düşük olduğu zamanlarda görüşme yapılan katılımcılardan elde edilen bilgiler ışığında sisli havalarda ıslık dilini kullandıklarını belirtmişlerdir.

3.3. Günyüzü Köyünün Nüfus ve Göç Durumu

Tablo 9. Günyüzü köyünün 2021 toplam nüfusu ve nitelikleri (TÜİK, 2022).

Tablo 10. Günyüzü köyünün 2021 yılı yaş dağılımı (TÜİK, 2022).

Günyüzü Köyünün 2021 yılına ait toplam nüfusu 658 kişi olarak görülmektedir. Köyde 313 erkek, 345 kadın nüfusu bulunmaktadır. Köydeki negatif göç -32 şeklinde gerçekleşmiştir. Bu durum 2021 özelinde kırsal bölgeden şehire veya diğer şehirlere göç hareketliliğinin yoğunlukta olduğunu işaret etmektedir (Tablo 9). Köydeki nüfusun

nitelikleri açısından ele alınan incelemede ise; 0-19 yaş Aralığının 150 kişi, 20-39 yaş Aralığının 138, 40-64 yaş Aralığında 226 ve son olarak 65+ yaş üstünün ise 144 kişide olduğu görülmektedir (Tablo 10). Bu durum bölgede genç nüfusun göç ettiğini göstermekte ve bağımlı nüfusun bölgede yaşamadığı yargısını doğurmaktadır. Bu sebeple bölgedeki ıslık dili kullanımının genç kuşaklara aktarma noktasında sorunların yaşandığını işaret etmektedir. Nüfus aralığında en çok nüfusun 40-64 yaş aralığında kümелendiği dikkat çekmektedir. ıslık dilinin geleceği açısından yaş değerlerinin varlığı önemlidir. Çünkü yaş kriteri gelecek nesillere aktarma noktasında önem arz etmekte ve elde edilen yöntemsel çalışmada da doğru orantılı sonuçları sergilemektedir. Doğu Karadeniz illerinin genel sorunsalı olan göç sadece insan sayısı olarak değil, kültürleri, değerleri, iletişimi ve en önemlisi kültürü derinden etkilediği bilinmektedir (TÜİK, 2022).

3.4. Günyüzü Köyünün Yerleşme Durumu

Gümüşhane ilinin kuzeybatısında yer alan Kürtün ilçesinin köyü konumundaki Günyüzü, kırsal bölge özelliklerinin yanı sıra araştırmaya konu olan ıslık dili iletişim aracına ev sahipliği yapması bakımından değerli bir coğrafyadır. Karadeniz kıyı ve iç kesimleri tarih boyunca iskân açısından ılımlı bir coğrafya olmuştur. Gümüşhane'yi de içine alan Doğu Karadeniz bölgesine yapılan araştırmalara göre ilk olarak M.Ö. 3000 ile 2000 yılları arasında 'Bozkır Kültürü'nü yaşayan Kimmerler yerleşmişlerdir (Kutlu, 2012: 15).

Kimmerlerden sonra bölgeye yerleşen saka (İskitler) hâkimiyetine ise Med'ler son vermişlerdir. Bölgede Medlere son veren persler kısa süreliğine yöreye hâkim olduğu bilinmektedir. Köyün eski isminin '*Törnük*' olduğu yöntem kısmında yer alan katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. 17 yüzyıl sonlarına doğru kırk hane ve iki yüz kişinin yer aldığı bilinmektedir. Ayrıca 1500-1600 yılları arasında Törnük köyünden 300 akça vergi alınmakta olduğu tarihi kaynaklarda yer almıştır (Bostan, 2018: 28). 1583 yılındaki ekonomik kaynaklar arasında üzüm, ceviz ve çeşitleri olan meyve üretiminin yörede yetiştirildiği bilinmekle birlikte; özellikle şıra üretiminde Törnük köyünden 3494 akça değerinde vergi alındığı tahrir kayıtlarından ortaya çıkmaktadır (Bostan, 2018: 52). Tarihsel süreç içerisinde Osmanlı Devletini yıkılmasıyla Cumhuriyet döneminde çeşitli kronolojik süreçte farklı illerin coğrafi sınırları içerisinde yer alan Günyüzü (Törnük) 1980 yıllarında Giresun'un Tirebolu ve 1990 yılından sonra

Gümüşhane ilinin Kürtün ilçesi sınırlarında yer almıştır. Son olarak 2021 yılında Gümüşhane ilinden ayrılıp Giresun iline bağlanmak isteyen Günyüzü ve Üçtaş köylerinde ilden ayrılmak amacıyla referandum yapılmış ancak İçişleri Bakanlığı bu talebi geri çevirmiştir (TÜİK, 2022).

3.5. Günyüzü Köyü Kırsalında ıslık Dili

Doğanın oldukça engebeli geçit vermeyen yapısıyla, insanlar arasındaki sosyal yaşamı en aza indirgediği coğrafya içinde, bölge halkının kendi aralarında bir takım işaret ve ses aracılığı ile iletişim kurduğu günümüzde Günyüzü yöresinde, bu kültür mirasının hala canlı olarak yaşatıldığını görmek mümkün olsa da ne yazık ki bölgeye ve yöre halkına başta altyapı eksikliğinden kaynaklanan nedenlerden dolayı ekonomik bir getirisi bulunmamaktadır (Kutlu, 2012: 14).

Bölgede sıklıkla konuşulan ıslık dili tarihsel anlamda köklü bir geçmişe sahip olduğu ön görülmektedir. Geçmişe dayalı 400 yıllık bir süreç içinde günümüze kadar gelen ve yaşatılmaya çalışılan, kimine göre kuşdili, kimine göre ıslık dili, kimine göre ise grup dili olarak tanımlanan bu iletişim şeklinin ise yörede ne zamandan beri konuşulduğu kesin olarak bilinmemekle beraber, bu tür somut olmayan Kültür Miraslarının UNNESCO tarafından tescillenerek sahiplenilmesi için yapılan girişimleri son birkaç yıla sığdırmak da mümkündür (Kutlu, 2012: 15). Varlığı kesin olarak bilinen ancak ilgisizlik yüzünden medyada yer alamayan Günyüzü Köyü akademik çalışmalara ihtiyaç duymaktadır. Türkiye’de henüz tarım ekonomisinin hâkim olduğu, sanayi alt yapısının oluşmadığı dönemlerdeki kırsal yaşam içerisinde çok büyük bir özellik arz etmeyen ıslık dilinin bir kültür mirası özelliği statüsüne kavuşabilmesi için ne yazık ki, yaklaşık altmış yıllık bir sürecin geçmesi beklenmiştir. Bu süreç içinde değişik basın organlarının ve bölgeye ilgi duyan çeşitli araştırmacıların ortaya koymuş oldukları akademik çalışmaların sonucunda, dünyada genel olarak nadir bulunan ve uygulama olanağı az olan değişik bir iletişim şeklinin mevcut olduğu ortaya çıkmıştır (Kutlu, 2012: 24). Günyüzü köyünde ekonomik kaynakların kısıtlı olması göç olgusunun oluşmasına neden olmuş ve halkın büyük kesimi metropoliten şehirlere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu sebeple ıslık dilinin aktarılması sorunsala dönüşmüştür. Köyde ekonomik kaynakların kıt olması ve şehire yapılan göçler sonucunda iletişim geleneğinde bozulmalar oluşmuştur.

3.6. Günyüzü Köyünde Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği ile İslık Dilinin Analizi

Tablo 11. Demografik unsurlar.

Katılımcı	Mesleđi	Cinsiyeti	Yaş	Eğitim Durumu	Medeni Durumu	İkametgâh Adresi	Aylık Geliri
K1	Şoför	Erkek	40-50	Lise	Evli	Gümüşhane Merkez	5000 TL ve Üzeri
K2	Şoför	Erkek	40-50	Lise	Evli	Gümüşhane Merkez	2500-5000 TL
K3	Ev Hanımı	Kadın	30-40	Lise	Evli	Gümüşhane Merkez	0-1000 TL
K4	Ev Hanımı	Kadın	60 ve üzeri	Okuryazar değil	Evli	Günyüzü Köyü	0-1000 TL
K5	Öğrenci	Erkek	20-30	Lise	Bekâr	Gümüşhane Merkez	0-1000 TL
K6	İşçi Emeklisi	Erkek	60 ve üzeri	İlkokul	Evli	Günyüzü Köyü	2500-5000 TL
K7	Memur	Erkek	20-30	Lisans	Evli	İstanbul/Pendik	5000 TL ve üzeri
K8	Çiftçi	Kadın	60 ve üzeri	Okuryazar değil	Evli	Günyüzü Köyü	1000-2500 TL
K9	Ev Hanımı	Kadın	20-30	Lise	Evli	İstanbul/Pendik	0-1000 TL
K10	Emekli Ormancı	Erkek	60 ve üzeri	Lise	Evli	Günyüzü Köyü	5000 TL ve üzeri
K11	Makine Müh.	Erkek	30-40	Yüksek Lisans	Evli	Ankara/Yenimahalle	5000 TL ve üzeri
K12	Ev Hanımı	Kadın	60 ve üzeri	Okuryazar değil	Evli	Günyüzü Köyü	1000-2500 TL
K13	İşçi Emeklisi	Erkek	50-60	İlkokul	Evli	Günyüzü Köyü	1000-2500 TL

Tablo 11. (Devamı)

K14	Öğretmen	Kadın	30-40	Lisans	Evli	Gümüşhane/Kürtün	5000 TL ve üzeri
K15	Müteahhit	Erkek	30-40	Lise	Evli	Gümüşhane/Kürtün	5000 TL ve üzeri
K16	Ev Hanımı	Kadın	60 ve üzeri	Okuryazar değil	Evli	Günyüzü Köyü	0-1000 TL
K17	İşçi	Erkek	60 ve üzeri	İlkokul	Evli	Günyüzü Köyü	1000-2500 TL
K18	Ev Hanımı	Kadın	30-40	Lise	Evli	Günyüzü Köyü	0-1000 TL
K19	Elektrik Teknisyeni	Erkek	30-40	Lise	Evli	Günyüzü Köyü	5000 TL ve üzeri
K20	İnşaat Müh.	Erkek	20-30	Lisans	Bekâr	Günyüzü Köyü	0-1000 TL
K21	Memur	Erkek	30-40	Lise	Evli	Günyüzü Köyü	5000 TL ve üzeri
K22	Özel Sektör	Kadın	30-40	İlkokul	Evli	Gümüşhane Merkez	2500-5000 TL

Günyüzü köyünde ısıklık dili kullanımına yönelik oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanmadan hemen önce yöntem katkısı sağlayan bireylerin kişisel niteliklerine değinmek yerinde olacaktır. Demografik unsurlar Tablo 11’de detaylı şekilde aktarılmış olmakla birlikte, katılımcıların meslek dağılımlarına göre değerlendirme yapılması gerekmektedir. Zira verilen cevapların mesleki değişiklik göstermesi yorumlama açısından ciddi katkılar sağlayacağı ön görülmektedir. Katılımcılar; şoför, öğrenci, işçi emeklisi, memur, çiftçi, emekli ormancı, makine mühendisi, öğretmen, müteahhit, elektrik teknisyeni, inşaat mühendisi, ev hanımı ve özel sektör grupları şeklinde listelenmiştir.

Görüşme yapılan katılımcıların dokuzu kadın olurken, on üçü ise erkeklerden oluşmaktadır. Yirmi katılımcı evli, ikisi ise bekâr olduklarını beyan etmişlerdir. Eğitim düzeylerinde; dört okuryazar olmayan, dört ilkökul, on lise, üç lisans ve bir yüksek lisans mezunu şeklinde katılımcı grubu yer almaktadır.

Katılımcıların yaş aralığına bakıldığında; dört kişinin 20-30, sekiz kişinin 30-40, iki kişinin 40-50, bir kişi 50-60 yaş aralıklarında ve yedi kişinin ise 60 yaş üstü olduğu

görülmektedir. Görüşme tekniğinde yer alan katılımcıların ikametgâh adreslerine göre; Ankara, İstanbul, Gümüşhane merkez, Kürtün ve Günyüzü köyünde şekillendiği görülmektedir. Son olarak katılımcıların ekonomik refah seviyesine bakıldığında en düşük aylık geçim ücreti kazananların 0-1000 TL ile ev hanımları olduğu, en yüksek gelire sahip meslek gruplarının ise mühendis, teknisyen, memur ve ev hanımları şeklinde sıralamak mümkündür.

Tablo12. ıslık Diliyle ilgili bulgular.

Sorular	İlgili Kavramlar	Sıklıklar
1) ıslık dili nedir, bir fikriniz var mı?	İletişim aracıdır	18/22
	Eğlence aracıdır	1/22
	Kültürel mirastır	2/22
	Kuş seslendirmesidir	1/22
2)ıslık dili ile gündelik hayatta hangi konularda iletişim sağlamaktasınız?	Çevre köylerle haberleşmede	5/22
	Tarlada çalışırken	7/22
	Düğün, festival	1/22
	Hayvan otlatmada	4/22
	İmece çağırma	2/22
	Şifreli haberleşmede	1/22
	Çocuklarımı çağırma	1/22
	Kalabalıkta tanıdıkları çağırma	1/22
3)Kültürel miras olan ıslık dilini yeni nesillere hangi yollarla (yöntemlerle) aktarıyorsunuz?	Beden diliyle	11/22
	Festivallerle/etkinliklerle	2/22
	Model edinme yoluyla	8/22
	Yüz yüze iletişim	1/22

Tablo12. (Devamı)

4)İslık dilini kullanırken en çok kiminle iletişim kuruyorsunuz?	Aile	7/22
	Akraba	3/22
	Komşu	3/22
	Çevre	7/22
	Hayvan	2/22
5)Kültürel miras olan ıslık dilinin kullanılmasında coğrafi unsurun ne olduğunu düşünüyorsunuz?	Ulaşım zorluğu	5/22
	Arazinin (topografya) engebeliği	8/22
	Teknolojik imkânların kısıtlı olması	8/22
	Etkili menzilin fazla olması	1/22
6)Somut olmayan kültürel miras ögesi İslık dilinin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?	İletişimin hızlı gerçekleşmesi	20/22
	Her kelimenin anlaşılabilmesi	15/22
	Her kesim ile anlaşılabilmesi	5/22
	Uzak mesafe ile iletişim gerçekleştirme	1/22
	Teknolojik alt yapının olmadığı yerler	1/22
	Yöre ağzına özgü kelimeler	2/22
7)Kültürel miras olan ıslık dili ile ilgili yürüttüğünüz iletişim yöntemi ekonomik, sosyal ve kültürel yönden nasıl katkı sağlıyor?	Sosyalleşme aracı	2/22
	Teknolojiye ihtiyaç duymama	8/22
	Özgün hissetme	3/22
	Geleneklere sahip çıkma duygusu	8/22
	İletişim tasarrufu sağlama	1/22
8)Kültürel miras olan ıslık dilinin daha geniş kitlelere ulaşması için neler yapılmalı?	Festivaller düzenlenmelidir	5/22
	Kurslar verilmelidir	7/22
	Lise eğitim-öğretim müfredatında yer almalıdır	1/22
	İlköğretimde etkinlik projeleri kapsamında alınmalıdır.	1/22
	Araştırmalar yapılmalıdır	2/22
Turizme kazandırılmalıdır	6/22	

Tablo12. (Devamı)

9)Kültürel miras olan ıslık dilini öğrenmede size en çok kim yardımcı oldu?	Kişisel merak konusu	11/22
	Ailenin talebi	1/22
	Kulak yatkınlığı	1/22
	Komşular sosyal çevre	4/22
	Çobanlar	2/22
	Arkadaşlar	3/22
10)Kültürel miras olan ıslık dilini kullanımının azalmasında en büyük zararı ne verdiğini düşünüyorsunuz?	Teknoloji	14/22
	İlginin azalması	2/22
	Duyarsızlık	2/22
	Aktarımın olmaması	4/22
11) kültürel miras çeşitlerinden hangilerini genç nesle aktarmada daha öncelikli görüyorsunuz?	Atasözleri	1/22
	Hikâyeler	2/22
	Türküler	2/22
	Giyim-kuşam	1/22
	Düğün gelenekleri	6/22
	Yeme-içme	2/22
	Islık Dili	8/22
12) Kültürel miras olan ıslık dilini kendi çocukluğunuz ile şimdiki çocukların geçirdiği dönemin özelliklerine göre düşündüğünüzde neler söyleyebilirsiniz?	Teknolojideki zamansal değişim	18/22
	Merak Duygusunun olmaması	1/22
	İhtiyaç Duymamak	1/22
	Arkadaşlık ilişkisi	1/22
	Kültürel yozlaşma	1/22

Tablo12. (Devamı)

13) Kültürel miras olan ıslık dilini kimlere öğrettiniz?	Torunlarıma	1/22
	Hiç kimseye	8/22
	Gençlere	2/22
	Çocuklarıma	6/22
	Çoban arkadaşlara	2/22
	Arkadaşlara	3/22
14) İmece kültürünün ıslık dili kullanımındaki etkisi nedir?	Haberleşme	4/22
	İletişimi hızlandırma ve kolaylık	6/22
	Geçmiş birliktelik duygusu	1/22
	Etkisi bulunmamakta	2/22
	Motivasyon kaynağı	2/22
	Zamandan tasarruf	2/22
	Teknolojiye ihtiyaç duymama	1/22
	Uzak mesafelerde haberleşme	1/22
	Sosyalleşme	1/22
	Özgürlük hissi verir	1/22
	Bireyler arası koordinasyon	1/22
	15) Yerel yönetimlerin ıslık dili turizmi ile ilgili çalışmalar yaptığını düşünüyor musunuz?	Evet, ıslık diliyle ilgili ilk kez bir araştırmada yer alıyorum.
Hayır yapılmamakta		16/22
Destek verilmemekte		1/22
Çevre köylerde etkinlikler var ancak yakın bölgede bulunmamakta		1/22
Hayır, yapılmamakta ancak çocuklara öğretilmeli		1/22
Hayır, bu kültürün eğitim yoluyla aktarılması gerekmekte		1/22

Tablo 12’de ıslık dili ile ilgili görüşlere ait düşüncelere yer verilmiştir. Adı geçen kavramların katılım sıklığı ise katılımcılar tarafından kabul görme durumuna göre yapılmıştır. Katılımcılara ilk olarak, “ıslık dili nedir? Bir fikriniz var mı? ” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K1, K2, K4, K7, K8, K9, K10,K11,K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19, K20 ve K21 bu soruyu “iletişim aracıdır”, K3 ve K22 “kültürel mirastır”, K5 “eğlence aracıdır” ve K6 ise “kuş seslendirmesidir” olarak ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar ışığında katılımcıların “ıslık dili nedir? Bir fikriniz var mı? ” sorusuna “iletişim aracıdır” diyenlerin sayısı yüksek yoğunluktadır. Örneklem kapsamında “iletişim aracıdır” diyenlerin yaş ortalaması 40-50 arasında olduğu dikkat çekmektedir. “kültürel mirastır” cevabını üreten K3 ve K22 katılımcılarının yaş ortalamasının 30-40 bandında olması ve ev hanımı oluyor olmasına bağlı olarak geliştirilen sosyo-ekonomik kapsamlı yargıların gelişmesine olanak verdiği düşünülmektedir. “Eğlence aracıdır” cevabını üreten K5 katılımcının yaş Aralığının 20-30 bandında yer alması ve öğrenci olması nedeniyle ıslık dilinin tanımlamasında demografik farklılığını göstermektedir. “kuş seslendirmesidir” cevabını üreten K6 katılımcısının yaş Aralığının 60 ve üzeri olması ile işçi emeklisi statüsünde yer alması bakımından değerlidir.

Yukarıdaki verilen ifadelerden anlaşılacağı üzere katılımcılar ağırlıklı olarak ıslık dilinin iletişim aracı olduğunu belirtmişlerdir. Bu anlamda değerlendirildiğinde bir iletişim aracı olarak genel kabul gördüğü, iletişimin günümüze kadar taşındığı ve kültürümüzün bir parçası olduğunu söylemek mümkündür. ıslık dili az yoğunlukta olsa da çeşitli literatüre ve kavramsal çerçeveye ışık tutacağı gerçeğini sunmaktadır.

İkinci olarak yönlendirilen “ıslık dili ile gündelik hayatta hangi konularda iletişim sağlamaktasınız? ” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K2, K7, K9, K10, K12, K13 ve K15 “tarlada çalışırken”, K6, K11, K14, K18 ve K20, “çevre köylerle haberleşmede”, K1, K4, K16 ve K17 “hayvan otlatmada”, K21 ve K22 “imece çağırmada”, K19, “kalabalıkta tanıdıkları çağırmada”, K5, “düğün/festival”, K8, “şifreli haberleşmede” ve son olarak K3 ise “çocuklarımı çağırmada” şeklinde cevaplar üretmişlerdir.

Verilen cevaplar ışığında katılımcıların büyük çoğunluğunun “tarlada çalışırken” şeklinde cevap verdikleri dikkat çekicidir. Zira kırsal kesimde gündelik hayatın sıradanlığında iletişim kaçınılmaz bir gerçektir. Bu sebeple kırsal mahalde insanların tarım ile uğraşmaları sırasında iletişimi teknolojik açıdan değil de doğal metotlarla

kurması bir nevi zorunluluk oluşturmaktadır. “çevre köylerle haberleşmede” şeklinde verilen cevaplandırmada ise fiziki coğrafya unsurlarından olan topoğrafyanın yarılma derecesine ve vadi morfolojisine bağlı olarak havza içerisinde yer alan yerleşim yerleriyle iletişim kurmak öne çıkmaktadır. Katılımcıların yaşlarının iletişimin doğal yollarla kullanıldığı 60 yaş ve üzeri olması geleneksel kültüre ait değerlerin korunduğunu göstermektedir. Çevre köylerle haberleşme aracı olarak kullanılan ıslık dili somut olmayan kültürel mirasın bölgede korunduğunu göstermektedir. “hayvan otlatmada” şeklinde verilen cevaplamada 60 yaş üstü katılımcıların geniş yer kaplaması bölge insanının belirli bir yaş aralığında hizmet faaliyetini tercih etmesi bakımından da önemli ipuçları sunmaktadır. ıslık dilinin yörenin coğrafi yapısı değerlendirdiğinde kırsal kesimde sıkça kullanılması yanında ekonomik kaynaklara göre de şekillendiğini göstermektedir. “imece çağırmada” diye verilen cevaplardaki katılımcıların 30-40 yaş aralığında yer aldığı, mesleklerinin özel sektör ve memur kesiminde yer aldığı dikkat çekmektedir. İmece kültürü kırsal kesimde ücret ödenmeden yapılan geleneksel kültürümüzün birer parçası konumunda olması nedeniyle oluşturulan toplumsal birlikteliklerde ıslık dili kullanımının çok olması da varlığını halen sürdürdüğünün göstergesidir. “kalabalıkta tanıdıkları çağırmada” şeklinde verilen cevaplamada katılımcının 30-40 yaşları aralığında yer alması, evli ve lise mezunu oluyor olması da verilen cevaplamada etkili parametre oluşturmaktadır. Kişilerin özel hayata ayırdıkları gizlilik ve bağlılık katılımcının en önde tuttuğu net ve anlaşılır olmaktadır. “düğün/festival” cevabını veren K5 katılımcısı öğrenci oluyor olması ıslık dilinin belirli günlerde duyulmasına ve eğlence günlerinde insanların birbirlerini daha fazla görüyor olmasıyla ilişkilendirilebilir. “şifreli haberleşmede” şeklinde cevap üreten katılımcının 60 yaş ve üzeri bir yaşa sahip olması, ormancılardan saklanma ve çiftçilikle uğraşmasına bağlı olarak teknik anlamda daha yoğun ve titiz bir dil kullanımına olanak verdiğini işaret etmektedir. “çocuklarını çağırmada” şeklinde cevap veren katılımcının 30-40 yaşlarında ev hanımı olması gündelik hayatta ebeveyn olmanın gerekliliğine bağlı olarak daha sık kullanılan bir dil olarak ıslık dilini seçmesine olanak vermiştir. Gündelik yaşamda ailelerin çocuklarına bağlılığını geleneksel bir yolla şekillendirme süreci dilin gelecek kuşaklara aktarılması bağlamında da olumlu bir süreç oluşturduğu bilinmektedir.

Katılımcıların yukarıdaki verdikleri ifadelerle bakılınca katılımcıların tarım ve hayvancılık faaliyetinde buldukları imece kültürü ile birlikte toplu iş yapma, yardımlaşma, ortak çalışma, iş birliği, el birliği şeklinde çalışarak ıslık dili sayesinde

işlerin bireysel değil toplumsal yapıldığı bununda toplumsal dayanışmayı arttırdığı söylenebilir.

Üçüncü soruda yöneltilen “Kültürel miras olan ıslık dilini yeni nesillere hangi yollarla (yöntemlerle) aktarıyorsunuz? ” Sorusu yöneltilmiş olup, K1, K3, K5, K6, K13, K14, K15, K16, K17, K21 ve K22 “beden diliyle”, K2, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K20 “model edinme yoluyla” K18, K19, “festivallerle/etkinliklerle” ve K4 ise “yüz yüze iletişim” şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

Verilen cevaplar ışığında katılımcıların büyük çoğunluğunun “beden diliyle” cevabını verdiği görülmektedir. Katılımcıların somut olmayan kültürel mirasın daha etkin aktarılması adına en pratik şekilde karşı tarafa yönlendirilmesinde sözsüz dilin etkili unsur olduğunu düşünmektedirler. Kullanılan hareketler, jest ve mimiklerin ıslık dilini öğretmede daha etkin kullanılmasında birtakım fiziki antropolojik süreçlerin de etkili olması muhtemeldir. Çoğu araştırmada beden dilinin sözlü aktarmaya oranla %55 oranında daha kolay, seri ve akıcı iletildiği bilinmektedir. Beden diliyle kullanılan mesaj alıcı ile kaynak arasında geri bildirim daha net olduğunu vurgulanmaktadır. Başkaları üzerinde olumlu etkide bulunmak, iyi etkileşim sağlamak, sosyal ortamda daha hızlı adaptasyon sağlamak ve başkalarını zamansal olarak değerlendirmek adına beden diliyle iletişim sağlamada ıslık dilinin tercih edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda ıslık dilinin en belirgin avantajı sözsüz kullanımı seçeneğinin var olmasıdır. “model edinme yoluyla” cevabına verilen cevapların ikinci sırada yer alması taklit ile öğrenmeyi ıslık dilinde önemli bir yeri olduğunu göstermektedir. Rol model, kişinin hedeflerini, tutumlarını veya davranışlarını örnek aldığı, özdeşim kurduğu ve taklit etmeye çalıştığı insanlar veya gruplar olarak tanımlanmaktadır (Çoşkun, 2020: 12). Bu nedenle ıslık dilinin kullanılmasında ve aktarılmasında toplum nezhindeki örnek kişilerin varlığı önemli yer tutmaktadır. “festivallerle/etkinliklerle” cevabı üçüncü sırada en sık kullanılan cevap olması katılımcıların sosyalleşme ortamlarında geleneksel kaynaklara olan ihtiyacını yansıtmaktadır.

Bu bağlamda kırsal kesimlerde gerçekleştirilen sanatsal faaliyetler toplumda iletişimin en yoğun kullanıldığı zamansal mekânlar olmasını gerekli kılmıştır. Bu bağlamda aile, akraba, millet vb. grupların birbirleriyle iletişim kurması anlamında kaçış mekânı karakteri konumunda olduğunu işaret etmektedir. “yüz yüze iletişim” cevabını üreten K4 katılımcısı 60 yaş ve üzerinde olan ev hanımı geleneksel dilin zamansal anlamda samimi bir ortam olan mekânsal birliktelikte olacağını aktarmaktadır.

Yüz yüze iletişimin zamansal anlamda geçmişte önemli bir yer tutması süreç açısından değerlendirilmesi bakımından önemlidir. Günümüz iletişim süreçlerinde yeni iletişim türlerinin yer alıyor olması yüz yüze iletişimi ikinci planda bırakmış ve mekânsal birlikteliğe olumsuz bir kimlik oluşturmuştur.

Katılımcıların yukarıdaki verdikleri ifadelere bakılınca iletişim kurma isteği, insanoğlunun doğuştan gelen bir özelliğidir. İletişim, insanların birbirlerini anlamasında kullandıkları en etkili yollardan bir tanesidir. İletişim insanları birbirlerine yaklaştırır ve aralarında bir bağ kurulmasına yardımcı olur. Geçmişten günümüze miras bırakılan, kültürel zenginliğimiz olarak sözlü kültürün bir parçası olan ıslık dili beden diliyle, model alma yoluyla nesilden nesle aktarılmasına yardımcı olmuş ve kişilerarası iletişimde etkili şekilde kullanılmıştır.

Dördüncü soruda katılımcılara “Islık dilini kullanırken en çok kiminle iletişim kuruyorsunuz? ” sorusu yöneltmiştir. Katılımcılardan K2, K3, K7, K8, K9, K12 ve K14 “aile”, K4, K5, K13, K15, K18, K19 ve K21 “çevre”, K1, K10 ve K20 “akraba”, K6, K16 ve K22 “komşu”, ve K11 ile K17 ise “hayvan” şeklinde cevaplar üretmişlerdir.

Katılımcıların söylediklerinden yola çıkarak büyük çoğunluğunun “aile” ve “çevre” cevaplarını verdikleri görülmektedir. Toplumun en küçük yapı taşı konumunda olan aile iletişimin insanoğlu açısından ilk kez öğrenildiği ve emeklenildiği mekân olmuştur. Aile içerisinde yer alan aidiyet duygusu iletişimde gelişime katkı sağladığı ve böylece iletişimde de yeni bilgilerin paylaşıldığı önemli parametredir. Kırsal çevrede iletişim aile ve yakın çevrede daha fazla kullanma sıklığına sahip olduğu bilinir. Bu açıdan verilen cevaplarda yüksek yoğunlukta tercih edilmesi de olağandır. Yakın çevredeki arkadaşlık ilişkileri göz önüne alındığında dilin tercih edilmesinde yörenin kendine özgü kullanımları yer almaktadır. Bu sebeple çevrenin ve ailenin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Üçüncü sırada en çok cevap verilen kelimenin akraba ve komşunun olması yine kırsal bölgedeki biricik samimiyetliyi ve aynı kan bağından gelme duygu felsefesine ilham vermektedir. İnsanlar kişisel veya toplumsal konuları yakın çevresiyle paylaşması neticesinde iletişimin modelsel sürecine yaptıkları katkılar sayesinde kültür yelpazelerinde de değerli katkılar sağlamaktadırlar. En az cevap verilen kelime “hayvan” olması katılımcıların yaşlarıyla ve meslek gruplarıyla yakından ilişkilidir. Bu bağlamda ıslık dilinin hayvan sesine yakın olması kırsal bölgede daha fazla vakit geçirenler açısından yeni bir keşif ve merak duygusuna kapı aralamıştır.

Beşinci soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilinin kullanılmasında coğrafi unsurun ne olduğunu düşünüyorsunuz? ” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K1, K2, K3, K7, K9, K10, K12 ve K20 “arazinin (topografya) engebeliği”, K4, K5, K8, K17, K15, K16, K21 ve K22, “teknolojik imkânların kısıtlı olması”, K6, K11, K14, K17 ve K18 “ulaşım zorluğu” ile K19’un “etkili menzilin fazla olması” şeklinde cevaplar verdikleri dikkat çekicidir.

Yukarıdaki verilen ifadelerden anlaşılacağı üzere büyük çoğunluğunun “arazinin (topografya) engebeliği” şeklinde cevap verdiği ve aynı sayı ile “teknolojik imkânların kısıtlı olması” cevabı üretilmiştir. Arazi coğrafi üniteleri birbirine bağlayan veya uzaklaştıran morfolojik bir birimdir.

Birimin üzerinde doğa-insan yansımaları elzem bir şekilde pekişmekte ve insanın doğa karşısında kısmen üretebildiği bir felsefe gelişebilmiştir. Arazi kullanımının bu şekilde tanımlanması, arazi örtüsü ile insanların, çevrelerindeki eylemleri arasında doğrudan bir bağlantı kurar (Canpolat ve Dağlı, 2020). Bu durum insanların coğrafyaya bağlılığını göstermekte; İbn-i Haldun’un dediği gibi ‘Coğrafya kaderdir’ sözünü hatırlatmaktadır. Topografya üzerinde gelişen akarsu faaliyetleri peyzaj karakteri hakkında bilgiler vermektedir (Ak, 2019: 5). Topografyanın yarılma derecesi arttıkça insanların iletişim kurma mesafesi uzamakta; dil aktarımı süreçlerine farklı bakış açılarının gelişmesine zorunluluk oluşturmaktadır. Kırsal bölgede ve ayrıca Karadeniz Dağları’nın kuzeye bakan yamaçlarında insanların kendine özgün oluşturdukları bu iletişim türü coğrafik karaktere bağlı olarak Dünya üzerindeki diğer dil gruplarından farklılığını işlemiştir. “teknolojik imkânların kısıtlı olması” şeklindeki cevaplama katılımcıların coğrafi zorluğu göz önüne almasıyla yakından ilişkili bir süreci ifade ettikleri ön görülmektedir.

Teknolojik gelişme indeksleri modern Dünya’da insanların iletişim emeğini zedelediği ancak hızlı bir dönütü sağladığı bilinmektedir. Doğu Karadeniz’de teknolojik bağlantının yer yer kesintiye uğraması ıslık dilinin serüveni bağlamında olumsuzluk teşkil etmemekte aksine dilin sürdürülebilirliği açısından önemli bir dönüm noktası oluşturmaktadır. “ulaşım zorluğu” şeklinde verilen cevaplarda coğrafyanın insan üzerindeki etkisinin iletişim süreci açısından olumsuzluğu dile getirilmiştir. Ulaşım kültürel bağların yüz yüze iletişimde katkısını sağlarken, ıslık dilinde sözsüz iletişime olumlu anlamda katkı sağlamasına olanak vermiştir. “etkili menzilin fazla olması” şeklinde katılımcılardan alınan cevaplarda iletişimin belirli bir coğrafi çapta etkin

olduğunu işaret etmektedir. Bu bağlamda vadi sistemleri içerisinde yer alan Karadeniz havzalarında ıslık dilinin yerleşmiş bir kültürel değer olmasına öncü olmuştur.

Altıncı soruda katılımcılara “Somut olmayan kültürel miras ögesi ıslık dilinin olumlu yönleri nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan olumlu alınan cevaplar şunlardır; K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19, K21 ve K22 “iletişimin hızlı gerçekleşmesi”; K20 “uzak mesafe ile iletişim gerçekleştirme” ve K1 ise “teknolojik alt yapının olmadığı yerler” şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Verilen cevaplar ışığında katılımcıların büyük çoğunluğunun “iletişimin hızlı gerçekleşmesi” şeklinde olmuştur. ıslık dilinin olumlu yönleri iletişim noktasında yer almasına bağlı olarak gelişmiştir. Çeşitli araçlara bağlı kalmadan, özgün ve farklı malzeme ihtiyacına gerek duymamak şeklinde oluşturulan ıslık dili iletişim sürecine zamansal anlamda değer katmaktadır. İkinci sırada cevaplandırılan “uzak mesafe ile iletişim gerçekleştirme” şeklindeki cevaba bakıldığında ıslık dilinin topografik unsurlara bağlı olarak tercih edilmesi ön plana çıktığı görülmektedir. Üçüncü sırada en çok cevaplanan oluşumun “teknolojik alt yapının olmadığı yerler” şeklinde belirtilmesi katılımcının 40-50 yaşlarında olması ve teknolojik gelişmelerin eskiye olan özlemi yaşatmasına neden olduğunu işaret eden açıklamaları yer almaktadır.

Altıncı soruda katılımcılara “Somut olmayan kültürel miras ögesi ıslık dilinin olumsuz yönleri nelerdir? ” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan olumsuz alınan cevaplar şunlardır; K2, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K14, K17, K18, K20, K21 ve K22 “her kelimenin anlaşılabilmesi”, K1, K12, K13, K16 ve K19 “her kesim ile anlaşılabilmesi” ve son olarak K3 ve K15 “yöre ağzına özgü kelimeler” ise şeklinde olumsuz cevaplar vermişlerdir.

Yukarıdaki verilen ifadelerden anlaşılacağı üzere katılımcıların büyük çoğunluğunun “her kelimenin anlaşılabilmesi” şeklinde cevap vermişlerdir. ıslık dili belirli bir kalıp ahenk içermemesi dilin konuşulmasında güçlükler yaşatmaktadır. ıslık dilinin her havzada farklı nüanslarının oluşması çevre ile iletişimde farklı dil bilgisi kurallarını doğurmakta, yöresel değişikliklere sebebiyet vermektedir. Yörede daha önce yapılan araştırmalarda ıslık dilinin kullanımına ait Kuşköy’de kullanılan ıslık dili köylülerin konuştukları Türkçe diline dayanmaktadır (Başkan, 1968: 3) şeklinde değerlendirilerek ortak bir dil kuralının varlığını işaret etmektedir.

Ancak havza bazında bu değerlendirmeleri yapmak mümkün olsa da Doğu Karadeniz havzası açısından bu yargıyı söylemek zordur. ıslık dilinde dil bilgisi kurallarının yanında seslerin bütünlüğü de önemli bir yer tutmaktadır. ıslık dilinde bütün sesler çıkmadığı için ortada bir eksiklik durumu bulunmaktadır (Başkan, 1968: 9). Katılımcıların en çok değindikleri bu önemli nokta ıslık dilinin en büyük sorunsalıdır. Her kelimenin anlaşılabilmesi adına şifreli özel kelimelerin tercih edilmemesi ve benzer kalıplardan yola çıkarak iletişimin sağlanması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Katılımcıların yönlendirilen soruya verdikleri en çok cevaplamada ikinci sırada “her kesim ile anlaşamama” yer almaktadır.

Katılımcılar bu noktada ıslık dilinin havzalarda yer alan yerleşim yerlerinin etnik köken heterojenliğine yaptıkları atfın şekillendiği ön görülmektedir. Zira her bir yerleşim yerinin kendi iç kültür oluşumları iletişimi de doğrudan etkilemektedir. Son olarak katılımcıların cevapladıkları “yöre ağzına özgü kelimeler” bölgedeki farklı yerleşim kültürünü göstermektedir. Özellikle şifreli haberleşme ile sağlanan bazı kelimelerin çözülememesi sorunsalı yörede kelime kalıplarının çoğu zaman paradoks bir durumu tetiklemesine neden olmuştur.

Yedinci soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dili ile ilgili yürüttüğünüz iletişim yöntemi ekonomik, sosyal ve kültürel yönden nasıl katkı sağlıyor?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K2, K4, K5, K8, K11, K13, K14 ve K 20 “teknolojiye ihtiyaç duymama”, K3, K7, K9, K12, K15, K16, K18 ve K19 “geleneklere sahip çıkma duygusu”, K1, K10 ve K22 “özgün hissetme”, K6 ile K21 “sosyalleşme aracı” ve son olarak ise K17’in “iletişim tasarrufu sağlama” şeklinde verdikleri cevaplar bulunmaktadır.

Verilen cevaplar ışığında katılımcıların büyük çoğunluğunun “teknolojiye ihtiyaç duymama” ile “geleneklere sahip çıkma duygusu” cevapları yoğunluktadır. “teknolojiye ihtiyaç duymama” konusunda verilen cevapların insanların teknoloji bağımlılığı konusunda bilinçli olduklarını temsil etmektedir. Teknolojinin insan hayatındaki baskın gücü gün geçtikçe artmaktadır.

Böyle bir dünyada insani, sosyal ve manevi, neredeyse, hiçbir şey teknolojik gelişmeler kadar belirleyici bir role sahip olmamıştır (Koç, 2013: 2). Bu bağlamda belirleyici unsur konumunda yer alan teknoloji bölge halkının genel görüşünü yansıtan yöntemde de belirgin bir şekilde olumsuz bir düşüncede yer alması dilin geleceği açısından olumlu sonuçları şekillendireceği ön görülmektedir. Katılımcılar arasında K5

ve K20 yaş ortalaması 20-30 Aralığındadır ve bu iki katılımcının dışında yaş ortalaması 50-60 ve 60 üzeri olması dikkat çekicidir. Çocuklarda son zamanlarda kendini ifade edememe, içine kapanma, fazla konuşmama, özgüven eksikliği, yalnız kalma isteği, sosyal aktivitelere katılmama veya geri durma, iletişim sorunları gibi sorunlardır (Gökel, 2020: 44).

Katılımcıların ifade ettiklerinden yola çıkarak teknolojik gelişmeler sağlık sorunsalı yarattığı gibi iletişim sorunlarını da beraberinde getirmesine ve ıslık dilinin yöredeki kaderi üzerinde etkin güç olması durumuna katılımcıların tepkisi dile getirilmiştir. “geleneklere sahip çıkma duygusu” katılımcıların dile getirdiği diğer cevaplardan olmuştur. İnsanların kültürel değerlere bağlılığı kırsal kesimlerde daha yoğun yaşandığını işaret eden bu cevabın elde edilmesi gelecekteki ıslık dilinin korunması ve sürdürülmesi adına sevindiricidir. Kültürel mirasın koruma sürecinde yerel halkın sahiplendiği değerlerin katkısı sanal-sosyal ağlarla sağlanan katkıdan daha etkin olacaktır (Gültekin ve Uysal, 2018: 56). Bu etkinliğin sağlanması adına yöre halkına önemli görevler düşeceği gerekmektedir. Katılımcıların yaş ortalamasının 40-50 Aralığında yer alması gelecek nesillere aktarma noktasında önemli bir yaş ölçütü oluşturduğu düşünülmektedir. “özgün hissetme” şeklinde verilen cevaplarda K1’in yaş ortalaması 40-50, K10’un 60 ve üzeri olup K21’in ise 30-40 şeklinde dağılım gösterdiği görülmektedir. Bu durumda bireylerin özgün hissetmesinde coğrafî, sosyo-ekonomik ve toplum psikolojisi gibi parametrelerin yer aldığı bilinmektedir. Bu sebeple yaşanan yöredeki geleneklere sahip çıkarak insanların özgün olma hissiyatı bölgede de yoğun şekilde yaşanmaktadır. Topluluk duygusu bireyler üzerinde özgün hissedebilme kabiliyetine katkı sağladığı düşünülmektedir. “sosyalleşme aracı” şeklinde verilen cevapta insanların diyalog sürecine verdikleri önemi göstermektedir. Sosyalleşme aracı olarak medyanın son zamanlarda etkin güç olmasına karşın yöre insanının ıslık dilini modern zamanlarda araç olarak görmesi umut verici bir gelişmedir. K6’nın yaş ortalamasının 60 ve üzeri, K21’in ise 30-40 olması dikkate alındığında bireylerin geleneklere bağlılığında yaşın önemli ölçüt olduğunu yansıtmaktadır. “iletişim tasarrufu sağlama” şeklinde verilen cevapta K17’nin 60 yaş ve üzerinde bir yaş aralığına sahip olması ve mesleğine bakıldığında işçi olması dikkat çekicidir. ıslık dili iletişim sağlama ölçütünde tasarruf elde edilmesi bağlamında kullanılması doğru bir orantıyı oluşturmaktadır.

Sekizinci soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilinin daha geniş kitlelere ulaşması için neler yapılmalı? ” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K2, K6,

K7, K9, K10, K11 ve K14 “kurslar verilmelidir”, K3, K4, K5, K12, K15 ve K22 “turizme kazandırılmalıdır”, K1, K13, K18, K19 ve K20 “festivaller düzenlenmelidir”, K16 ile K21 “araştırmalar yapılmalıdır ”, K17 “lise eğitim-öğretim müfredatında yer almalıdır”, K8 “ilköğretimde etkinlik projeleri kapsamında alınmalıdır” şeklinde cevaplar verilmiştir.

Verilen cevaplar ışığında katılımcıların büyük çoğunluğunun “kurslar verilmelidir” şeklinde cevapları yoğunluktadır. Kültürel miras öğelerinin toplumda geniş kitlelere öğretilmesi kültürün aktarılması bakımından değerlidir. Toplumda geçmiş birlikteliklerin sürdürülebilirlik açısından ele alınarak tasarlanmasında kültürel birlikteliğin önemi büyüktür. Şehir hayatının sağlayamadığı biricik konumdaki toplumsal diyalog olgusu kırsal çevrede geniş kitlelere ortak hareket ve davranış duyarlılığı sağlamaktadır.

Kırsal ünitelerin kendine has karakteri dikkate alındığında model olarak gösterilen geçmiş ile gelecek bağlantısı ancak eğitim ve kurslar ile sağlanması bakımından önemlidir. İkinci sırada en fazla yorumlanan unsur “turizme kazandırılmalıdır” cevabı olmuştur. Yöre insanı özellikle doğa turizmi ile ünlenen şehirlerinin potansiyelini de göz önüne bulundurarak ele aldığını düşündüğümüz düşüncesiyle turizmin ve destinasyonlardaki çekiciliklerde farklı insanlara ulaşmayı ve turizm algısıyla pekiştirmeyi hedeflemektedir. İfade edilen turizm kavramında insan ve çevre etkileşimi ağırlıkta olup, iletişim süreçlerinin sahada aktif kullanılmasıyla ıslık dili kullanımında ve tanıtılmasında çeşitlilik göstereceği ifade edilebilir. Üçüncü sırada en fazla yorumlanan unsur “araştırmalar yapılmalıdır ” cevabı olmuştur. Hedef kitlenin doğru seçilmesine bağlı olarak araştırmaların doğru ve geçerli yapılması ıslık dilinin yakın geleceği açısından önemlidir. Bu bağlamda katılımcıların ifade ettikleri araştırma vurgusu, doğru planlama, uygulama ve değerlendirme ile pek mümkün olacağı ön görülmektedir. Araştırma sürecinde sosyal çevrenin göz önüne alınması, iletişim süreci, iletişim imajı ve çevresel altlıkların doğru değerlendirilmesi gerekmektedir. Yörede yaşayan insanların görüşlerine göre bu konudaki çalışmaların eksik ve az olması kültürlerinin Dünya çapında ve ulusal anlamda kaybolmaya yüz tutacağı endişesi bulunmaktadır. Bu bağlamda somut olmayan kültürel miras listesinde 2017 yılına alınması bölge insanının umutlarını yeşerttikleri de katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Dördüncü sırada en fazla yorumlanan “lise eğitim-öğretim müfredatında yer almalıdır” cevabı olmuştur. Eğitim faaliyetlerinde insanların fizyolojik ve biyolojik gelişmelerine bağlı olarak değerlendirme süreçlerine hâkim bakış açısı kazanmanın

belirli yaş kriterinde oluyor olması da dil kullanma noktasında değerli zaman aralığını seçici faktör olarak kılmıştır. Bu bağlamda en az yorumlanan “ilköğretimde etkinlik projeleri kapsamında alınmalıdır” şeklindeki cevap da eğitim konusunda yöre insanının taleplerini yansıtmaktadır.

Dokuzuncu soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilini öğrenmede size en çok kim yardımcı oldu? ” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K1, K3, K4K, K5, K6, K7, K8, K10, K16, K19 ve K21 “kişisel merak konusu”, K9, K13, K14 ve K20 “komşular sosyal çevre”, K12, K17 ve K18 ise “arkadaşlar”, K11 ile K15 “çobanlar”, K22 “ailenin talebi” ve son olarak K2 “kulak yatkınlığı” şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Verilen cevaplar ışığında katılımcıların büyük çoğunluğunun “kişisel merak konusu” şeklinde cevap alınmıştır. Bu bağlamda kültürel miras olan ıslık dilinin katılımcılara en çok yardımcı olan kişilerde kişisel merak unsurunun yer almasıdır. Burada insanların çevresinde olan gelişmelere karşı hassas oldukları dikkate çekmektedir. Kırsal bölgelerde insanların çevresinde olan gelişmeleri tanınması ve içselleştirmesinde kitle iletişimin önemi büyüktür. Havza içerisinde aynı doğrultuda konumlandırılan yerleşim katmanlarında insanların ortak düşünce, üslup ve içerikleri merak etmeleri olağan bir süreç olsa da kişisel gelişim açısından benzer yapıda unsurların elde edilmesinde olağan üstü bir performansı sergilemektedir.

Eğitim psikolojisi açısından merak duygusunun varlığı insanların kişisel gelişimlerine katkı sağladığı gibi gelecekteki eğitim politikalarını da şekillendirecekleri bilinmektedir. Bireylerin çoğunluğunda ortak cevap olarak belirtilmesi ayrıca katılımcıların benzer yapıdaki yaşantısına, kişisel özelliklerine ve düşüncelerinin var olduğunun göstergesi konumundadır. “komşular sosyal çevre” şeklinde yorumlanan soruda katılımcıların çevre ve diyalog ilişkilerine verdikleri önemi göstermektedir. Kentlerdeki heterojen yapıdaki komşuluk ilişkilerinin aksine kırsal bölgelerde daha güçlü ilişkiler yer aldığı bilinmektedir. Komşuluk ilişkisi günlük hayatta yoğun olarak bildiğimiz bir ilişki türüdür (B. Çakır, 2005: 2). Bu nedenle ıslık dili gibi sözselsel ve bedensel kullanıma hâkim iletişim türünün gündelik hayatta kullanılması dilin serüveni açısından önemlidir. Müslüman coğrafyalarının genel özelliklerinden birisi olan ‘komşulara karşı tatlı dilli güler yüzlü ve yumuşak huylu olmak’ (Öztürk ve Kaptanoğlu, 2018: 117). İfadesine bağlı olmak kaydıyla insan faaliyetlerinde birliktelik ve ortak düşünce kaygıları şekillenmektedir. Bu bağlamda ıslık dilinin kullanılmasında ortak kültür ve dinsel betimlemelerin varlığı da iletişime katkılar sağlamaktadır. K11 ile

K15 “çobanlar” şeklinde yorumlanan cevapta kırsal coğrafyaların temel ekonomik kaynaklarından olan hayvancılık faktörü dikkat çekmiştir. Bu bağlamda kırsal bölgelerde ekonomik yaşam hayata geçirilirken iletişim odaklı bir gündelik hayat gelişmiştir. Bu süreç sonunda iletişim unsuru gelecekteki sürdürülebilir yapısına etkin şekilde yön vermektedir. K22 “ailenin talebi” şeklinde yorumlanan cevapta ailenin geleneksel iletişime katkı sağlaması yorumu getirilebilir. Ailelerin iletişim konusunda sağladıkları kişisel gelişim dilin geleceği açısından önemlidir. Burada ailelerin teşvik etmesi konusundaki baskısı az olduğu dikkat çekmektedir. Son olarak “kulak yatkınlığı” şeklinde cevap verilmiştir.

Onuncu soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilini kullanımının azalmasında en büyük zararı ne verdiğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K1, K3, K4, K6, K7, K9, K11, K13, K14, K15, 18, K19, K20 ve K22 “teknoloji”, K5, K10, K12 ve K21 “aktarımın olmaması”, K2 ve K16 “ilginin azalması” ve son olarak K8 ve K17 “duyarsızlık” şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Yukarıdaki verilen ifadelerden anlaşılacağı üzere katılımcıların büyük çoğunluğunun “teknoloji” yorumunu yapması geleneksel bağlardan uzaklaşma kaygısının işaret etmektedir. Bu sebeple toplumlarda değişimin yaşanması gelecek hakkında karamsar bir tablonun oluşmasına neden olacağını düşünmek gerekmektedir. Bir diğer yorumun “aktarımın olmaması” ise ailelerin başta olmak üzere gerekli tedbirlerin alınmadığını sergilemektedir. Üçüncü olarak “ilginin azalması” şeklindeki yorumun geleneksel yaşama olan ilgisizlik gibi bir durumun iletişimde de oluştuğunu sergilemektedir. Son yorumlamanın “duyarsızlık” şeklinde ifade edilmesi ise toplumdaki farklı uğraş ve merak duygusunun geleneksel iletişim aracı olan ıslık diline doğrudan zarar verdiği düşüncesindedirler.

On birinci soruda katılımcılara “kültürel miras çeşitlerinden hangilerini genç nesle aktarmada daha öncelikli görüyorsunuz? ” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K 3, K11, K12, K13, K14, K16, K18 ve K19 “ıslık dili”, K1, K4, K6, K7, K10 ve K21 “düğün gelenekleri”, K2 ve K9 “hikâyeler”, K5 ve K15 “türküler”, K20 ve K22 “yeme-içme”, K8 “atasözleri” ve son olarak K17 “giyim-kuşam” şeklinde cevaplar üretmişlerdir.

Yukarıdaki verilen ifadelerden anlaşılacağı üzere katılımcıların büyük çoğunluğunun “ıslık dili” yorumunu yaptığı görülmektedir. Yöre insanının ıslık dilini benimsemesi dilin geleceği açısından önemlidir. ıslık dilinin yanı sıra; “düğün

gelenekleri”, “hikâyeler”, “türküler”, “yeme-içme”, “atasözleri” ve “giyim-kuşam” şeklinde cevaplar üretilmiştir. Bu bağlamda ıslık dilinin kültürün canlı belleğinde yer ediyor olması sevindirici gelişmedir.

On ikinci soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilini kendi çocukluğunuz ile şimdiki çocukların geçirdiği dönemin özelliklerine göre düşündüğünüzde neler söyleyebilirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K1, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16 ve K17 “teknolojideki zamansal değişim”, K2, K20 ve K22 “merak Duygusunun olmaması”, K21 “ihtiyaç duymamak”, K18 “arkadaşlık ilişkisi” ve son olarak K19 “kültürel yozlaşma” şeklinde cevaplar üretmişlerdir.

Yukarıdaki verilen ifadelerden anlaşılacağı üzere katılımcıların büyük çoğunluğunun “teknolojideki zamansal değişim” şeklinde sitemkâr bir bakış açısıyla yorumlar ürettikleri dikkat çekmektedir. Öte yandan merak duygusunun olmaması, ihtiyaç duymamak, arkadaşlık ilişkileri ve kültürel yozlaşma konularında da cevaplar üretildiği görülmektedir.

On üçüncü soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilini kimlere öğrettiniz? ” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K1, K2, K5, K7, K9, K12, K20 ve K21 “hiç kimseye”, K3, K8, K10, K14, K16 ve K22 “çocuklarıma” ,K6, K13 ve K15 “arkadaşlara”, K18 ve K19 “gençlere”, K11 ve K17 “çoban arkadaşlara” ve son olarak K4 “torunlarıma” şeklinde cevaplar üretmişlerdir.

Verilen cevaplar ışığında katılımcıların büyük çoğunluğunun “hiç kimseye” şeklinde yorumda bulunmuşlardır. Bu durum ıslık dilinin geleceği hakkında endişe verecek durumu gözler önüne sermektedir. Bu süreçte yeni bir uygulama faaliyetlerine kısa vadede geçmeyi elzem hale getirmektedir. İkinci sırada “çocuklarıma” şeklinde verilen yorumlamada aile bireyleri arasında ıslık dilinin halen kullanıldığı ancak sosyal çevrede gerekli önemi ve değeri görmediğini göstermektedir. Katılımcılar sırasıyla; arkadaşlara, gençlere, çoban arkadaşlara ve torunlarıma şeklinde yorumladıkları bu soruda ıslık diline gereken önemin pek verilmediği de dikkat çekmektedir.

On dördüncü soruda katılımcılara “İmece kültürünün ıslık dili kullanımındaki etkisi nedir? ” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan K19, K16, K12, K8, K2 ve K13 “iletişimi hızlandırma ve kolaylık”, K22, K18, K3 ve K1 “haberleşme” K7 ve K9 “etkisi bulunmamakta”, K17 ve K21 “motivasyon kaynağı”, K4 ve K5 “zamandan

tasarruf”, K14 “teknolojiye ihtiyaç duymama”, K15 “geçmiş birliktelik duygusu”, K6 “uzak mesafelerde haberleşme”, K11 “sosyalleşme”, K10 “özgürlük hissi verir” ve son olarak K20 “bireyler arası koordinasyon” şeklinde cevaplar üretmişlerdir.

Yukarıdaki verilen ifadelerden anlaşılacağı üzere katılımcıların büyük çoğunluğunun “iletişimi hızlandırma ve kolaylık” şeklinde yorumun olduğu görülmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde çevre insanların birbirine hiçbir ücret almadan karşılıksız olarak yardımlaşılın usule imece adı verilmektedir. Türk kültüründe uzun yıllar boyunca yaşatılan imece usulü dayanışma kültürü de böyle bir dayanışma duygusunun sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Meryem vd., 2019: 807). İmece kültürü kırsal kesimde insanların hem ekonomik faaliyetlerini yerine getirmenin yanı sıra iletişim ve geleneksel kültürümüzün birer parçası olan sohbet kültürüne zemin hazırlamaktadır. İletişimde büyük kolaylıklar sağlayan ıslık dili özellikle imece yapımı sırasında kullanılması kültürün devamlılığı açısından önemlidir. İkinci sırada en çok dile getirilen kelimenin “haberleşme” olduğu dikkat çekmektedir. Bu cevaplandırmayı sırasıyla; etkisi bulunmamakta, motivasyon kaynağı, zamandan tasarruf, teknolojiye ihtiyaç duymama, geçmiş birliktelik duygusu, uzak mesafelerde haberleşme, sosyalleşme, özgürlük hissi verir ve bireyler arası koordinasyon şeklinde cevaplar verilmiştir.

On beşinci ve son soruda katılımcılara “Yerel yönetimlerin ıslık dili turizmi ile ilgili çalışmalar yaptığını düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan; K1, K3, K4, K5, K6, K10, K12, K13, K15, K16, K17, K18, K19, K20, K21 ve K22 “hayır yapılmamakta.” K2 ve K7 “evet, ıslık diliyle ilgili ilk kez bir araştırmada yer alıyorum” K8 “destek verilmemekte” K11 “çevre köylerde etkinlikler var ancak yakın bölgede bulunmamakta” K14 “hayır, yapılmamakta ancak çocuklara öğretilmeli” ve son olarak K 9 “hayır, bu kültürün eğitim yoluyla aktarılması gerekmekte” şeklinde cevaplar üretmişlerdir.

Verilen cevaplar ışığında katılımcıların büyük çoğunluğunun “hayır yapılmamakta” Şeklinde yorumlamanın yapıldığı dikkat çekmektedir. ıslık dilinin geleceği açısından kültürel festivallerin önemi büyüktür. Bu bağlamda ıslık dilinin sürdürülebilir turizm anlayışı kapsamında değerlendirilmesi için yerel yönetimlere öncelikli çok görev düşmektedir. Bu yorumlamadan hemen sonra verilen cevaplar ise sırasıyla şöyledir; “evet, ıslık diliyle ilgili ilk kez bir araştırmada yer alıyorum”, “destek verilmemekte”, “çevre köylerde etkinlikler var ancak yakın bölgede bulunmamakta”,

“hayır, yapılmamakta ancak çocuklara öğretilmeli” ve “hayır, bu kültürün eğitim yoluyla aktarılması gerekmekte” şeklindedir.

Bu sonuçlara bakarak, katılımcıların ıslık dili hakkında bilgi sahibi oldukları anlaşılmaktadır. ıslık dilinin kültürel değerinin gün geçtikçe azaldığı dikkat çekmektedir. Toplumsal hareket bütünlüğünde yıllardır konuşulan bu dillin korunması ve geliştirilmesi elzem olup, başta yerel olmak üzere kültürel mirasa sahip çıkılması gerekmektedir. Yöre halkının dilin korunması adına kamu ve özel sektörün etkisinin daha fazla olması gerektiğini düşünmektedir. ıslık dilinin turizm faaliyetine kazandırılması gerektiği söylenebilir. ıslık dili bireysel değil, kişilerarası iletişim ile yapılmakta olup; bu bağlamda ıslık dili kişilerin iletişim içinde olduklarını göstermektedir. ıslık dili imece sistemi ile yaşatılmaya çalışılmaktadır. İmece Kültürü faaliyet sürecinde ıslık dili kullanılmaktadır. ıslık dili aynı zamanda bu kültürün yaşamasına da yardımcı olmaktadır. Teknolojinin gelişmesi, dışarıya göç olayının gerçekleşmesi ile birlikte köyde yapılan tarım ve hayvancılık faaliyetleri dayanışma şeklinde yürütülmediği için ıslık dili günden güne yok olmaya başlamıştır. Bu faaliyet ya da dayanışma, imece kültürü ile sağlandığı dönemlerde, teknolojinin ilerlemediği zamanlarda ıslık dili daha yoğun bir şekilde kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. ıslık dilinin yaşatılmasına özen gösterilmelidir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada ıslık dilinin Doğu Karadeniz Bölümünde yer alan Günyüzü Köyündeki kullanımını belirtmek ve değerlerin neler olduğunu açıklamak üzere ele alınmıştır. Araştırmanın kırsal çevrede olması sonuçlarının farklı parametrelere göre şekilleneceğini göstermektedir. Geleneksel dil statüsünde yer alan ıslık dili Giresun, Trabzon ve Gümüşhane çevresinde bakir alanlarda kullanıldığı bilinmektedir. Bu alanların başında kuşkusuz Giresun'a bağlı Kuşköy dikkat çekmektedir. Bu eserde bilinirliği oldukça düşük olan Günyüzü Köyünün iletişim sanatındaki yeri belirtmeye çalışılmıştır. Türkiye'de ıslık dilinin varlığını tescillemek amacıyla 2017 yılında somut olmayan kültürel miras ögesi olarak UNESCO tarafından değerlendirilmiştir.

İletişim aracı olarak ıslık dilinin bağlamına göre kişilerarası bir unsur olduğu bilinmektedir. Öte yandan araca göre bir sınıflandırmada sözlü iletişim bağlamında değerlendirilmesi gerekmektedir. İletişim türleri arasında dinlemeye oranla iletişimin sağlanması daha etkin olduğu ve saat olarak iletişim türünün daha etkin kullanıldığı unsurun dinleme üzerine daha sağlıklı olduğu bilinmektedir. Kaynaktan başlayan iletişimin belirli bir mesajı içermesi ve belli doğrultuda kanaldan geçmiş olması sonucunda alıcı bilgileri sentezler. Bu sürecin sonucunda alıcı ile kaynak arasında sağlanan çift yönlü iletişimin sonunda geribildirim ihtiyacı oluşmaktadır.

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak katılımcıların görüşleri üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Bu amaçla 22 katılımcıya 15 soru yöneltilmiş ve ıslık dilinin yöredeki durumu ortaya çıkarılmıştır. Bu teknikle nicelikten öte nitelikli yorumların kullanımı daha iyi sonuçlar vermesi bakımından uygun görülmüştür. Katılımcıların ifade ettikleri görüşlere bağlı olarak yörenin iletişim sanatı olan ıslık dilinin mevcut durumu açıklanmış ve gelecekteki yansımalarının neler olabileceği ön görülmüştür.

Kültür toplumların kendine ait olan düşüncelerin yansıması olarak nitelendirilir. Kültürün kendi içerisinde somut ve somut olmayan türleri bulunmaktadır. Somut kültürel değerler cami, medrese, kilise vb. eserlerden meydana gelirken, somut olmayanlardan bazıları ise dil üzerine olan unsurları oluşturmaktadır.

Bunlardan birisi olan ıslık dili somut olmayan kültürel miras öğelerinden birisidir. UNESCO’da tescillenmiş Somut olmayan kültürel miras öğelerinin bazıları şunlardır; meddahlık, Mevlevi Sema Töreni, Âşıklık Geleneği, Karagöz, Nevruz, Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Semah, Geleneksel Sohbetler, Tören Keşkeği, Mesir Macun Festivali, Türk Kahvesi Kültürü, Ebru Sanatı, Geleneksel Çini Sanatı, İnce Ekmek Yapımı, Hıdırellez, Dede Korkut Hikâyeleri, Geleneksel Türk Okçuluğu, Minyatür Sanatı, Geleneksel Zekâ Oyunları, Hüsn-ü Hat ve ıslık dili diye 21 öge belirtilmiştir.

Islık dili Türkiye’de Giresun başta olmak üzere Trabzon ve Gümüşhane illerinde konuşulduğu bilinmektedir. Günyüzü Köyü Harşit Vadisi içerisinde yer almaktadır. Köy yerleşkesi 700 metre bir irtifada yer almakla birlikte; Kürtün ilçe merkezine 16, Gümüşhane il merkezine ise 71 km kadar uzaklıkta bulunmaktadır. Günyüzü köyünde ortalama sıcaklık değerlerinde en düşük sıcaklık ocak ayında -4,1 °C iken, en yüksek sıcaklıkların ağustos ayında 16,5 °C olduğu bilinmektedir. En az yağışların şubat ayında 91 mm olduğu görülürken en fazla yağışların eylül ayında 173 mm şeklinde olduğu bilinmektedir. Günyüzü Köyünün 2021 yılına ait toplam nüfusu 658 kişi olarak görülmektedir. Köyün eski isminin ‘Törnük’ olduğu yöntem kısmında yer alan katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Kronolojik olarak Giresun, Trabzon ve Gümüşhane illerinde yer almış Günyüzü Köyü son olarak 2021 yılında Üçtaş köyüyle birlikte Gümüşhane ilinden ayrılmak amacıyla referandum yapılmış; ancak İçişleri Bakanlığı bu talebi geri çevirmiştir.

Varlığı kesin olarak bilinen; ancak ilgisizlik yüzünden medyada yer alamayan Günyüzü Köyü akademik çalışmalara ihtiyaç duymaktadır. Günyüzü köyünde ekonomik kaynakların kısıtlı olması göç olgusunun oluşmasına neden olmuş ve halkın büyük kesimi metropoliten şehirlere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu sebeple ıslık dilinin aktarılması sorunsala dönüşmüştür. Günyüzü köyünde ıslık dili kullanımına yönelik oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır.

Katılımcılar; şoför, öğrenci, işçi emeklisi, memur, çiftçi, emekli ormancı, makine mühendisi, öğretmen, müteahhit, elektrik teknisyeni, inşaat mühendisi, ev hanımı ve özel sektör grupları şeklinde listelenmiştir.

Çalışma sırasında katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde elde edilen sonuçlardan dikkat çeken bilgileri şu şekilde özetlemek mümkündür:

İlk soru olarak “ıslık dili nedir? Bir fikriniz var mı?” katılımcılara yöneltilmiş cevap yoğunluğunda “iletişim aracıdır” yanıtı verilmiştir. İkinci soruda “İslık dili ile gündelik hayatta hangi konularda iletişim sağlamaktasınız? ” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “Tarlada çalışırken” yanıtı ifade edilmiştir. Üçüncü soruda yöneltilen “Kültürel miras olan ıslık dilini yeni nesillere hangi yollarla (yöntemlerle) aktarıyorsunuz? ” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “beden diliyle” yanıtı ifade edilmiştir. Dördüncü soruda “İslık dilini kullanırken en çok kiminle iletişim kuruyorsunuz? ” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “aile” yanıtı ifade edilmiştir. Beşinci soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilinin kullanılmasında coğrafi unsurun ne olduğunu düşünüyorsunuz? ” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “arazinin (topografya) engebeliği” yanıtı ifade edilmiştir. Altıncı soruda katılımcılara “Somut olmayan kültürel miras ögesi İslık dilinin olumlu yönleri nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “iletişimin hızlı gerçekleşmesi” yanıtı ifade edilmiştir. Altıncı soruda katılımcılara “Somut olmayan kültürel miras ögesi İslık dilinin olumsuz yönleri nelerdir? ” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “her kelimenin anlaşılabilmesi” yanıtı ifade edilmiştir. Yedinci soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dili ile ilgili yürüttüğünüz iletişim yöntemi ekonomik, sosyal ve kültürel yönden nasıl katkı sağlıyor? ” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “teknolojiye ihtiyaç duymama” yanıtı ifade edilmiştir. Sekizinci soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilinin daha geniş kitlelere ulaşması için neler yapılmalı?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “Kurslar verilmelidir” yanıtı ifade edilmiştir. Dokuzuncu soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilini öğrenmede size en çok kim yardımcı oldu?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “kişisel merak konusu” yanıtı ifade edilmiştir. Onuncu soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilini kullanımının azalmasında en büyük zararı ne verdiğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “teknoloji” yanıtı ifade edilmiştir. On birinci soruda katılımcılara “kültürel miras çeşitlerinden hangilerini genç nesle aktarmada daha öncelikli görüyorsunuz? ” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “ıslık dili” yanıtı ifade edilmiştir. On ikinci soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilini kendi çocukluğunuz ile şimdiki çocukların geçirdiği dönemin özelliklerine göre düşündüğünüzde neler söyleyebilirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “teknolojideki zamansal değişim” yanıtı ifade edilmiştir. On üçüncü soruda katılımcılara “Kültürel miras olan ıslık dilini kimlere

öğrettiniz? ” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “Hiç kimseye” yanıtı ifade edilmiştir. On dördüncü soruda katılımcılara “İmece kültürünün ıslık dili kullanımındaki etkisi nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “iletişimi hızlandırma ve kolaylık” yanıtı ifade edilmiştir. On beşinci ve son soruda katılımcılara “Yerel yönetimlerin ıslık dili turizmi ile ilgili çalışmalar yaptığını düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevap yoğunluğunda “hayır yapılmamakta” yanıtı ifade edilmiştir.

Bütün sorulardan yola çıkılarak çalışmada görüşlerine başvurulmuş katılımcıların ıslık diline yabancı olmadığı, bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir. Zira katılımcıların bu konuda verdikleri cevapların, literatürde verilen tanımlarına yakın olduğu gözlemlenmiştir. ıslık dilinin kültürel değerinin gün geçtikçe azaldığı dikkat çekmektedir. Toplumsal hareket bütünlüğünde yıllardır konuşulan bu dillin korunması ve geliştirilmesi elzem olup, başta yerel olmak üzere kültürel mirasa sahip çıkılması gerekmektedir. Yöre halkının dilin korunması adına kamu ve özel sektörün etkisinin daha fazla olması gerektiğini düşünmektedir.

ıslık dilinde karşılıklı bir etkileşimden söz edilmektedir. Bu sayede de kişilerin kendilerini daha iyi tanıtmaları ve iletişimlerine yön vermeleri mümkün olmaktadır. Bunun yanı sıra ıslık dili ile duygu, düşünce vb. paylaşımları karşısındakilere ileterek hem yalnızlıklarından kurtulmakta hem de kabul görme, güven gibi duygularını pekiştirmektedirler. Kişiler birbirlerini tutum, davranış, inanç, duygu ve düşünceleri ile de etkileyebilmektedirler. Benzer şekilde kişiler eğlenme ihtiyaçlarını da yine ıslık dili ile gerçekleştirmektedirler (Çalışır, 2019: 1263).

Bu bağlamda dilin kuşaktan kuşağa devam edebilmesi adına öncelikli olarak göç ile doğrudan orantının olduğunu söylemek mümkündür. Bu sosyo-ekonomik yapının geliştirilmesi akabinde dil üzerine kursların verilmesiyle iletişim sanatı korunmuş olacaktır.

Nitel araştırma yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen bilgileri çalışmaya dahil edilen katılımcılar ile sınırlı kalmıştır. Bu çalışmada ulaşılan bilgiler, bundan sonra gerçekleştirilecek ilgili çalışmalara fikir verebilir. Ayrıca bu çalışmada ulaşılan bilgiler, aynı konuda farklı yöntemlerle gerçekleştirilecek olan diğer çalışmalara hem zemin hazırlaması hem de bilgileri zenginleştirebilmesi bakımından önemli olacaktır.

Günyüzü köyünde sıklıkla konuşulan ıslık dili seçilmiştir. Söz konusu ıslık dili içerisinde nasıl bir iletişim ortamının olduğuna bakılmıştır. Bu bağlamda karşılıklılık esasına dayalı olan çift yönlü iletişim modelinin kullanıldığı görülmüştür.

Sözlü kültürün önemli temsilcilerinden birisi olan ıslık dili sayesinde içinde yaşanılan topluma, yöreye, bölgeye ait pek çok bilgiye ulaşılmaktadır. Bu çalışmada Günyüzü köyü yöresinin önemli değerlerinden birisi olan ıslık dili incelenmiştir.

Sonuç olarak yüzlerce yıl varlık gösteren sözlü kültür unsurlarının sözlü iletişimden bağımsız olmadığını söylemek mümkündür. Buna göre sözlü kültür olarak değerlendirilen ıslık dili, gerek konuşma yoluyla ağızdan ağıza aktararak günümüze ulaşması gerekse de yöre insanının kendi anlatısı içinde de karşılıklı konuşmaların bulunması, sözlü iletişimin varlığını göstermesi bakımından değerlidir. Bu anlamda sözlü kültür ile sözlü iletişim arasında anlamlı bir harmoniden söz etmek olasıdır.

Islık dili Günyüzü köyü yöresindeki anlatım şekilleriyle kültürel mirasın bir parçası olmuştur. Bu bağlamda bu çalışmada sözlü kültür ile nasıl bir bağ kurulduğu ve kültürel değer olarak gösterilen ıslık dilinin iletişim ortamına nasıl zemin hazırladığı literatüre dayandırılarak ele alınıp, değerlendirilmiştir. Adı geçen ıslık dilinin iletişim boyutu incelenmeye çalışılmıştır; ancak bundan sonraki çalışmalarda farklı yönleri ve farklı yöreler ele alınıp, literatüre farklı yönlerde ve yörelerde katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Ak, S. (2019). Edremit Ovası'nda Alüvyal Jeomorfoloji Araştırmaları. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Fiziki Coğrafya Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, s. 1-139.
- Akbulut , E. (2017). İletişim Türleri. *İletişime Giriş* içinde, yazar Yavuz Küçükalkan,. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, s. 57-74.
- Akbulut, E. (2017). İletişim Kavramı ve Süreci. *İletişime Giriş* içinde, yazar Ayhan Doğan, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını. s. 4-23.
- Akmaz , A, ve Metin, S. (2018). Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Mevlevi Sema Törenleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 84*, s. 425-431.
- Aksan, D. (1968). Anadolu'da ıslık dili araştırması ön raporu. *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi. Türkoloji Dergisi, 1(3)*, s. 49-64.
- Altunel, İ. (1994). Edebiyatımızda Kıssa, Kıssahanlık Geleneği ve Meddahlıkla Münasebeti Üzerine . *Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:1*, s. 157-160.
- Alver, K. (2019). *Kültür Sosyolojisi ve Kültürel Çalışmalar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü. (2022) <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-202348/alevi-bektasi-ritueli-semah.html>.*
- Artun, E. (2022). *Aşıklık Geleneği ve Aşık Edebiyatı*. Adana : Türk Tarihi Araştırmaları.
- Artun, E. (1999). Türk Halk Kültüründe Nevruz. *Uluslararası Nevruz Sempozyumu*. Kazakistan.
- Atasoy, Ö. A. (2018). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında İcracı Kurum T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme (2006-2016). *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkbilim Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, s. 1-109.
- Aydın, H. (2019). Somut Olmayan Kültürel Miras Olarak Meddahlık Geleneği ve Bu Bağlamda “Eyvah Nadir” Adlı Tiyatro Oyunu Üzerine Bir Değerlendirme. *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı (Basılmamış yüksek lisans Tezi)*, s. 1-150.
- Aydoğan, D. (2013). İletişim ve Tarih. *Paradigma Akademi Yayınları*, s. 83-124.
- Aziz, A. (2012). *İletişime giriş (Genişletilmiş 4. Baskı)*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Bademci, F. (2018). Mevleviliğin Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirasının Bütünleşik Korunması; Konya Örneği. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Fen*

- Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*. s. 1-226.
- Bal, H. (1998). Kùltürlerin Ortak Bayramı: Nevruz. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakùltesi Sosyal Bilimler Dergisi/3* , s.113-133.
- Baldini, M. (2000). *İletişim Tarihi*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Başkan, Ö. (1968). Türkçe Isık Dili. *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, s. 1-10.
- Bayram, D. (2016). Felsefeyi Anadolu'da Yeniden Yurtlandırmak - Dede Korkut Hikâyelerinin Felsefî Analizi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)* , s. 1-125.
- Begiç, H. N. (2015). Unesco Dünya Kùltürel Miras Listesinde Yer Alan Geleneksel Türk Ebru Sanatı'nda Yeni Yorumlar. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s. 587-605.
- Bostan, M. H. (2018). Xv. - Xvii. Yüzyıllarda Harşit Vadisi'nde İktisadî Hayat. *Türk Kùltürü İncelemeleri Dergisi 38*, s. 1-74.
- Bulut, S. (2017). Dünden Bugüne Hıdırellez Pratikleri. *Milletlerarası Türk Halk Kùltürü Kongresi*. Ordu: Kùltür ve Turizm Bakanlığı, s.79-92.
- Busnel, R. A. (1977). Whistled Languages - Communication and Cybernetics 13 (Hardback). *Springer-Verlag Berlin and Heidelberg* , s. 1-117.
- Canpolat, F. D. (2020). Elazığ İli'nde Arazi Kullanımı Değişimi (2006-2018) ve Simülasyonu (2030). *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 42, s.702-723.
- Çakır, B. (2005). İstanbul'da Eski Ve Yeni Yerleşim Yerlerinde Komşuluk İlişkilerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı Sosyal Değişme Bilim Dalı*, s.1-298.
- Çakır, H. (2012). Uluslararası İletişim Sistemindeki Dengesizlikler ve UNESCO'nun Üçüncü Dünya Ülkelerinde Çözüm Arayışları: Herkes İçin İletişim Politikası. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, s. 1-134.
- Çalışır, G. (2017). İletişim Bakış Açısıyla Hamam Kùltürü, Sosyal kuşak. s. 19-1247
- Çekiç, İ. (2015). Geçmişten Günümüze Törenselle Bir Yemek: Keşkek. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)* , s.1-77.
- Çelikoğlu, Ş. ve Evren, A. (2014). Bir kùltürel coğrafya incelemesi: Zonguldak İlinde Hıdırellez Etkinlikleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, s. 1180-1202.
- Çoksarı, G. ve Nevzat, A. (2014). Binlerce Yıllık Tecrübe: Macunlar. *XI. National Conference on the History Of Turkish Pharmacy*. Mersin : Lokman Hekim Journal, s. 43.

- Çoşkun, R. (2020). Kişilik Ve Karakter Eğitiminde Rol Modelin Önemi. *İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Uluslararası İslam Ve Din Bilimleri Fakültesi*, s. 1-43.
- Erdoğan, G. (2020). Çukurova Bölgesinde Âşıklık Geleneği ve Âşık Müziğinin Eğitimde Kullanılması. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, s. 1-82.
- Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2002). *Öteki Kuram*. Ankara: Pozitif Matbaacılık.
- Genç, M. (2021). *Türkçe İslık Dili*. Giresun: Musa Genç Kitaplığı.
- Gökel, Ö. (2020). Teknoloji Bağımlılığının Çeşitli Yaş Gruplarındaki Çocuklara Etkileri Hakkındaki Ebeveyn Görüşleri. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 2(1), s. 41-47.
- Gönenç, E. (2017). İletişimin Tarihsel Süreci. *İletişim Fakültesi Dergisi*, s. 87-102.
- Gruber, Marc. (1530). *De imperatoribus Turcarum*. Innsbruck.
- Gültekin.,T. ve Uysal, M. (2018). Kültürel Miras Bilinci, Farkındalık ve Katılım: Taşkale Köyü Örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, Cilt 8, Sayı 15*, s. 2030-2065.
- Gülveren, Z. (2016). Kuşköy İslık Dili'nin halkbilimi açısından değerlendirilmesi. *III. Uluslararası Genç Halkbilimciler Sempozyumu Bildirileri*. ANKARA: Hacettepe Üniversitesi, s. 115-124.
- Gündüz, U. (2022). *İletişim Tarihi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Gazetecilik Programı.
- Günel, O. (2017). Toplumsal Hareketler ve İletişim: Toplumsal Yapı ve İletişimin Kültürel Dönüşümü. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı (Basılmamış Doktora Tezi)*, s. 1-235.
- Güntürkün, O. ve Monika, G. (2015). Whistled Turkish alters language . *Current Biology 25 (16)*, s. 1-16.
- Gürüz, D. ve Temel, A. *Kişilerarası iletişim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Hartley, P. (2010). *Kişilerarası iletişim*. Ankara: İmge Yayınları.
- İto, K. (2012). Türk Meddah Hikayeleri ile Japon Rakugo(Nükteli Hikaye)larının Mukayesesi. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Basılmamış Doktora Tezi)*, s. 1-334.
- Kaim, A. (2010). Meddah Geleneğinden Kültürlerarası Hikayeciliğe Uzanan Bir Serüven. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, s. 111-122.
- Karabaşa, S. (2014). Uygulamaları Açısından Somut Olmayan Kültürel Miras ve Folklor. *Kıbrıs Uluslararası Üniversitesi Folklor/Edebiyat Dergisi, Cilt:20, Sayı:80*, s. 99-105.
- Karakul, Ö, ve Tuna, Y. (2020). *Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü Türkiye*. İstanbul: UCLG-MEWA.

- Karhan, J. (2021). Toplumsal ve Kültürel Bir İçecek: “Türk Kahvesi”. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi, Sayı 52*, s. 149-165.
- Kaya, A. (2010). İletişime giriş: Temel kavramlar ve süreçler., Kişilerarası ilişkiler ve etkili iletişim içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kayserili , A. (2011). Carl Ortwin Sauer ve Kültürel Coğrafya. *Eastern Geographical Review*, s. 177 - 190.
- Koç, E. (2013). Bilim ve Teknoloji Çağında İnsan Olma Sorumluluğu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17 (2)*, s. 1-13.
- Köprülü, F. (1989). *Edebiyat Araştırmaları* . Ankara: Alfa Yayınları.
- Kul, M. (2018). Türk’ün Strateji Ve Zekâ Oyunu “Mangala. *Turkish Studies Volume 13/18*, s. 979-990.
- Kurin, R. (2004). Safeguarding Intangible Cultural Heritage in the 2003 UNESCO Convention: A Critical Appraisal. *Museum International*, s. 64-77.
- Kutlu, Ş. (2012). *Islık Dili (Kuş Dili)* . Giresun: Giresun Valiliği Kültür Yayınları.
- MEGEP. (2012) *İletişim*. Ankara: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi.
- Meryem, A. ve Yusuf, Ç. (2019). İmece Kültürünün Turizmde Kullanımı: Bilecik-Kurşunlu Köyü. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi 2019, 3(4)*, s. 805-819 .
- Meyer, J. (2004). Bioacoustics of human whistled languages: an alternative approach to the cognitive processes of language. *Annals of the Brazilian Academy of Sciences*, s. 405-412.
- Paul, J. (2004). Bioacoustics of human whistled languages: An alternative approach to the cognitive processes of language. *Annals of the Brazilian Academy of Science, 76*, s. 405-412.
- Moles, A. (1970). Etude sociolinguistique de la langue sifflée de Kuskoy. *Revue de Phonétique Appliquée*, s. 78-118.
- Okçu, M. (2012). Gümüşhane İlinin Tarımsal Yapısı. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi 2 (2)*, s. 93-103.
- Oral, M. ve Rukiye, K. (2018). Sakin Şehir (Cittaslow) Hareketinde Kültürel Miras Öğeleri: Elmalı İlçesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, s. 824-838.
- Orhon, N. ve Ufuk, E. (2012). İletişim Kavramı ve İletişim Süreci. *İletişim Bilgisi* içinde, yazar Mestan Küçük, (s.2-19). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2712.
- Özaydın, S. (2018). Acoustic and linguistic properties of Turkish Whistle. *Open Journal of Modern Linguistics*, s. 99-107.

- Özdemir G, ve Vedat, Ç. (2018). Geleneksel Bir Sporun Coğrafyası: Türkiye’de Yağlı Güreşler (Kırkpınar-Edirne ve Çardak-Çanakkale Güreşleri). *TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi, s. 501-521.
- Özdemir, E. (2017). Âşık Ve Ozan Kavramlarının Günümüz Türkiye’inde Müzikal ve Edebi Yönden Tanımlanması. *Akademik Bakış Dergisi, Sayı:34*, s. 1-17.
- Özhan, M. (2020). Karagöz ve Ortaoyunu, Cilt 17. *Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi - 10 Kitap Takım* içinde, yazar Çoşkun Yılmaz . Kültür A.Ş.
- Öztürk, İ. ve Özyurt, K. (2018). *İslam'da İletişim, Toplu Yaşam ve Komşuluk*. Konya: Iksad Publications.
- Saatçı, G. ve Selda, E. (2018). Kültürel Miras Kaynağı Olarak Bozcaada’nın Somut ve Soyut Kültürel Varlıkları Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *VII. Ulusal III. Uluslararası Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu "Turizmde Teknoloji ve İnovasyon"*. İskenderun: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, s. 1-19.
- Salmenova, Z. (2020). Kazak Halk Kültüründe Dede Korkut . *Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili Edebiyatı Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, s. 1-118.
- Sekmen, M. (2019). Meddah ve Gösterisi. Ankara: Pegem Akademi.
- Sever, S. (2020). 15. Yüzyıl Osmanlı Dönemi Minyatür Sanatı Üzerine Bir Değerlendirme. *Sanat Dergisi, 35*, s. 153-166.
- Sevindik, A. (2019) Âşıklık Geleneğinin Güncel Durumu ve Âşıklar Üzerine Bazı Tespitler. *SUTAD*, s. 127-144.
- Siyavuşgil , E. (1938). *İstanbul’da Karagöz*. İstanbul: Bürhaneddin Matbaası.
- Sürmen, M. ve Ali, İ. (2020). Gümüşhane İli Meralarına Ait Vejetasyon ve Bazı Çevresel Özelliklerin Jeostatistiksel Analizi. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 10 (2)*, s. 339-354.
- Şahin, E. (2008). *Kuş Dili*. İstanbul: Picus Yayınları. *Kültür Tarihimize Gizli Diller ve Şifreler*. İstanbul: Picus Yayınları.
- Şahinoğlu, Ş. (2015). Somut Olmayan Kültürel Miras Kavramına Farklı Bir Yaklaşım: Mutfak Müzeleri. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, s. 1-202.
- Şapolyo, B. (1964). *Karagözün Tarihi*. İstanbul : Türkiye Yayınevi.
- T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı. 7 Nisan 2022. <https://www.ktb.gov.tr/> internet adresinden erişildi.
- Tekerek, N. (2001). *Popüler Halk Tiyatrosu Geleneğimizden Çağdaş Oyunlarımıza Yansımalar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tellan, D. (2019). *Kültürlerarası İletişim*. Erzurum: Erzurum Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.

- Teyin, G. (2020). Kültürel Bir Miras; Tören Keşkeği Geleneği. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, s. 313-321.
- Tımcheva, E. (2017). Kültürlerarası İletişim: Makedonya'da Yaşayan Türkler ve Makedonlar Arasındaki İletişim . *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basın ve Yayın Anabilim Dalı*.
- Tutar, H. (2003). Genel ve Teknik İletişim.
- Tükel, Y. ve Sencer, T. (2019). Günümüzde Geleneksel Türk Okçuluğu. *Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları VII*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi Yayını, s. 4-24.
- Uca, A. (2007). Türk Toplumunda Nevruz II. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Sayı 33*, s. 151-182.
- Uğur, İ. ve Yasin, D. (2021). Somut Kültürel Miras Alanlarının Turistik Çekicilik Açısından Değerlendirilmesi: Birgi Örneği. *Journal Of Academic Tourism Studies, Vol. 2, No. 2*, s. 54-67.
- URL-1, Meddahlık Geleneği, <https://www.gzt.com/internet> erişim. 10 Haziran 2022.
- URL-2, Sema Töreni, <https://hulusiefendivakfi.org.tr/internet> erişim. 12 Haziran 2022.
- URL-3, Âşık Veysel, <https://www.dusuncemektebi.com/internet> erişim. 7 Haziran 2022.
- URL-4, Nevruz, <http://sauaktuel.sakarya.edu.tr/> internet erişim: 19 Haziran 2022.
- URL-5, Yağlı Güreş, <https://www.edirne.bel.tr/internet> erişim: 10 Mayıs 2022.
- URL-6, Alevi-Bektaşî, <https://www.kulturportali.gov.tr/internet> erişim: 15 Mayıs 2022
- URL-7, Sohbet Toplantısı, <https://aregem.ktb.gov.tr/internet> erişim: 18 Mayıs 2022.
- URL-8, Tören Keşkeği, <https://www.turktoyu.com/> internet erişim: 25 Mayıs 2022.
- URL-9, Mesir Macunu, <https://www.aa.com.tr/> internet erişim: 9 Mayıs 2022.
- URL-10, Türk Kahvesi, <https://turkkahvesidernegi.org/internet> erişim: 18 Haziran 2022.
- URL-11, Ebru Sanatı, <https://aregem.ktb.gov.tr/> internet erişim: 18 Haziran 2022.
- URL-12, Çini Motifi, <https://tr.pinterest.com/> internet erişim: 10 Haziran 2022.
- URL-13, İnce Ekmek, <http://www.gezialemi.com/> internet erişim: 12 Haziran 2022.
- URL-14, Hıdırellez, <http://11haber.com/> internet erişim: 16 Nisan 2022.
- URL-15, Dedekorkut, <https://www.sanatinyolculugu.com/internet> erişim: 10 Nisan 2022.
- URL-16, Isık Dili, <https://www.turkiyeturizm.com/internet> erişim: 9 Mayıs 2022.
- URL-17, Günyüzü Köyü, <https://www.harsitvadisi.com/> internet erişim: 21 Mayıs 2022.

- Uysal, G. (2016). Mevlevilik Geleneğindeki Sema Töreni Hareketlerinin Seramik Formlara Yansıması. *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, s. 1-87.
- Uzun, B. ve Mehmet, Z. (2021). Doğu Karadeniz’de Somut Olmayan Kültürel Mirasa Bir Örnek: Işık Dili (Kuşköy/ Çanakçı/ Giresun). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (Özel Sayı), s. 106-127.
- Ünal, Z. (2014). Akademik Değerlendirme. *İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi” (İSMEP) içinde*, 1-70. İstanbul: Beyaz Gemi Sosyal Proje Ajansı.
- Ürün, Ş. (2019). Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme: Doğal Miras Alanları Başvuru, Adaylık ve Değerlendirme Süreçleri. *UNESCO Türkiye Milli Komisyonu*, s. 1-93.
- Vural, M. ve Ümmühan, G. (2021). *Hüsn-i hat*. Ankara: Milli Eğitim Ders Kitabı.
- Yaman, E. (2012). *Konuşma Sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yapar, G. (2004). İletişim Teknolojilerinin Medya Üzerine Etkileri. *II. Uluslararası İletişim Sempozyumu 17-19 Mart* . s. 437-448.
- Yazıcı, T. (1963). Mevlâna Devrinde Semâ. *Şarkiyat Mecmuası*, S.5, s. 135-150.
- Yıldız, T. (2020). Somut Olmayan Kültürel Miras Yönetimi ve Toplumsal Katılım: Türkiye Örneği . *(Basılmamış Doktora Tezi)*, s. 1-185.
- Yılmaz, M. (2015). Türk Dünyası Somut Olmayan Kültürel Mirasları Envanter Çalışması. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Çalışmaları Grubu*, s. 1-144.
- Yılmaztürk, T. (2020). Meddahlık Kavramının Sanatının Doğuşundan Günümüze Kadar Değişim Sürecinin Günümüzdeki Temsilcileri Üzerinden İncelenmesi. *(Yüksek Lisans Tezi)*, s. 1-72.
- Yırtıcı, H. (2009). Çağdaş Kapitalizmin Mekansal Örgütlenmesi. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yurdakul, A. (2019). Gastronomik Bir Değer ve Kültürel Miras Olarak Mesir Macunu. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gastronomi ve Mutfak Sanatları Ana Bilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)* , s. 1-83.
- Zaman, B. (2021). Doğu Karadeniz’de Somut Olmayan Kültürel Mirasa Bir Örnek: Işık Dili (KUŞKÖY/ ÇANAKÇI/ GİRESUN). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, s. 106-127.
- Zeki O. (2009). Etkili İletişim Sürecinde Kişilerarası İletişim Becerileri ve Yaratıcı Drama Uygulama Örneği. *İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Sanatları Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, s. 1-213.
- Ziyai, A. ve Veli, S. (2005). Uygur Türklerinde Nevruz. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 2, s. 183-199.

EKLER

Ek 1. Tezde Kullanılan Anket Soruları

Bu çalışma, Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Halkla İlişkiler Anabilim Dalı'nda "Kültür Mirası ve İletişim Aracı Olarak Işık Dili Araştırması Günyüzü Köyü Örneği" adı altında yüksek lisans tezinde değerlendirmek üzere görüşme tekniği formatında oluşturulmuştur.

KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ				
YAŞINIZ				
1-) 20-30 ()	2-) 30-40 ()	3-) 40-50 ()	4-) 50-60 ()	5-) 60 ve Üzeri ()
CİNSİYETİNİZ				
Erkek ()	Kadın ()			
MEDENİ DURUMUNUZ				
Evli ()	Bekâr ()			
MESLEĞİNİZ				
EĞİTİM DURUMU				
Y.Lisans ()	Lisans ()	Ön Lisans ()	Lise ()	Ortaokul ()
İlkokul ()	Okuryazar değilim ()			
AYLIK GELİRİNİZ				
1-) 0-1000 TL ()	2-) 1000-2500 TL ()	3-) 2500-5000 TL ()	4-) 5000 TL ve Üzeri	
İKAMETGÂH YERİNİZ				

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği Soruları

- 1) Işık Dili nedir, bir fikriniz var mı?
- 2) Işık Dili ile gündelik hayatta hangi konularda iletişim sağlamaktasınız?
- 3) Kültürel miras olan Işık Dilini yeni nesillere hangi yollarla (yöntemlerle) aktarıyorsunuz?
- 4) Işık Dilini kullanırken en çok kimlerle iletişim kuruyorsunuz?
- 5) Kültürel miras olan Işık Dilinin kullanılmasında coğrafi unsurun ne olduğunu düşünüyorsunuz?
- 6) Somut olmayan kültürel miras ögesi Işık Dilinin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?
- 7) Kültürel miras olan Işık Dilinin günlük yaşantınızda ki kullanımı ekonomik, sosyal ve kültürel yönden nasıl katkı sağlıyor?
- 8) Kültürel miras olan Işık Dilinin daha geniş kitlelere ulaşması için ne tür uygulamalar yapılmalı?
- 9) Kültürel miras olan Işık Dilini öğrenme sürecinde kimlerin katkısı olmuştur?
- 10) Kültürel miras olan Işık Dilini kullanımının azalmasında en büyük zararı ne verdiğini düşünüyorsunuz?
- 11) Kültürel miras öğelerinden hangilerini genç nesle aktarmada daha öncelikli görüyorsunuz?
- 12) Kültürel miras olan ıslık dilini kendi çocukluğunuz ile şimdiki çocukların geçirdiği dönemin özelliklerine göre düşündüğünüzde neler söyleyebilirsiniz?
- 13) Kültürel miras olan ıslık dilini kimlere öğrettiniz?
- 14) İmece kültürünün ıslık dili kullanımındaki etkisi nedir?
- 15) Yerel yönetimlerin ıslık dili turizmi ile ilgili çalışmalar yaptığını düşünüyor musunuz?

ÖZGEÇMİŞ

Gümüşhane Harşit Lisesinde 2007 yılında lise eğitimi aldı. Üniversite eğitimini Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım dalında 2013 yılı itibariyle lisans eğitimini elde etti. 2014 yılında Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Pedagojik formasyon eğitimini aldı. 2016 yılında Rize Polis Meslek Eğitim Merkezinde Polis Akademisini başarıyla tamamladı. 2021 yılında Anadolu Üniversitesi Adalet bölümünden mezun olan Mehmet Çak'ın bilimsel faaliyeti ' Kültür Mirası ve İletişim Aracı Olarak Işık Dili Araştırması: Günyüzü Köyü Örneği' adlı yüksek lisans tez çalışmasıdır. Mehmet Çak, evli ve bir çocuk babasıdır.